

วารสารครุทรรศน์ (Online)

Journal of UBRU Educational Review (Online)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565) | Vol.2 No.2 (May-August 2022)

ISSN: 2773-9821 (Online)

เจ้าของ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
วัตถุประสงค์และขอบเขต	วารสารครุทรรศน์ (Online) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนางานวิชาการของคณะและสร้างพื้นที่การตีพิมพ์เผยแพร่ แลกเปลี่ยนทัศนะทางวิชาการที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย การศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ในรูปแบบผลงานวิจัยและผลงานวิชาการของคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษารวมทั้งนักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอก โดยเปิดรับบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ ด้านครุศาสตร์ ศาสตร์ และด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา
สาขาของวารสาร	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วาระการตีพิมพ์เผยแพร่	ตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม – เมษายน) ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม) ฉบับที่ 3 (เดือนกันยายน-ธันวาคม)
ที่ปรึกษา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พิษณุภรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ ดร.เกษมสันต์ วัฒนารงค์ นักวิชาการอิสระ ศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร

มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราพร เอรารวรรณ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ จันทะหิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษศิริ ทองเฉลิม

อาจารย์ ดร.วิไลวรรณ พรหมสีใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สำนักงานกองบรรณาธิการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เลขที่ 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง

อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000

วันที่ตีพิมพ์เผยแพร่

สิงหาคม 2565

ข้อเขียนหรือบทความใด ๆ ที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ถือเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของ
ผู้นิพนธ์บทความ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และไม่มีข้อผูกพันโดยประการทั้งปวง

บทบรรณาธิการ

วารสารครุทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ฉบับที่ 4 ปีที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2565 ฉบับนี้นับเป็นความมุ่งมั่นในการที่จะพัฒนากระบวนการดำเนินการอย่าง ต่อเนื่องสำหรับการเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานที่เกิดจากการพัฒนางานวิชาการทางด้านครุ ศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ การพัฒนาวิชาชีพ รวมถึงการพัฒนา ศักยภาพในการวิจัย ของคณาจารย์ ครู บุคลากรทางการศึกษา นิสิต นักศึกษาระดับระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี กองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนากระบวนการทำงานของวารสาร อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการและเสนอขอรับรองมาตรฐาน วารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ในฉบับนี้มีบทความตีพิมพ์เผยแพร่ทั้งสิ้น 8 บทความ แบ่งออกเป็นบทความวิจัยจำนวน 7 บทความ และ บทความวิชาการ จำนวน 1 บทความ ตามลำดับ ดังนี้

1) ผลการติดตามดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะ สัมมาอาชีพ: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดย สงกรานต์ บุญมี และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง

2) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดย ปวีรัตน์ ธาริธร ปรัชญ์ทวีพร พันธวงศ์ อัฐภิญญา ภูธร อาริตา ปิ่นสุวรรณ อรุพงศ์ เทศนา อนุศักดิ์ จันแสน และ ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล

3) ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดย พระมหาสุพล อระมุล บัวผัน ชัยวงศ์ษา อติพร สายแวว สืบสกุล บุญประสิทธิ์ นราพร นันโท อภิขยา ทองกุล และ ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล

4) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด 2019 โดย ปาริชาติ ยาดรา วิชาญ ธีระโคตร และ ปริญญา ปริพทุม

5) การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่ การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแก้งอะฮวน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี โดย อติเทพ หวลหอม

6) ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดย รัตนอาภา อัดโตทิ ศุภวรรณ จันทราเขต และ ปริญญา เรืองทิพย์ และ

7) การประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียน รวมสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้รูปแบบ CIPPIEST โดย จิตตวดี ทองทั่ว

8) หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดย ชัชชนพงษ์ จันทวงศ์เดือน และ
วริญดา บรรหาร

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารครุทรรศน์ ฉบับนี้ที่ได้รับรวบรวมองค์ความรู้ทาง
วิชาการอย่างหลากหลายจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจทุกท่านสำหรับการพัฒนาต่อยอดและผลิตผลงาน
ทางวิชาการในลำดับต่อไป ในโอกาสนี้ขอขอบพระคุณผู้สนับสนุนบทความทุกท่านที่ได้ตั้งใจผลิตผลงานที่มี
คุณค่าตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลา
ตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องของทุกบทความ ถือได้ว่าเป็นพลังใจและแรงสนับสนุนที่ดีเสมอมา
สำหรับกองบรรณาธิการในการที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ พิษณุภรณ์

บรรณาธิการ

สารบัญ / Contents

บทความวิจัย / Research Articles

หน้า/pages

ผลการติดตามดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

1

The results of follow-up operations according to the project of development of Phrapariyattidhamma School of the Common Plan to Vocational Skills: Case Study of Wat Kaen Nuea Wittaya School, Chiang Khong District, Chiang Rai Province

สงกรานต์ บุญมี และ ธิดาวัลย์ อุ่นกอง

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

12

The Skills of School Administrators in the 21st Century under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area 4

ปวิรัตน์ ธาริธร, ประยุทธ์พร พันธวงศ์, อัฐวิญญา ภูธร, อาริตา ปิ่นสุวรรณ, อรุพงศ์ เทคนา, อนุศักดิ์ จันแสน, และ ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล

ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

23

Leadership and the Performance of School Administrators Under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 3

พระมหาสุพล อระมุล, บัณฑิต ชัยวงศ์ษา, อติพร สายแวว, สืบสกุล บุญประสิทธิ์, นราพร นันท, อภิขยา ทองกุล, และ ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

35

The Development of Science Learning Activities to Promote The Creating Invention Ability of Grade 5 Students under The Epidemic Situation of The Coronavirus Disease 2019

ปาริชาติ ยาดรา, วิชาญ ธีระโคตร, และ ปริญา ปริพฒ

สารบัญ / Contents

หน้า/pages

บทความวิจัย / Research Articles

การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์ พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแก่งอะ ฮวน อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี	46
---	----

The Development of Teachers in Terms of Integrated Instructional Model Based
on Sufficiency Economy Philosophy at Ban Kaenghuan School, Trakan Phuet
Phon District, Ubonratchathani Province

อดิเทพ หวลหอม

ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1	57
--	----

Reading Achievement's Primary1 Students of 2/2021 semester at Chonburi
Primary Educational Service Area Office 1

รัตนอาภา อัดโตหิ, ศุภวรรณ จันทร์หาเขต, และ ปริญญ์ เรืองทิพย์

การประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียน เรียนรวมสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้รูปแบบ CIPPIEST	73
--	----

Assessment of a Project to develop quality inclusive education at the inclusive
school under the Ministry of Education in Ubon Ratchathani province
Assessment Using the CIPPIEST Assessment Model

จิตตวดี ทองทั่ว

บทความวิชาการ / Academic Article

หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะ Core Curriculum and Competency Based Curriculum	89
---	----

ชัยพนธ์ จันทร์วงศ์เดือน และ วริญดา บรรหาร

**ผลการติดตามดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะ
สัมมาอาชีพ: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย**
**The results of follow-up operations according to the project of development of
Phrapariyattidhamma School of the Common Plan to Vocational Skills: Case
Study of Wat Kaen Nuea Wittaya School, Chiang Khong District,
Chiang Rai Province**

สงกรานต์ บุญมี^{1*} ธิดาวลัย อุ๋นกอง²

Songkran Boonmee¹ Thidawan Unkong²

¹สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา

The Secondary Educational Service Area Office Phayao

²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

*Corresponding author Email: songkran@dongjen.ac.th

(Received: 15 September 2021, Revised: 13 August 2022, Accepted: 14 August 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 12 คน/รูป สามเณรนักเรียน 72 รูป กระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1 การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียน และการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ แยกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาโรงเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนตามโครงการพัฒนาโรงเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ ด้านความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาโรงเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า 1) การทำธุรกิจด้านการตลาดไม่สามารถดำเนินการได้ 2) การสร้างภาคีเครือข่ายยังมีเครือข่ายน้อย 3) งบประมาณในการสนับสนุนไม่เพียงพอ และข้อเสนอแนะ พบว่า ควรมีการปรับเปลี่ยน พัฒนารูปแบบการขายแบบออนไลน์ การสร้างภาคีเครือข่าย และ จัดหาแหล่งเงินทุนในการนำมาผลิตสินค้า

คำสำคัญ: ทักษะสัมมาชีพ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ABSTRACT

The following are the goals of this study: First, to report on the results of the Common Phrapariyattidhamma Plan for Life Skills Development; second, to investigate into the problems and offer suggestions for the Common Plan Phrapariyattidhamma School Development Project's execution. Twelve of the administrators, teachers, and 72 novice students served as the informants. The research is separated into two steps: step one followed by a frequency distribution analysis of the data, and step two uses an open-ended questionnaire to study the issues and make recommendations for the Common Phrapariyattidhamma School Development Project. By using the frequency distribution, the data was examined. The study's findings revealed that: 1) The findings are categorized into three categories as follows: The overall average for learning management plans, the average for learning process skills, and the average for satisfaction were all at high levels; and 2) The following issues and solutions were identified: marketing business could not be conducted; the network's construct is still constrained; and the budget offers insufficient support. The creation of an online store, setting up a network connection, and providing financial sources for production should all be suggested.

Keywords: Vocational skills, Phrapariyattidhamma School

บทนำ

แนวคิดในเรื่องการพัฒนาคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 6 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2560 , หน้า 16) ได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขและมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว เป็นคุณลักษณะแห่งการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถที่จะรับถ่ายทอด และเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ ตระหนักในการมีส่วนร่วมที่จะรักษาวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบ ประชาธิปไตย และมีคุณธรรมตามหลักศาสนา (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ต้องดำเนินการจึงมีการปฏิรูปการศึกษา โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ในหมวดที่ 4 ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ" ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว แนวการจัดการ การศึกษาจะต้องจัดขึ้นอย่างหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน โดยเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพโดยครูจะเป็นผู้ทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมถึงเป็นการเรียนที่ เน้น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปฏิบัติจริง แต่การศึกษาในประเทศไทยปัจจุบันมีความแตกต่างและ เหลื่อมล้ำตามสภาพของชุมชนและผู้ปกครอง

จากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญ ศึกษาเป็นศาสนศึกษาแผนสามัญศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของกองพุทธศาสนศึกษา สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดำเนินการจัดการศึกษาทางวิชาการพระพุทธศาสนาแผนกนักธรรม – ภาษาบาลี และหลักสูตรการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 – ม.3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 – ม.6) ให้แก่ พระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นอีกสถาบันที่สร้างโอกาสทางการศึกษาที่ต่อเนื่องให้กับเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาใน ท้องถิ่นที่ห่างไกลให้มีโอกาสสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้สามเณรนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยกระบวนการกลุ่มส่งผลให้เป็นแนวทางและนำไปสู่การมีอาชีพต่อไป จากการศึกษาที่เป็นกลไกที่สำคัญส่วนหนึ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลหรือทุนมนุษย์ให้กับประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกลให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นตั้งนั้นหากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีการจัดรูปแบบการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับเอกลักษณ์และช่วยให้สามเณรนักเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว จะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณธรรมและคุณภาพสามารถหลอมรวมความรู้ ความคิดใน 3 กลุ่มเข้าด้วยกัน คือ ความรู้ทางวิชาการ (การศึกษาสายสามัญ) หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา (การศึกษาพระปริยัติธรรม) และภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติ โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ส่วนมากที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติมากและมีความหลากหลายสามเณรนักเรียนจำนวนมาก มาจากครอบครัวที่ยากจนทำให้สามเณรนักเรียนจำนวนหนึ่งคาดหวังว่าเมื่อจบการศึกษาออกไปแล้วก็จะกลับไปช่วยครอบครัวประกอบอาชีพ โดยเฉพาะภาคการเกษตรสามเณรนักเรียนส่วนใหญ่จึงมีความสนใจการเรียนรู้การทำงานด้านอาชีพมากกว่าการเรียนรู้วิชาสามัญและยังเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ และสนใจศึกษาต่อในสายอาชีพตามความถนัดซึ่งจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับสามเณรนักเรียน เมื่อต้องลาสิกขาบทออกไปประกอบอาชีพรวมถึงครอบครัวในระยะยาว จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริงหรือผู้สอนอาจจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา หรือฝึกกระบวนการคิดการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจปัญหานั้นอย่างชัดเจนเห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดและแก้ปัญหาต่างๆ (ทิศนา แหมมณี, 2545)

จากแนวคิดดังกล่าว ได้สนับสนุนโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า สัมมาอาชีพ คือ การเลี้ยงชีวิตที่ชอบ ไม่ผิดกฎหมายและศีลธรรมเว้นการเลี้ยงชีพเพื่อฆ่า ไม่แสวงหาผลกำไรด้วยการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นไม่ประกอบอาชีพที่เป็นภัยต่อสังคมและบ้านเมือง จึงประกอบแต่สัมมาชีพทุกชนิด ไม่ประกอบอาชีพทุจริตทำให้กายใจสบายไม่ต้องคอยหลบซ่อนๆ จากศัตรูและบ้านเมือง สำเร็จ เพ็ชราม (2552:30) ได้ให้ความหมายของสัมมาอาชีพว่า สัมมาอาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพที่ตั้งอยู่บนหลักแห่งการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นพร้อมกันนั้นยังเป็นการส่งเสริมอุดหนุนพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กันไปให้ได้ประโยชน์อันพึงประสงค์ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ พระครูวิจิตรธรรมานนท์ (2554) สัมมาอาชีพ หมายถึง การเว้นจากมิจฉาชีพทุกชนิด ประกอบแต่การงานที่สุจริต ไม่ผิดกฎหมายไม่ผิดศีลธรรม ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น พระมหาไพฑูริย์ (เทพวาท) (2547) ได้ให้ความหมายของสัมมาอาชีพหรือสัมมาอาชีพะ ว่า สัมมาอาชีพะ หมายถึงเป็นหลักการที่มุ่งถึงความสุจริตในการประกอบอาชีพ มุ่งความรู้จักประมาณตนในการดำรงชีพ เพื่อให้เกิดความพอดี ความสมดุลและมุ่งความขยันอดทนในการดำเนินชีวิตเพื่อสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่มีความเดือดร้อนประกอบอาชีพของตนอยู่ในกรอบของกฎหมาย กรอบของสังคม และกรอบของศีลธรรม ขวัญชัย ชวนา (2558) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายหรือคุณค่าของสัมมาอาชีพเป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่ออาชีพที่จะทำให้เกิดความสุขทั้งตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้เจริญก้าวหน้าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นเครื่องกระตุ้นสนับสนุนให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่ดีเพราะเมื่อรู้เป้าหมายแล้วว่าสิ่งที่ดีก็จะมีมีความอยากที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี มี 3 ประเด็น คือ 1) สัมมาอาชีพะ หรือสัมมาอาชีพเป็นอาชีพและหนทางทางสังคมที่สมบูรณ์แบบเป็นทางสายกลางในการดำเนินชีวิตหรือมัชฌิมาปฏิปทา การพัฒนาสังคม การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญต่อไป 2) สัมมาอาชีพะเป็นหนทางแห่งการสิ้นสุดทางกรรมได้ สัมมาอาชีพะ ถือว่าเป็นทางสายกลางในการดำเนินชีวิต หรืออริยมรรคเป็นทางแห่งความไม่ดับกรรมสิ้นกรรมข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรม เลิกการกระทำที่ผิดพลาดหรือทำด้วยความยึดมั่นแห่งความดีความชั่วที่เกี่ยวข้องกับตนเองผลประโยชน์ของตนเองการกระทำของอาริยะบุคคลจึงเป็นการกระทำไปตามความหมายและวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับตัณหาภายในทำด้วยปัญญาและกรุณาไม่ยึดมั่นถือมั่น 3) สัมมาอาชีพะถือเป็นทางสายกลางในการดำเนินชีวิตตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาเมื่อบุคคลประพฤติ

โรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสังกัดกองพระพุทธศาสนา สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ สู่ทักษะสัมมาอาชีพเพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก

การลงมือปฏิบัติโดยการพัฒนาความรู้จากคุณครูและแหล่งเรียนรู้ต่างๆโดยกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติตามความสนใจความถนัดและความสามารถของตนเอง ตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พัฒนาการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู จำนวน 12 รูป/คน

และสามเณรนักเรียน จำนวน 72 รูป ของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้แบบติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ ดังนี้

1. แบบประเมิน แผนการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ
2. แบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ
3. แบบสอบถามความพึงพอใจ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ
4. แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้
 - 1.1 ศึกษารายละเอียดในการทำแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดประเด็นในรูปแบบของการเขียนแผนที่สามารถส่งผลการเรียนด้านสัมมาอาชีวะให้กับสามเณรนักเรียน
 - 1.2 สร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับครู จำนวน 8 ข้อ
 - 1.3 นำแบบประเมิน แผนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบประเมินโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ขึ้นไปและนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

- 1.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์
2. แบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้
 - 2.1 ศึกษารายละเอียดในการทำแบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดประเด็นในรูปแบบของการเขียนแผนที่สามารถส่งผลการเรียนด้านสัมมาอาชีพให้กับสามเณรนักเรียน
 - 2.2 สร้างแบบประเมิน ติดตามทักษะกระบวนการเรียนรู้ สำหรับครู จำนวน 5 ข้อ
 - 2.3 นำแบบประเมิน ทักษะกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบติดตามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ขึ้นไปและนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
 - 2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์
3. แบบสอบถามความพึงพอใจ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนา ดังนี้
 - 3.1 ศึกษารายละเอียดในการทำแบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดประเด็นในรูปแบบของการเขียนแผนที่สามารถส่งผลการเรียนด้านสัมมาอาชีพให้กับสามเณรนักเรียน
 - 3.2 สร้างแบบประเมิน ติดตามทักษะกระบวนการเรียนรู้ สำหรับครู จำนวน 10 ข้อ
 - 3.3 นำแบบประเมิน ทักษะกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบติดตามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ขึ้นไปและนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
 - 3.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินทักษะกระบวนการเรียนรู้ และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์
4. แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ
 - 4.1 ศึกษารายละเอียดในการทำแบบสอบถามปลายเปิด โดยกำหนดประเด็นในรูปแบบของการเขียนแผนที่สามารถส่งผลการเรียนด้านสัมมาอาชีพให้กับสามเณรนักเรียน
 - 4.2 สร้างแบบสอบถามปลายเปิด สำหรับครู จำนวน 8 ข้อ
 - 4.3 นำแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหา และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
 - 4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบแบบสอบถามปลายเปิด และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 10 มิถุนายน 2563 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2564 ระยะเวลา 10 เดือน โดยผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและนิเทศตลอดโครงการ บันทึกการนิเทศติดตามเดือนละ 1 ครั้ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของ

การวิจัย โดยส่งแบบประเมิน ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณร ด้านความพึงพอใจ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ โดยจัดทำเป็นแบบส่งออนไลน์และการสอบถามปัญหาด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา แยกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ตารางที่ 1 ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ความถูกต้องของการวิเคราะห์ตัวชี้วัดเพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา (ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์)	4.25	0.43	มาก
2	ความถูกต้องของการเขียนคำอธิบายรายวิชา	4.00	0.57	มาก
3	การกำหนดสาระสำคัญ ความคิดรวบยอดสอดคล้องกับตัวชี้วัด	4.16	0.37	มาก
4	ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.08	0.49	มาก
5	การวัด ประเมินผล สอดคล้องกับตัวชี้วัด	4.16	0.37	มาก
6	การเรียนรู้มีการพัฒนานักเรียนทุกระดับ	4.20	0.43	มาก
7	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถปฏิบัติได้จริง	4.20	0.43	มาก
8	การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการวัดและประเมินผล	4.16	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.16	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณารายข้อจะเห็นว่าความถูกต้องของการวิเคราะห์ตัวชี้วัดเพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา (ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์) อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมาการเรียนรู้มีการพัฒนานักเรียนทุกระดับอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 รองลงมา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถปฏิบัติได้จริง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20

ตารางที่ 2 ด้านการติดตามทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ที่	ลักษณะทักษะกระบวนการทำงาน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ความร่วมมือในกระบวนการทำงาน	3.91	0.49	มาก
2	ทำงานได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนด	4.08	0.49	มาก
3	การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน	3.85	0.55	มาก
4	ความรับผิดชอบต่อกระบวนการทำงาน	4.00	0.57	มาก
5	การสรุปและอภิปรายผลต่อกระบวนการทำงาน	3.75	0.43	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.92	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เมื่อพิจารณารายละเอียดจะเห็นว่าทำงานได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมาความรับผิดชอบต่อกระบวนการทำงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 รองลงมาความร่วมมือในกระบวนการทำงานอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91

ตารางที่ 3 ด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	4.25	0.85	มาก
2	การเรียนรู้จากการรวมกลุ่มการทำงาน	4.20	0.82	มาก
3	การได้ฝึกทักษะโดยการปฏิบัติจากกระบวนการทำงาน	4.52	0.45	มากที่สุด
4	การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างความเข้าใจยิ่งขึ้น	4.55	0.34	มากที่สุด
5	การทำงานตามลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน	4.15	0.80	มาก
6	มีสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ครบ	4.51	0.65	มากที่สุด
7	สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมี	4.20	0.75	มาก
8	ประสิทธิภาพ	4.10	0.65	มาก
9	การประยุกต์ดัดแปลงรูปแบบ	4.05	0.58	มาก
10	การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงความภูมิใจต่อผลงาน	4.36	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.29	0.65	มาก
รวม				

จากตารางที่ 3 ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ ด้านความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 เมื่อพิจารณา รายละเอียดจะเห็นว่า การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างความเข้าใจยิ่งขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 รองลงมาการฝึกทักษะโดยการปฏิบัติจากกระบวนการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมาความภูมิใจต่อผลงานอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ตารางที่ 4 แสดงปัญหาของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ที่	ปัญหา	ความถี่
1	การทำธุรกิจด้านการตลาดไม่สามารถดำเนินการได้	9
2	การสร้างภาคีเครือข่ายต่อโครงการยังมีเครือข่ายน้อย	8
3	งบประมาณในการสนับสนุนโครงการไม่เพียงพอ	7
4	การพัฒนาต่อยอดของโครงการเป็นไปได้ยาก	6
5	การวางแผนการจัดทำโครงการขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากร	5
6	การดำเนินงานไม่เป็นไปตามขั้นตอนของโครงการ	4
7	โครงการมีกระบวนการขั้นตอนยังไม่ชัดเจนและถูกต้อง	4
8	การนำผลผลิตของโครงการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้น้อย	3

ตารางที่ 5 แสดงข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ

ที่	ปัญหา / ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	การทำธุรกิจด้านการตลาดไม่สามารถดำเนินการได้ ควรมีการปรับเปลี่ยนและพัฒนา ดังนี้ พัฒนารูปแบบการขายแบบออนไลน์ สร้างภาคีเครือข่ายในการทำธุรกิจด้านการตลาด และนำสินค้าจัดนิทรรศการ แสดงผลงานในกิจกรรมงานภาครัฐ และ เอกชน	8
3	งบประมาณในการสนับสนุนโครงการไม่เพียงพอ จัดหาแหล่งเงินทุนในการนำมาผลิตสินค้า ระดมทุนทรัพย์โดยการสร้างหุ้นส่วน	7
4	การพัฒนาต่อยอดของโครงการเป็นไปได้ยาก ควรดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้ จัดทำผลิตภัณฑ์สินค้าให้ทันสมัย แข็งแรง นำไปใช้งานได้อย่างคุ้มค่า จัดหาตลาดที่หลากหลายและ มีความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า	7
6	การดำเนินงานไม่เป็นไปตามขั้นตอนของโครงการ ควรปรับปรุง ดังนี้ กำหนดขั้นตอนการทำงานให้ถูกต้อง ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การทำงานตามขั้นตอน	7

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการติดตามดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ แยกเสนอตามประเด็นดังนี้

1.1 ผลการติดตามด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.16 ครูเข้าใจกระบวนการทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสามารถให้นักเรียนบรรลุผลตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ สืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา

ได้มีการวางแผนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการพัฒนากิจกรรมตามโครงการ ครูได้วิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด และนำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2564) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นแผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งโดยกำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ ตลอดจนการวัดผลและการประเมินผล

1.2 ผลการติดตามด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ พบว่าทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสามเณรนักเรียนภาพรวมมีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.92 สืบเนื่องจากกิจกรรมของโครงการที่สมเณรได้ลงมือปฏิบัติทำให้ได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้จากการรวมกลุ่มการทำงาน การได้ฝึกทักษะโดยการปฏิบัติจากกระบวนการทำงาน การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างความเข้าใจยิ่งขึ้น การทำงานตามลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ดัดแปลงรูปแบบ การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง ความภูมิใจต่อผลงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดา ภูเกียรติ (2552) ที่กล่าวว่าการศึกษารื่องใดเรื่องหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้วิจัยและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ภายใต้คำแนะนำ คำปรึกษา และดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยอาจใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ คอยให้การศึกษานั้นบรรลุวัตถุประสงค์

1.3 ผลการติดตามความพึงพอใจของสามเณรนักเรียนต่อโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะ พบว่า สามเณรนักเรียนมีความพึงพอใจ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.29 สืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงการเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เริ่มต้นจากการค้นหาปัญหาและความต้องการ การวางแผนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การลงมือทำการทดลอง และ วิเคราะห์ผลการทดลองด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนด้วยรู้จักการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมแบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังได้ผลงานที่เป็นสิ่งของทำให้นักเรียนมีผลการสอบถามอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของ ธิบอง กัลป์ติวานิชย์ (2555) พบว่านักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีโครงการลงมือปฏิบัติเอง ทำให้นักเรียนมีระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมระดับมากที่สุด ศรีณยู หมั่นเดช (2563) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการร่วมกับสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการร่วมกับสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีวะปัญหาที่มีข้อเสนอมากที่สุดคือ การทำธุรกิจด้านการตลาดไม่สามารถดำเนินการได้ การสร้างภาคีเครือข่ายต่อโครงการยังมีน้อย งบประมาณในการสนับสนุนโครงการไม่เพียงพอ

จากปัญหาดังกล่าว สืบเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาสู่ทักษะสัมมาอาชีพ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงานในการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ให้พอเพียง และในการทดลองต้องดำเนินการซ้ำหลายรอบจึงทำให้เกิดความสิ้นเปลืองและบางโครงการวัสดุ อุปกรณ์ชำรุดเสียหายต้องจัดซื้อใหม่ ทำให้การดำเนินกิจกรรมต้องใช้งบประมาณมาก และอีกอย่าง ข้อจำกัดของโรงเรียนพระมีไม่มากการสร้างเครือข่ายค่อนข้างจำกัด จึงทำให้เครือข่ายที่จะช่วยสนับสนุน มีไม่มาก และจากการนิเทศติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผน สามัญสู่ทักษะสัมมาอาชีพได้เสนอให้การช่วยเหลือโดยการสร้างตลาดธุรกิจออนไลน์ และการนำเสนอ จำหน่ายหน่วยงานอื่นๆ ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายได้เสนอให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความรู้โครงการสัมมา อาชีพกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดเชียงรายหรือจังหวัดใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนสามัญ สู่ ทักษะสัมมาอาชีพ ครูควรให้นักเรียนมีการสรุปและอภิปรายผลต่อกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง และถูกต้องตามขั้นตอน และครูควรตรวจสอบขั้นตอนการทำงานทุกขั้นตอน และประเมินชิ้นงาน ให้ คำแนะนำ ปรับปรุงชิ้นงานจนสู่การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณให้เพียงพอ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพระปริยัติธรรมแผนสามัญสู่ทักษะสัมมาชีพ ของโรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยาเล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาชี้แนะและช่วยเหลือ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง ที่ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องมา โดยตลอด ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และคณะครู บุคลากรทางการศึกษา สามเณรนักเรียน โรงเรียนวัดแก่นเหนือวิทยา อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2561). กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

(2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

พระครูวิจิตรธรรมานนท์.(2554). *การศึกษาพฤติกรรม การดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักสัมมาอาชีวะของ
ชุมชนเขตตำบลบก อำเภอนาคู จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ชัยวัฒน์ อุตพัฒน์.(2543). *จริยศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทศนา แชนมณี.(2545). *14 วิธีการสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รียง กัลป์ติวานิชย์ (2555). *ผลการเรียนแบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนแบบสาธิตเพื่อการฝึกทักษะ
ปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์ กราฟฟิก เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 3 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี
การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศรัณยู หมื่นเดช. (2563). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงงานร่วมกับสื่อสังคมเพื่อ
ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(2), 182-192.

สุวัฒน์ จันทร์จำนง. (2540). *ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา*. กรุงเทพฯ: อลิ้นไพล.

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4
The Skills of School Administrators in the 21st Century under
Ubon Ratchathani Primary Education Service Area 4

ปวีรัตน์ ทาริวน^{1*} ปรัชญ์กวีพร พันธวงศ์² อัฐกัญญา ภูธร³
อาริตา ปันสุวรรณ⁴ อรุพงษ์ เทสนา⁵ อนุศักดิ์ จันแสน⁶ ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล⁷
Pawirat Thariworn¹ Pruttawiporn Panwong² Uattapinya potron³
Arita Pinsuwan⁴ Urupong Thessana⁵ Anusak Jansaen⁶ Panya treeletpojkul^{7*}

^{1-6*} นักศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Master of Education in Educational Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: pawirat.tg64@ubru.ac.th โทร. 0881263075

⁷ อาจารย์ที่ปรึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Advisor of the Master of Education Program Education Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author Email: panya.t@ubru.ac.th

(Received: 5 November 2021, Revised: 13 August 2022, Accepted: 14 August 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 291 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้ (1) ควรพัฒนาและศึกษาความเข้าใจให้ตรงกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือภายในสถานศึกษา (2) ควรเป็นผู้ประสานงานในกิจกรรมต่าง ๆ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหลาย ๆ ส่วน (3) ควรพัฒนาองค์ความรู้และเน้นการปฏิบัติสม่ำเสมอ (4) ควรพัฒนาและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลประชาสัมพันธ์ภายในสถานศึกษาและชุมชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย (5) ควรพัฒนาและจัดระเบียบวิธีการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำแก่บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือและลดความขัดแย้งกัน

คำสำคัญ: ทักษะ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The research aimed to study the skills of school administrators in the 21st century under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area 4, to compare the opinions of the teachers as classified by position, working experience and education level and to explore the guidelines for development of the skills of school administrators in the 21st century under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area 4. The samples used in the research were 291 teachers of the schools in question, derived by a stratified random sampling. The research instrument was a five-rating scale questionnaire of a total confidence value equivalent to .98. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and variance analysis. The research's conclusions were as follows: 1) The skills of school administrators in the twenty-first century were at a high level; 2) There was no difference in the opinions of the teachers regarding the twenty-first century skills of school administrators as classified by position, working experience, and education level; and 3) The following were the guidelines for developing the twenty-first century skills of school administrators: They were expected to: (1) develop and study a common understanding of cooperation within educational institutions; (2) serve as coordinators for various activities and exchange information with multiple parties; (3) acquire knowledge and concentrate on regular practice; and (4) develop and use digital technology in school public relations.

Keywords: Skills, School Administrators, 21st Century

บทนำ

จากสังคมยุคอุตสาหกรรมเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยียุคดิจิทัล ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วย สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 (สมหมาย อ้าดอนกลอย, 2556)

การจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 นั้น เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร มีการนำมาใช้ในการจัดการศึกษาช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงไป เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างระบบพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ จากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก (บรรจง ลาวะลี, 2560)

ทักษะสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยมีขอบข่ายความรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ในการประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในศตวรรษที่ 21 มากน้อยเพียงใด และต้องการเปรียบเทียบว่าทักษะของผู้บริหารในสถานศึกษาที่จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันหรือไม่ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อวางแผนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นสารสนเทศพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุง และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2564 จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 70 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 50 คน ครูสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 389 คน ครูสถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 621 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,130 คน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 291 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน ครู จำนวน 259 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ทักษะ ดังนี้

- 1) ทักษะการสื่อสาร (communication skill)
- 2) ทักษะการบริหารจัดการองค์การ (Skills in Organizational Management)
- 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (Critical and creative thinking skill)
- 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Technological and digital literacy skills)
- 5) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human relations skill)

มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert (เชาว์ อินโย, 2543) ซึ่งกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและแนวคิดอย่างอิสระ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเพื่อขอความร่วมมือไปยังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้าราชการครู ตัวอย่าง จำนวน 291 ชุด
2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปสอบถามข้าราชการครูที่เป็นตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการส่งทางไปรษณีย์และทางออนไลน์
3. ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา

2. แบบสอบถามตอนที่ 2

2.1 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาแปลความหมายโดยใช้แนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2545)

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา โดยการทดสอบค่า t และค่า F

3. แบบสอบถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

ผลการวิจัย

การศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทักษะการบริหารจัดการองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นทักษะการสื่อสารและทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา ดังนี้

2.1 ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผู้วิจัยมีประเด็นที่ได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า

1.1 ทักษะทางด้านการสื่อสาร พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีกระบวนการในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีกระบวนการหรือแนวคิดในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ที่ถูกส่งไปยังผู้รับสารได้อย่างชัดเจน น่าเชื่อถือ เข้าใจง่าย สรุปประเด็นได้ชัดเจนถูกต้อง ระมัดระวัง สามารถถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลภายในองค์การและถ่ายทอดข้อมูลไปสู่ชุมชนได้เป็นอย่างดีด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรดาว สนองพันธ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่าภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และไปสอดคล้องกับ ไกรศร เจริญทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่าภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ทักษะทางด้านการบริหารจัดการองค์การ พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสามารถบริหารโครงการ กิจกรรม และทรัพยากรต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มีกระบวนการและทักษะการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการกำหนดเป้าหมายและการวางแผน การจัดการองค์การ การควบคุมและติดตามงานเพื่อให้การบริหารงานได้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรดาว สนองพันธ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และไปสอดคล้องกับกรรณิกา เรตมอนด์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัวบ่งชี้

1.3 ทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรนำแนวคิดใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มีกระบวนการและทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์และเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นผู้นำในทุกด้าน มุ่งความเชี่ยวชาญด้านทักษะและความรู้ทางปัญญาเพื่อการพัฒนาและเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ด้านการสื่อสาร เปิดรับแง่มุมใหม่ๆ ที่หลากหลายเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิตา เพลินจิต (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และไปสอดคล้องกับไกรศร เจริญทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.4 ทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมสู่ชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มีกระบวนการและทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยจากหลากหลาย แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์กิจกรรม ผลงานของสถานศึกษาไปสู่องค์กรภายนอกได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรดาว สนองพันธ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก และ ไปสอดคล้องกับไกรศร เจริญทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า

ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.5 ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีวิธีการต่าง ๆ ในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 เข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ มีมนุษยสัมพันธ์สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล รู้จักการยืดหยุ่น เห็นคุณค่าให้เกียรติผู้อื่น สร้างบรรยากาศให้เกิดความเชื่อใจยอมรับซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็น เสริมสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันภายในสถานศึกษา ตลอดจนประสานงานและการให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไกรศร เจียมทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ภาพรวมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่เป็นตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ซึ่งพิจารณาได้จากค่าเฉลี่ยทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าข้าราชการครูเล็กน้อย ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธาพร ชิวขยาภรณ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอเชียงแสน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมาเป็นทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านนวัตกรรมและ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ จากผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านนวัตกรรม ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกตามเพศ และ ตำแหน่งงาน พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน

2.2 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผู้บริหารมีเทคนิคในการคิดเชิงกลยุทธ์ วางแผนกำหนดนโยบาย และทิศทางของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน มีเทคนิคในการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ จะต้องมีความรู้ในการสั่งการการมอบหมายงาน การประเมิน การสอนงาน รวมทั้งเทคนิควิธีการในการปฏิบัติการจัดกิจกรรมที่หลากหลายน่าสนใจ เทคนิคในการใช้สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว และมีเทคนิคในการระดมความคิดการทำงานแบบร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิตา เพลินจิต (2558) ทำวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านการเป็นผู้สร้างหรือผลิตและรับผิดชอบเชื่อถือได้ และด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

2.3 ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผู้บริหารเข้าใจในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสามารถประยุกต์และ บริหารตามสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารงาน ทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระบบและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑาทิพย์ นามนุ (2561) ทำวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยผลการวิจัยพบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ดังต่อไปนี้

1) ทักษะทางด้านการสื่อสาร พบว่า ผู้บริหารมีวิธีการสื่อสารที่ทำให้บุคลากรเกิดการรับรู้ร่วมกัน และมีปฏิริยาตอบสนองต่อกันทำให้เกิดความร่วมมือในองค์กร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ควรพัฒนาและศึกษาความเข้าใจให้ตรงกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

2) ทักษะทางด้านการบริหารจัดการโครงการ พบว่า ผู้บริหารมอบหมายภาระงานได้เหมาะสมตรงตามความถนัดของแต่ละบุคคล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ควรเป็นผู้ประสานงานในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการร่วมวางแผน ร่วมคิดและร่วมปฏิบัติ ศึกษา สำนวจความถนัดของแต่ละบุคคล ของบุคลากรในสถานศึกษา มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหลายๆ ส่วน

3) ทักษะทางด้านการวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ พบว่า สามารถคิดเชื่อมโยงได้อย่างเป็นระบบจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ได้อย่างเป็นองค์รวม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และเน้นการปฏิบัติ ศึกษาเทคนิควิธีการปฏิบัติงานสม่ำเสมอในการเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของกิจกรรมภายในสถานศึกษา

4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารมีกระบวนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาองค์การให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ควรพัฒนาและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่าง

สม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์ภายในสถานศึกษาและชุมชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และศึกษาเทคนิคกระบวนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาองค์การให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

5) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ผู้บริหารสามารถประสานงานและให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ควรพัฒนาและมีการจัดระเบียบวิธีการทำงานให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อลดความขัดแย้ง และทำให้งานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์การ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะด้านเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรณิกา เรตมอนด์. (2559). *ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.

ดุชนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิทยาลัย.

ไกรศร เจริญทอง. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม*.

เชาว์ อินโย. (2543). *การดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัย
นเรศวร*.

บรรจง ลาวะลี. (2560). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 6(2), 206-215*.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545) *การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น*.

แพรวดา สอนองพันธ์. (2557). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.

- เมธพร ชีวชาภรณ์. (2563). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอเชียงใหม่ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษา
มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สมหมาย อ่าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 7(1), 1-7.

**ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
Leadership and the Performance of School Administrators
Under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational
Service Area 3**

พระมหาสุพล อระมุล^{1*} บัวพัน ชัยวงศ์ษา² อติพร สายแวว³ สืบสกุล บุญประสิทธิ์⁴
นราพร นันโก⁵ อภิชา ทองกุล⁶ ปัญญา ตริสิศพจน์กุล⁷
Phramahasupon Oramoon¹ Buaphan Chaiwongsa² Athiporn Saiwaew³
Sabsagul Boonprasit⁴ Naraporn Nantho⁵ Apichaya Thongkun⁶
Panya Treeletpojkul⁷

¹⁻⁶นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Master of Education in Educational Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University

⁷อาจารย์ที่ปรึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Advisor of the Master of Education Program Education Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: athiporn.sg64@ubru.ac.th

(Received: 4 December 2021, Revised: 7 June 2022, Accepted: 10 June 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานและเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการบริหารและ ขนาดโรงเรียน ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 208 คน ข้าราชการครู 1,931 คน ตัวอย่างได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย 695 คน ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับเพื่อเก็บข้อมูลซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .95. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นขนาดของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านจิตนาการ พบว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้นำที่มีลักษณะของการเป็น ผู้ที่มีความรอบรู้ มีไหวพริบดีในการแก้ไขปัญหา และกล้าเปลี่ยนแปลง ด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารควรมีพฤติกรรมที่ยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ปรับกิจกรรมตามความเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น ด้านวิสัยทัศน์ ควรมีทักษะในการสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพสามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและบริบทเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ด้านแรงจูงใจ ผู้บริหารต้องมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารควรสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูในการแสดงความคิดเห็น และควรให้โอกาสและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นในการสร้างสรรค์ผลงาน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ; แรงจูงใจในการทำงาน

ABSTRACT

This study compares the leadership and performance of school leaders in the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 3 according to rank, management experience, and school size. 1,931 teachers and 208 school administrators served as the samples. Simple random sampling was used to choose the samples from 695 individuals. Data were gathered using a 5-level estimation questionnaire with a reliability level of .95. The percentage, mean, standard deviation, T-test, and F-test were the statistical methods utilized to examine the data. The results showed that: 1) both the overall and individual aspects of the school administrators' leadership and performance were at a high level; 2) overall and individual performance, leadership, and operations were not different by position education level and work experience except for the size of the school; and 3) in the direction of leadership development and the performance of the school administrators, in terms of imagination, administrators should be knowledgeable. They should have the abilities to develop a vision for quality improvement, be able to analyze circumstances, the environment, and context to achieve their goals. They should be flexible in their behavior, adaptable to various situations, adapting activities as appropriate, and allowing others to express their opinions.

Keywords: Leadership; Guidelines for Leadership Development; work motivation

บทนำ

ผู้นำมีความสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างมาก โดยความสำเร็จของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ แต่ไม่มีองค์ประกอบใด ที่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงานได้ ยกเว้นสิ่งหนึ่งที่จะปรับปรุงและพัฒนาได้ตลอดเวลา คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งไม่มีรูปแบบของการบริหารใดที่มีความเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ ในทำนองเดียวกันย่อมไม่มีผู้นำคนใดที่จะเหมาะสมกับการบริหารงานในองค์กรได้ทุกสถานการณ์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีศักยภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

โดยปรับตัวให้เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ได้อย่างมีคุณภาพ และใช้ความรู้ ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการ อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเชื่อกันว่าน่าจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้ความรู้ความสามารถ และศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากสถานศึกษาเป็นหน่วยงานแรกที่มีหน้าที่จัด การเรียนการสอนแก่กุลบุตรกุลธิดา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำ (leader) จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่องให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาท่ามกลางกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (ดวงกมล เปียทอง, 2554)

ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำที่มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีส่วนในการพัฒนาประเทศชาติการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจะส่งผลให้ได้รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบความสำเร็จอย่างเหมาะสม เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาการและเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้บริหารสถานศึกษาทั่วไป รูปแบบดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งผล ให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าประสงค์คือ มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยมุ่งหวังให้เด็กไทยทุกคนเก่ง ดี มีความสุขเพื่อเพิ่มทุนทางการสังคม ลดปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติในอนาคตต่อไป

การทำงานจึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญงานในแต่ละด้านมาระดมสมองและทำงานเป็นทีมร่วมกัน ในสถานการณ์ปัจจุบันต้องมีความสามารถของผู้บริหารหรือผู้นำที่สามารถใช้ภาวะผู้นำ (leadership) ซึ่งภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามความมุ่งหมายและการช่วยผู้คนที่ก้าว ไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดตามศักยภาพที่แต่ละบุคคลมีอยู่ ส่วนใหญ่จะพบว่า องค์กรหลายแห่งยังไม่ สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้น้องได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารยังนำเทคนิคเก่า ๆ หรือเทคนิคที่ล้าสมัยแล้ว มาใช้ในการบริหารจัดการ หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือผู้บริหารยังมีความเชื่อที่ผิด ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำ โดยเชื่อว่าความคิดของตนนั้นถูกต้อง ความเชื่อหรือความคิดที่ไม่ถูกต้องเหล่านี้ขัดขวาง ทำให้องค์กร เกิดความล่าช้า (บุบผา ไหลพิงทองและ สุวัฒน์ เงินฉ่ำ อ้างถึงใน วรวัฒน์ แสงน้อย, 2557)

ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานขององค์กรโดยเฉพาะ อย่างยิ่งสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรทางด้านการศึกษามีเป้าหมายสำคัญสูงสุดในการจัดการศึกษาคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ รวมไปถึงให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยอาศัยความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็น สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้นก็คือทักษะทางด้านภาวะผู้นำ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน ในการศึกษาภาวะผู้นำ ได้มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะ ผู้นำอยู่หลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำตามลักษณะผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ภาวะผู้นำเชิง สถานการณ์ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น ที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำตาม แนวทางของแต่ละทฤษฎี สำหรับแนวคิดภาวะผู้นำที่แท้จริง หรือภาษาอังกฤษใช้คำว่า Authentic leadership ซึ่งเป็นแนวคิดภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นไปที่ตัวผู้นำ เป็นลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำที่มีความ มั่นคงในคำพูด การกระทำและค่านิยม ผู้นำที่แท้จริงจะมีการรับรู้ตนเอง มีความตระหนักรู้ในตนเองสูง (Self-awareness) รู้จักตนเองเป็นอย่างดี มีการยอมรับนับถือในตนเอง มีหลักการที่เป็นค่านิยมที่ แท้จริง และมีการปฏิบัติตามค่านิยมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น ความซื่อสัตย์ ความเสียสละความ เมตตากรุณา ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ และการมองโลกในแง่ดี เป็นต้น นับได้ว่าเป็นการเรียนรู้ ความเป็นตัวตนของตนที่อยู่ในตัวของผู้นำเองก่อน ก่อนที่จะเรียนรู้หรือไปพัฒนาบุคคลอื่น ๆ ใน หน่วยงาน องค์กรหรือสังคม โดยภาวะผู้นำที่แท้จริงจะมีค่านิยม และความเชื่อเป็นตัวกำหนดการ กระทำ ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จ เพราะการรู้จัก ตนเอง (Self-awareness) เป็นเรื่องสำคัญมากที่ผู้นำจะต้องเรียนรู้และรู้จักตนเองให้ถ่องแท้ เพราะการ เป็นผู้นำ คือความสามารถในการทำให้เป้าหมายของชีวิตกระจ่างชัด (Clarify Propose of Life) และ สร้างสรรค์สิ่งที่ดีที่สำคัญที่สุดสำหรับสถานศึกษา ต้องรู้ตัวเองอยู่เสมอว่าการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ดำเนินการอยู่นั้นสำคัญจริงสำหรับสถานศึกษาหรือไม่ (นภา ธรรมทรงชนะ, 2557)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหาร และขนาดโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาหน่วยงานและผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 107 คน ผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดกลาง จำนวน 98 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 คน ข้าราชการครูสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 545 คน ข้าราชการครูสถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 1,301 คน ข้าราชการครูสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 85 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,931 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 695 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 14 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 80 คน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 คน ข้าราชการครูสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 226 คน ข้าราชการครูสถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 302 คน ข้าราชการครูสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 70 คนซึ่งได้มาโดยการกำหนดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Kerjcie and Morgan โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ตัวแปรต้น

1. ตำแหน่ง
 - 1.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน
 - 1.2 ข้าราชการครู
2. ระดับการศึกษา
 - 2.1 ปริญญาตรี
 - 2.2 ปริญญาโท
 - 2.3 ปริญญาเอก
3. ประสบการณ์การทำงาน
 - 3.1 1 – 5 ปี
 - 3.2 6 – 10 ปี

3.3 11 – 15 ปี

3.4 16 ปีขึ้นไป

4. ขนาดโรงเรียน

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

4.2 โรงเรียนขนาดกลาง

4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านจินตนาการ

2. ด้านความยืดหยุ่น

3. ด้านวิสัยทัศน์

4. ด้านแรงจูงใจ

5. ด้านความไว้วางใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

1. ตำแหน่ง

1.1 ผู้อำนวยการ

1.2 ข้าราชการครู

2. ระดับการศึกษา

2.1 ปริญญาตรี

2.2 ปริญญาโท

2.3 ปริญญาเอก

3. ประสบการณ์การทำงาน

3.1 1 – 5 ปี

3.2 6 – 10 ปี

3.3 11 – 15 ปี

3.4 16 ปีขึ้นไป

4. ขนาดโรงเรียน

4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

4.2 โรงเรียนขนาดกลาง

4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ด้านจินตนาการ

2. ด้านความยืดหยุ่น

3. ด้านวิสัยทัศน์

4. ด้านแรงจูงใจ

5. ด้านความไว้วางใจ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักภาวะผู้นำในการบริหาร

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและนำมาเป็นแนวทาง

ในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษารายละเอียดของตัวแปรที่ต้องการวัดตามความมุ่งหมายของการวิจัยมากำหนดเป็นประเด็นหลัก และแยกประเด็นหลัก ออกเป็นประเด็นย่อยๆ นำมากำหนดเป็นข้อคำถามให้เหมาะสมกับเนื้อหาและขอบข่ายของเรื่องที่จะศึกษา

3. ร่างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมเนื้อหา

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และขอแนะนำ เพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แนะนำ แก้ไข แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยใช้แบบประเมิน IOC และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่าแบบสอบถามแต่ละข้อที่ใช้ในการวิจัยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00

6. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงตรวจสอบและแก้ไข

7. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยวิธีของครอนบาช (Cronbach, 1970) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.83

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์แล้ว ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสอบถามครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าระดับภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ในด้าน จินตนาการ ด้านความยืดหยุ่น ด้านวิสัยทัศน์ ด้านแรงจูงใจ และด้านความไว้วางใจ ซึ่งวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายด้านและผลเฉลี่ยรวม ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1.ภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เรียงจากมากไปน้อย คือ ด้านแรงจูงใจ และด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ผลปรากฏดังนี้

ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำแนกตามรายข้อ ด้านที่ 1 ด้านจินตนาการ พบว่าภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ในด้านจินตนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีอารมณ์ขัน เป็นกันเองกับบุคลากร เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานให้มีความสุข อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีการคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีใหม่ ๆ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความบริสุทธิ์ใจ และทุ่มเทในการทำงานตามเป้าหมายของโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ อยู่ในระดับมาก

ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำแนกตามรายข้อ ด้านที่ 2 ด้านความยืดหยุ่น พบว่าภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ในด้านความยืดหยุ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารเปิดกว้างในการยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคลากร อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่รวดเร็วและถูกต้องในสถานการณ์ที่คับขัน อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมีความอดทน สามารถควบคุมอารมณ์ได้ทุกสถานการณ์ อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนผลงานตามความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำแนกตามรายข้อ ด้านที่ 3 ด้านวิสัยทัศน์ พบว่าภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ในด้านวิสัยทัศน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ดี และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังบุคลากรได้ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการ สนับสนุนส่งเสริมบุคลากรให้มีโอกาส เพื่อให้อาจปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารคิดหาแนวทางในการพัฒนาบุคลากรได้อย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำแนกตามรายข้อ ด้านที่ 4 ด้านแรงจูงใจ พบว่าภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ในด้านแรงจูงใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากร อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสามารถโน้มน้าวให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ อยู่ในระดับมาก

ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำแนกตามรายข้อ ด้านที่ 5 ด้านความไว้วางใจ พบว่าภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ในด้านความไว้วางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารให้เกียรติในการตัดสินใจและเข้าใจข้อผิดพลาดของบุคลากร อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

2.1 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งที่ต่างกัน โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านภาวะผู้นำแต่ละด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านจินตนาการและด้านความยืดหยุ่น ยกเว้น 3 ด้านที่ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านแรงจูงใจ และด้านความไว้วางใจ

2.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายด้านและผลเฉลี่ยปรากฏว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษาที่ต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่ต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่ต่างกัน

2.4 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ต่างกันโดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 มี คู่ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของภาวะผู้นำแต่ละด้าน พบว่า ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ประกอบด้วย 1 ด้าน ได้แก่ ด้านจินตนาการ และคู่ที่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น ด้านวิสัยทัศน์ ด้านแรงจูงใจ และด้านความไว้วางใจ

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ 2 ด้าน ได้แก่

1. จากข้อค้นพบเกี่ยวกับภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีประเด็นอภิปรายผลได้ดังนี้ 1. ด้านจินตนาการ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงาน คือ ผู้บริหารมีความบริสุทธิ์ใจและทุ่มเทให้การทำงานตามเป้าหมายของโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์และมีความสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มีความรอบรู้ ความเข้าใจวิเคราะห์ระบบต่าง ๆ และนำไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของจารินี สิกุลจ้อย (2556) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 มีความยืดหยุ่น วิสัยทัศน์ และจินตนาการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงแข ขานอก (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 6 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 6 ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น ด้านจินตนาการและด้านการแก้ปัญหา ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกรายการและภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น และปรับตัว ด้านการคำนึงถึง ความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเขต 3 แบ่งตามความคิดเห็นของผู้บริหารและข้าราชการครู พบว่าผู้บริหาร มีภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมและมีภาวะผู้นำเหมาะกับการบริหารงานในองค์กร

2. ด้านภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสพการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เกี่ยวกับภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสพการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียนต่างกัน 1.ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนก ระดับการศึกษา และประสพการณ์ในการทำงานที่มีความแตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เมื่อศึกษาเปรียบเทียบด้านอายุและประสพการณ์การเป็นผู้บริหาร พบว่า ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัย ของสุขพัชรา ชุ่ม

เจริญ (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องโครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้นิเทศภายในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้นิเทศภายในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอายุและประสบการณ์การนิเทศภายใน โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โดยสรุปแล้ว ผลการวิจัยภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แบ่งตามขนาดโรงเรียน ซึ่งเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 มีโรงเรียนขนาดเล็กมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรจำนวนน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทำให้มีโอกาสในการเข้าถึงและสนิทสนมกับผู้บริหารสถานศึกษามากกว่า ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามในโรงเรียนขนาดเล็กมีโอกาสในการแสดงออกถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งนี้ ขนาดของโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการ บริหารจัดการ และการพัฒนาสถานศึกษาของให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งภาระงานของแต่ละโรงเรียนก็มีความแตกต่างกัน ดังนั้นหน้าที่และความรับผิดชอบก็ย่อมแตกต่างกันทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงศักยภาพของการเป็นผู้นำในการบริหารจัดการอย่างเต็มที่ เพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีประเด็นข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในครั้งนี้และข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยและคณะมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่มีค่าเฉลี่ยระดับต่ำ ควรส่งเสริมภาวะผู้นำในแต่ละด้าน ดังนี้

- 1) ภาวะผู้นำด้านจินตนาการ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริม และพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์ระบบต่างๆในการบริหารจัดการสถานศึกษาและมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาโรงเรียนที่มีคุณภาพ
- 2) ภาวะผู้นำด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารควรมีความยืดหยุ่นในด้านการปรับเปลี่ยนแผนงานให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของบริบทโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการนำความรู้และประสบการณ์ต่างๆมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา และควรมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ การนำเสนอโครงการและกิจกรรมใหม่ๆ อย่างมีคุณภาพ
- 4) ภาวะผู้นำด้านแรงจูงใจ ผู้บริหารควรเปิดให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและควรสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรเพื่อ ให้มีความสุขในการทำงาน
- 5) ภาวะผู้นำด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้กับบุคลากรตามความรู้ ความถนัด และความสามารถของบุคลากรแต่ละคนและควรส่งเสริมให้บุคลากรแสดงผลงานทางวิชาการในระดับต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์และควรสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความสุขและประสบผลสำเร็จในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสังกัดอื่น ๆ และควรมีการศึกษภาวะผู้นำในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในกรอบแนวคิดทฤษฎีอื่นที่มีความครอบคลุมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2542). *แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ดวงกมล เปียทอง. (2554). *รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออก*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- นิตยา นาคดิลก. (2557). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นันทน์ภัส รัชพงศ์ชญาณนท์. (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมเขาวนด้านจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- บรรพต รังงาม. (2555). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุบผา ไหลพืงทอง และสุวัฒน์ เงินฉ่ำ. (2557). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง*. *วารสารวิชาการ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 4(3), 190-166.
- ปราชญา กล้าผจญ และ สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019**
**The Development of Science Learning Activities to Promote The Creating
Invention Ability of Grade 5 Students under The Epidemic Situation of
The Coronavirus Disease 2019**

ปาริชาติ ยাত্রา¹ วิชัญ ทิระโคต² ปริญญา ปรีพต³
Parichat Yatra¹ Wicharn Tirakot² Pariya Pariput³

¹สาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Department General Science, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

²โรงเรียนบ้านหนองไข่นก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
Ban Nong Khai Nok School, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
Corresponding author email: nooparichat67@gmail.com

(Received: 8 December 2021, Revised: 2 June 2022, Accepted: 2 June 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ และเพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านหนองไข่นก จำนวน 23 คน จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ นักเรียนที่สามารถเรียนออนไลน์ได้ จำนวน 13 คน และไม่สามารถเรียนออนไลน์ได้ จำนวน 10 คน ซึ่งได้จัดการเรียนการสอนแบบออนแฮนด์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และ แบบประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นแสวงหาความรู้และทดลองทำ 3) ขั้นนำเสนอผลงาน และ 4) ขั้นสรุปและสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ และนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบออนแฮนด์ มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์อยู่ในระดับสูง ส่วนนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนแฮนด์มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์, ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์, กิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์, กิจกรรมการเรียนรู้แบบออนแฮนด์

ABSTRACT

This research aims to develop and study the effect of science learning activities to promotes the ability to the creating invention ability of grade 5 students under the epidemic situation of the coronavirus 2019. The target group used in this research were 23 primary school students in the first semester of the academic year 2021 at Ban Nong Khai Nok School that two group consisted of 13 students who were able to study online and 10 who could not study online, who had organized an on-hand teaching method. Research tools were: 4 lesson plans based on science learning activities and the creating invention ability assessments. Data analysis were mean and percentage. The Result showed that the science learning activities to promotes the creating invention ability consisted of 4 stages: 1) Engagement 2) Explore and Experiment 3) Explain and Discussion 4) Evaluation and Reflect on what has been learned and the students who received the Science Online Learning activities had a high level of inventiveness, for the students who received on-hand learning activities, their ability to create inventions was at a moderate level.

Keywords: science learning activities, ability to create inventions, online learning activities, on-hand learning activities

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (Covid-19) ได้เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 และลุกลามไปทั่วโลก สร้างความหวาดกลัวและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจของ ประชากรจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั่วโลก ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีโอกาเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค อาจส่งผลให้นักเรียน บุคลากรของสถานศึกษาและ ผู้ปกครองเกิดความวิตกกังวลต่อการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ซึ่งในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) และได้ประกาศภาวะฉุกเฉินของประเทศไทยโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนอยู่ บ้าน (stay at home) ปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from home: WFH) รักษาระยะห่างทางกายภาพ (physical distancing) รักษาระยะห่างทางสังคม ส่งผลให้ประชาชนต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตทั้งหมด (ศูนย์ปฏิบัติการ ภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้มีการจัดการเรียน การสอน 5 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนแบบออนไลน์ คือการเดินทางมาเรียนที่โรงเรียนซึ่งเหมาะสำหรับโรงเรียนที่มี ปริมาณนักเรียนน้อยสามารถจัดพื้นที่แบบเว้นระยะห่างและเข้มงวด การสวมหน้ากากอนามัยตามมาตรการ ด้านสาธารณสุข การเรียนแบบออนไลน์ผ่านระบบมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมหรือ DLTV การเรียน แบบออนไลน์ คือครูผู้สอนทำการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การเรียนแบบ ออนดีมานด์ คือเรียนผ่านระบบ แอปพลิเคชัน และการเรียนแบบออนแฮนด์ คือครูผู้สอนเดินทางไป แจกเอกสารใบงานให้กับนักเรียนที่บ้าน (สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, 2564) โรงเรียนบ้านหนองไชนกจึงได้มีการปิดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ชั่วคราว และเปลี่ยนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์และออนแฮนด์ในช่วงการแพร่ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงทำให้รูปแบบกิจกรรมการสอนต้องปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตาม สถานการณ์ในปัจจุบัน

ผู้วิจัย ได้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนการปิดสถานศึกษาชั่วคราว ในเดือน มิถุนายน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบการทำใบกิจกรรมจำนวนมาก ๆ แต่เมื่อให้ทำการทดลอง การสำรวจ

หรือออกแบบสิ่งประดิษฐ์นักเรียนสามารถทำได้ดี เนื่องจากครูไม่ได้จำกัดความคิดของนักเรียน และนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างเต็มที่ แต่เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทวีความรุนแรง ส่งผลให้ต้องปิดสถานศึกษาชั่วคราว จึงต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ในนักเรียนที่มีความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร และแบบออนไลน์ในนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมด้านเครื่องมือสื่อสาร ส่งผลให้การเรียนวิทยาศาสตร์แตกต่างไปจากเดิม จากที่ครูออกแบบกิจกรรมการทดลองในห้องเรียน ครูจึงต้องศึกษาวิธีการที่เหมาะสมที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเองจากสิ่งใกล้ตัว และสิ่งที่นักเรียนสนใจ โดยมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและให้คำแนะนำ จากการศึกษาแนวคิด และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยพบว่า มีรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัด การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ และการจัดการเรียนรู้แบบใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ (CBL) ซึ่งสอดคล้องกับจรรยาสมร เหลืองสมาน (2557) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ประกอบด้วยขั้นตอน 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นให้ความรู้ 3) ขั้นแสวงหาความรู้ 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 5) ขั้นนำเสนอผลงาน 6) ขั้นสรุปผล 7) ขั้นประเมินผล และ 8) ขั้นนำความรู้ไปใช้ (จรรยาสมร เหลืองสมาน, 2557) พิษญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน (2564) ได้ศึกษาการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า กิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีลักษณะมุ่งเน้นให้นักเรียนทำความเข้าใจกับปัญหาโดยผ่านการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในปัญหาหรือสถานการณ์ปัญหาอาศัยการทำงานร่วมกัน มีการวางแผนดำเนินการ ค้นคว้า วิเคราะห์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ พัฒนาเป็นชิ้นงานหรือผลงานเพื่อแก้ปัญหาโดยอาศัยความรู้และแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการและ ทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง 2) ขั้นตั้งกรอบปัญหา 3) ขั้นการวางแผนระดมความคิด 4) ขั้นสร้างต้นแบบ และ 5) ขั้นทดสอบและประเมิน (พิษญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน, 2564) ซึ่งผู้วิจัยได้นำขั้นตอน ของการจัดการเรียนรู้แต่ละวิธีมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนมากที่สุด เพื่อให้ให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเรียนรู้จากการสร้างงาน ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติ หรือสร้างงานที่ตนเองสนใจ ผู้เรียนจะสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเองจากการปฏิบัติงานที่มีความหมายต่อตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านหนองไข่นก จำนวน 23 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ นักเรียนที่สามารถเรียนออนไลน์ได้ จำนวน 13 คน และไม่สามารถเรียนออนไลน์ได้ จำนวน 10 คน ซึ่งได้จัดการเรียนการสอนแบบออนแฮนด์

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2 รูปแบบ คือ

2.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ในนักเรียนที่มีความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร

2.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนแฮนด์ในนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองไข่นก

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาสาระสำคัญ เรื่อง เสียงกับการได้ยิน รายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 4 แผน เวลา 8 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบบูรณาการ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา ทดลอง และกำหนดขึ้นตามบริบทการเรียนรู้ของนักเรียนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นแสวงหาความรู้และทดลองทำ 3) ขั้นนำเสนอผลงาน และ 4) ขั้นสรุปและสะท้อน สิ่งที่เรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน รวมทั้งหมด 8 ชั่วโมง ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ตัวกลางของเสียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การเกิดเสียงสูง เสียงต่ำ (1)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การเกิดเสียงสูง เสียงต่ำ (2)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การนำเสนอสิ่งประดิษฐ์

2.2 แบบประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบสิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรี และ ใบกิจกรรมของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ และแบบออนแฮนด์แปลผลเป็นความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ของนักเรียน โดยแปลผลจากเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการสร้างสรรค์

สิ่งประดิษฐ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ มีรายการประเมินคือ การออกแบบสิ่งประดิษฐ์ การเลือกใช้วัสดุ และความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน มีเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.00 หมายถึง มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์อยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์อยู่ในระดับต่ำ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายใต้สถานการณ์ การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง เสี่ยงกับการได้ยินของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองไข่นก เป็นดังนี้

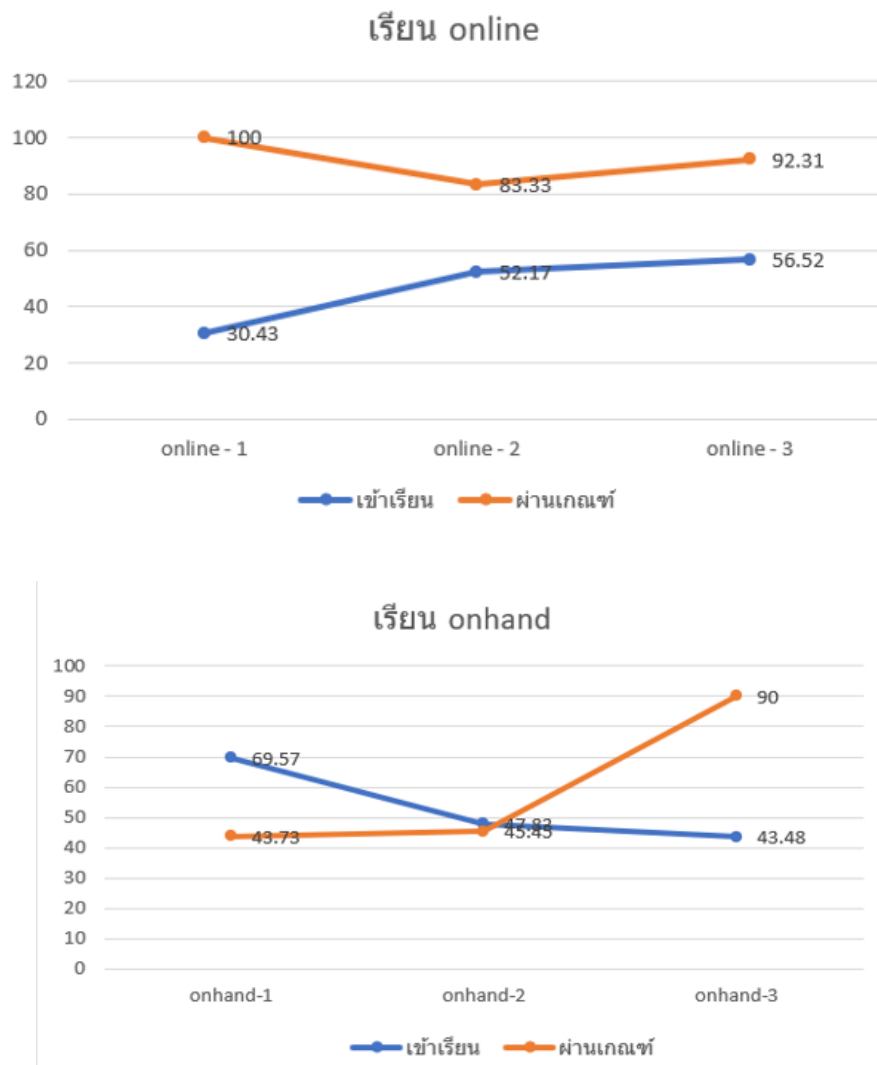
1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 2 แบบ คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ ในนักเรียนที่มีความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร คือจัดกิจกรรมให้มีการสังเกตการทดลอง และการสร้างสิ่งประดิษฐ์ในช่วงเรียน และ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนแฮนด์ในนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร เป็นการให้ใบความรู้ และใบกิจกรรม ให้นักเรียนศึกษาความรู้ด้วยตนเอง และ ทำใบกิจกรรม ผู้วิจัยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยมีการบูรณาการขั้นตอนของการ จัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ออกแบบให้เหมาะสมกับนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 และบริบทของนักเรียน สามารถจำแนกได้เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นแสวงหาความรู้และทดลองทำ 3) ขั้นนำเสนอผลงาน และ 4) ขั้นสรุปและสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนสามารถสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ได้แตกต่างกันตามบริบทของนักเรียน

2. การศึกษาความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 2 แบบ คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ และแบบ ออนแฮนด์ ประเมินความสามารถของนักเรียนโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ซึ่งมีการประเมินความสามารถในการออกแบบสิ่งประดิษฐ์ การเลือกใช้วัสดุ และความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์อยู่ในระดับสูง และ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนแฮนด์มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองไข่นกที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

คนที่	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนนักเรียน				รวม (36)	คะแนน เฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	การแปล ผล
	แผนที่ 1 การ กระตุ้น ความ สนใจ	แผนที่ 2 การ ออกแบบ และทดลอง ทำ	แผนที่ 3 การ ออกแบบ ทดลองทำ แก้ไข	แผนที่ 4 การ นำเสนอ ชิ้นงาน				
1	8*	9*	9*	9	35	8.75	2.92	สูง
2	5	9*	9*	9	32	8	2.67	สูง
3	7	8*	9*	9	33	8.25	2.75	สูง
4	4	4	9	9	26	6.5	2.17	ปานกลาง
5	5*	4	8*	8	25	6.25	2.08	ปานกลาง
6	4	9*	9*	9	31	7.75	2.58	สูง
7	9*	9*	9*	7	34	8.5	2.83	สูง
8	6*	4	8	9	27	6	2	ปานกลาง
9	4	7	7	9	27	6.75	2.25	ปานกลาง
10	4	4	4	8	20	5	1.67	ปานกลาง
11	4	4*	5*	8	21	5.25	1.75	ปานกลาง
12	5	9	6	9	29	7.25	2.42	ปานกลาง
13	9*	9*	9*	9	36	9	3	สูง
14	5	9*	9*	9	32	8	2.67	สูง
15	5	5	6	8	24	6	2	ปานกลาง
16	4	9*	9*	9	31	7.75	2.58	สูง
17	4	9	8	9	30	7.5	2.5	ปานกลาง
18	6*	9*	9*	9	33	8.25	2.75	สูง
19	9	9*	9*	9	36	9	3	สูง
20	9*	7	9	9	34	8.5	2.83	สูง
21	6	4	9	9	28	7	2.33	ปานกลาง
22	7	6*	9*	9	31	7.75	2.58	สูง
23	7	9	9	9	34	8.5	2.83	สูง
เฉลี่ย	5.96	7.13	8.09	8.74	33	7.48	2.49	ปานกลาง

หมายเหตุ เครื่องหมาย * คือคนที่มีความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร สามารถเรียนออนไลน์ได้
สามารถนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอเป็นกราฟได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การแสดงข้อมูลการเข้าเรียนแบบออนไลน์และแบบออนแฮนด์ และการผ่านเกณฑ์ การประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จากกราฟที่ 1 จะเห็นว่า

1) เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 จำนวนนักเรียนที่เรียนแบบออนแฮนด์ลดลง และมีนักเรียนเรียนแบบออนไลน์เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าในการสอนแบบออนไลน์เมื่อครูมีการติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และนักเรียนได้ทำกิจกรรมการทดลองในชั้นเรียนออนไลน์ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียนทำให้ได้เรียนรู้และทำกิจกรรมการสังเกต การทดลองในสิ่งที่ กำลังเรียนได้มากกว่านักเรียนที่เรียนแบบออนแฮนด์ ซึ่งนักเรียนที่เรียนแบบออนแฮนด์อาจจะเห็นผลงาน และผลการทำใบกิจกรรมของนักเรียนที่เรียนแบบออนไลน์จึงเกิดข้อสงสัยว่าเรียนแบบออนไลน์แตกต่างจากการเรียนแบบออนแฮนด์อย่างไร นักเรียนจึงเข้าเรียนออนไลน์เพิ่มขึ้น และอีกหนึ่งประเด็นคือ เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 2019 ยังไม่คลี่คลาย นักเรียนจึงเริ่มปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์จะต้องทำอย่างไรจึงจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่งผลให้นักเรียนเข้าเรียนออนไลน์เพิ่มขึ้น

2) ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของนักเรียนที่เรียนแบบออนไลน์ และแบบ ออนแฮนด์มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากในการเรียนแบบออนไลน์ครูได้มีการติดตามการเรียนรู้ในชั้นเรียนออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ครูให้คำแนะนำได้ทันทีเมื่อนักเรียนประสบปัญหา หรือชี้แนะคำตอบเพิ่มเติมได้ทันทีเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจและสงสัยในเรื่องต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำใบกิจกรรมได้ถูกต้องเพิ่มมากขึ้น และในการเรียนออนแฮนด์ครูมีการติดตามผลการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น มีการถามปัญหาที่พบในขณะที่น่าใบกิจกรรมมาส่งคืน และให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการทำกิจกรรม ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้ถูกต้องเพิ่มมากขึ้น

จึงสามารถสรุปได้ว่า จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นแสวงหาความรู้และทดลองทำ 3) ชี้นำเสนอผลงาน 4) ขั้นสรุปและสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ มีนักเรียนเข้าเรียนออนไลน์เพิ่มขึ้นและมีนักเรียนเข้าเรียนแบบออนแฮนด์ลดลง และร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของนักเรียนที่เรียนแบบออนไลน์และแบบออนแฮนด์มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากครูมีการปรับตัวและติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพิ่มขึ้น และนักเรียนปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ 2 ข้อ ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการขั้นตอนของการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และใบกิจกรรมให้เหมาะสม และสอดคล้องกับตัวชี้วัด ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นแสวงหาความรู้และทดลองทำ 3) ชี้นำเสนอผลงาน 4) ขั้นสรุปและสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ และแบบออนแฮนด์ นักเรียนจะต้องทำกิจกรรมที่บ้านของตนเอง ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรม โดยให้นักเรียนออกแบบและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรีที่สามารถให้เสียงได้ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น หรือวัสดุที่มีอยู่ภายในบ้านของตนเอง ออกแบบตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์มีการสร้างความสนใจให้นักเรียนสนใจว่าเสียงเกิดขึ้นได้อย่างไร และเสียงเคลื่อนที่ได้ได้อย่างไร และชักชวนทำกิจกรรมการทดลองการเกิดเสียงแบบออนไลน์ จากนั้นให้นักเรียนออกแบบตามจินตนาการ และสร้างสิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรีที่สามารถ ส่งเสียงได้ โดยใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นของตนเอง จากนั้นนำมาเสนอในชั้นเรียนออนไลน์ และเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนและแตกต่างกันของสิ่งประดิษฐ์ของตนเองและเพื่อน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ ออนแฮนด์ ในนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร คือ ครูออกแบบใบกิจกรรมและใบความรู้ให้นักเรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับการเกิดเสียง และตัวกลางของเสียง จากนั้นนักเรียนมารับใบกิจกรรม ที่โรงเรียน สืบค้นและศึกษาความรู้จากใบความรู้และหนังสือเรียน และบันทึกผลการสืบค้นลงใน ใบกิจกรรม และให้นักเรียนออกแบบและสร้างสิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรี และนำสิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรี ที่ได้สร้างขึ้นมาส่งในสัปดาห์ถัดไป ครูประเมินการออกแบบ การเลือกใช้วัสดุ และความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน ซึ่งนักเรียนบางคนไม่สามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์ได้ แต่สามารถออกแบบได้ อาจเนื่องจากไม่ได้รับการติดตามอย่างต่อเนื่องจากครูผู้สอน และความพร้อมของครอบครัว จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรีได้ และสิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรีของนักเรียนแต่ละคนมีลักษณะที่หลากหลายและแตกต่างกันตามความคิดสร้างสรรค์และวัสดุที่มี ในท้องถิ่นของนักเรียนซึ่งสิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรีส่วนมากเป็นการนำขวดแก้ว และขวดพลาสติกมาใช้ โดยมีการเติมน้ำใน

ขนาดปริมาณที่แตกต่างกัน และมีการใช้ขนาดแตกต่างกันจากนั้นนำมาตี หรือนำขนาดมาชนกันเพื่อให้เกิดเสียง แต่มีสิ่งประดิษฐ์ของนักเรียน 2 คนที่แตกต่างไปจากพวก คือมีการนำฟางหวดและหวดมาออกแบบให้คล้ายกับกลองฉิ่งแทนบูรีนมือ เพื่อให้ได้เสียงที่แตกต่างจากเพื่อน และอีก 1 คน คือ มีการนำเชือกเอ็น และไม้มาสร้างเป็นพิณ ซึ่งถือว่ามีความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องเสียงกับการได้ยินได้ดียิ่งขึ้น ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรม ที่ครูจัดขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) สุชิน เพ็ชรรักษ์ (2548 : 31 – 34) กล่าวว่า การให้ผู้เรียนลงมือสร้างสิ่งของหรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมาย ซึ่งจะรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเองกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอกสามารถเชื่อมโยงและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ทิศนา แหมมณี (2555) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ผู้เรียนสามารถนำความคิดที่เกิดขึ้นในตนเองมาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานที่ออกมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาบทบาทสำคัญ ซึ่งครูจะต้องคอยจัดบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ ของแต่ละบุคคล และครูประเมินการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามสภาพจริง และประเมินโดยใช้ Rubric score

จากที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นกระตุ้นความสนใจ 2) ขั้นแสวงหาความรู้และทดลองทำ 3) ขั้นนำเสนอผลงาน 4) ขั้นสรุปและสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถเข้าใจเรื่องเสียงกับการได้ยินได้ดียิ่งขึ้น สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรม ที่ครูจัดขึ้นและตนเองเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่นักเรียนจะต้องเรียนที่บ้าน

2. การศึกษาความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 2 แบบ คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ ในนักเรียนที่มีความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร และ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนแฮนด์ ในนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมในด้านเครื่องมือสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบออนไลน์มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์อยู่ในระดับสูง เนื่องจากการติดตามผลการเรียนรู้และการสร้างสิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรีอย่างต่อเนื่องจากครูผู้สอน ทำให้นักเรียนสามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรีได้ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนแฮนด์มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนสามารถออกแบบสิ่งประดิษฐ์ได้ทุกคน แต่ไม่สามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์ได้ทุกคน เนื่องจากนักเรียนไม่ได้รับการติดตามการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จากครูผู้สอน แสดงว่าความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ขึ้นอยู่กับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน การมีใบความรู้ประกอบใบกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา การออกแบบใบกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการของตนเอง และการติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ทำให้นักเรียนสามารถทำใบกิจกรรม และสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์เครื่องดนตรีได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) ครูควรทำสื่อการสอนที่หลากหลาย และแปลกใหม่ไว้เพื่อไว้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมของตน เพื่อจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนได้รับประโยชน์เต็มที่
- 2) ควรมีการติดตามผลการเรียนรู้ และสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ได้ทราบอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ในการสอนทำการทดลองแบบออนไลน์จะได้ผลดี ถ้าทำตามกระบวนการนี้
- 2) ควรหาแนวทางช่วยเหลือกำกับติดตามนักเรียนที่เรียนแบบออนไลน์ต่อไป
- 3) ควรมีการสนับสนุนการเรียนออนไลน์ และควรออกแบบกิจกรรมการสอนออนไลน์ที่หลากหลายน่าสนใจ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2560). วิธีการและเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จักรชัย อินลายศ. (2563). ความรู้เกี่ยวกับงานประดิษฐ์. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2564). จาก http://www.thaischool.in.th/_files_school/10106250/data/1010625012_0200819-104546.pdf
- จรรย์สมร เหลืองสมานกุล. (2557). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทศนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชญา กล้าหาญ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). ข้อมูลสำหรับการป้องกัน ตนเองจากโรค COVID-19 เอกสารเผยแพร่สำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์. (2564). กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด 5 รูปแบบการเรียนการสอนรองรับการเปิดภาคเรียนให้เหมาะสมแต่ละภูมิภาคของประเทศ. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2564). จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/19133>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. (2562). รูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning). (ออนไลน์) (อ้างเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2564). จาก https://backend.ubn1.go.th/uploads/files/supervisor/Download/active_learning.pdf
- สุชิน เพ็ชรรักษ์. (2548). รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราช
สู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแก่งอะฮวน
อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี
**The Development of Teachers in Terms of Integrated Instructional Model Based
on Sufficiency Economy Philosophy at Ban Kaengahuan School,
Trakan Phuet Phon District, Ubonratchathani Province**

อดิเทพ หวลหอม | Adhithep Hualhorm

โรงเรียนบ้านแก่งอะฮวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

Kaengahuan School, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area District Office 2

Corresponding author email: adithep2514ad@gmail.com

(Received: 22 March 2022, Revised: 2 May 2022, Accepted: 2 June 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบุคลากร โรงเรียนบ้านแก่งอะฮวน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราช สู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัย บุคลากรครู กลุ่มบริหารวิชาการ ครูที่ยินดีและสมัครใจเข้าร่วมศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายและให้ ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการ สถานศึกษา วิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบ ประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และค่าร้อยละ (Percentage) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์ พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยหลังการประชุมเชิง ปฏิบัติการ ร้อยละ 89.33 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ ร้อยละ 58.33 2) ผลการ พัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนแบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์ พระราชา สู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.65 และ 3) ผลการพัฒนาบุคลากรให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณา การ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.72

คำสำคัญ : การพัฒนาบุคลากร, การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

In order to support instructors at Ban Kaenghuan School comprehend the integrated instructional model based on the sufficiency economy philosophy, the research's main goal was to educate teachers in this area. A school director, 10 teachers, 10 additional teachers, and the key informants made up the population of 10. A questionnaire and an assessment of the teaching model served as the research tools. The data were analyzed using the mean ($\bar{x}$), standard deviation (SD), and percentage. These were the study's findings: 1) Compared to the pretest, the posttest showed greater teacher growth in terms of an integrated instructional model based on the sufficiency concept. The average posttest score was 89.33, compared to the average pretest score of 58.33; 2) the outcome of teacher development was high in the area of lesson plans, at ($\bar{x}$) = 4.65; and 3) the outcome of teacher development in the area of teachers using an integrated instructional model based on sufficiency economy philosophy, at ($\bar{x}$) = 4.72.

Keywords : The teacher development, the integrated instruction, sufficiency economy philosophy

บทนำ

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จะต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงระยะยาวที่ได้เริ่มมาแล้วและจะทวีความเข้มข้นมากขึ้น และผลต่อเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกในปี 2540 ซึ่งได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบเศรษฐกิจโลกอีกหลายด้าน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับโลกและในประเทศ จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งที่คาดว่าจะเป็โอกาสให้สามารถใช้จุดแข็งของประเทศในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่วนที่เป็นภัยคุกคามที่ต้องแก้ไขจุดอ่อนเพื่อระมัดระวังและป้องกันผลด้านลบที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปอย่างรอบคอบพร้อมทั้งประเมินศักยภาพของประเทศและผลการพัฒนาที่ผ่านมา เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คนสังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 3 (พ.ศ. 2549-2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่ผ่านมา โรงเรียนบ้านแก่งอะฮวนได้รับข้อเสนอแนะมาตรฐานด้านผู้เรียนว่าควรมีการส่งเสริมการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และนำทักษะดังกล่าวไปใช้กับการเรียนการสอน โดยสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มากขึ้น มีการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงานเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ

ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นปกติต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ศาสตร์พระราชา เป็นหนึ่งในหลักการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ได้พระราชทานเพื่อการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ของประเทศที่ถือเป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชา คือ เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา ทรงมุ่งเน้นการพัฒนาคนว่า ต้องระเบิดจากข้างใน นั่นคือ ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คน มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน มิใช่การนำความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหา ทั้งที่ยังไม่มีโอกาสเตรียมตัว ทรงใช้หลัก เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2557)

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จึงตระหนัก และเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาที่ต้องนำมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาบุคลากรในครั้งนี้ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้ มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนบ้านแก้งอะฮวน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานีให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ
2. เพื่อพัฒนาบุคลากรโรงเรียนบ้านแก้งอะฮวน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานีให้มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้
3. เพื่อพัฒนาบุคลากรโรงเรียนบ้านแก้งอะฮวน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานีให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับภาวะการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันทางการศึกษา ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งบุคลากรคือหัวใจสำคัญในการดำเนินการตามภารกิจขององค์กรให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การจัดกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ให้กับบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนตามกรอบการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (สุรินทร์ ภูสิงห์, 2561)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการนำเอาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ คือหลักสูตรที่นำเอา

เนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เกิดเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของหลักสูตร (สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2559)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางดำเนินชีวิตของพสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในปี 2540 และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาให้สังคมไทยรอดพ้นจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อช่วยให้สังคมไทยสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคม (อภิชัย พันธเสน และคนอื่น ๆ , 2560)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของแคมมิส และแม็กแท็กการ์ท (ประวิต เอราวรรณ์. 2557; อ้างอิงมาจาก Kemmis and McTaggart. 1988) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านแก่งอะฮวน อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี มีลักษณะเป็นวงรอบ (Spiral) โดยแต่ละวงรอบของ P-A-O-R ประกอบด้วยการดำเนินการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)
2. การปฏิบัติ (Action)
3. การสังเกต (Observation)
4. การสะท้อนผล (Reflection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 2 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์ และ แบบประเมิน ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ประเภท ดังนี้
 - 1.1 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ ใช้วัดความรู้ความเข้าใจ คือ แบบสัมภาษณ์ ครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ
 - 1.2 แบบประเมิน จำนวน 2 ฉบับ ใช้วัดความสามารถ คือ
 - ฉบับที่ 1 แบบประเมินการเขียนแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้ มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - ฉบับที่ 2 แบบประเมินการสอนของครู
 - 1.3 แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ใช้วัดความสามารถ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสอนของครู

สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้ มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสร้าง และหาคุณภาพของเครื่องมือตามวิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือของ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2552)

1.3 วิเคราะห์กรอบการวิจัย เพื่อเชื่อมโยงของเนื้อหาที่ได้จากการวิจัย สู่การกำหนดประเด็นคำถาม ให้ครอบคลุมกรอบที่ศึกษาแต่ละด้าน

1.4 ร่างแบบสัมภาษณ์ที่สร้าง ไปเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจแก้ไข

1.5 แก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาความถูกต้อง

1.6 ปรับปรุงตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะ และนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงนำไปจัดพิมพ์

2. แบบประเมิน มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสร้าง และหาคุณภาพของเครื่องมือตามวิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.2 วิเคราะห์กรอบการวิจัย เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าสู่การกำหนดประเด็นคำถามให้ครอบคลุมกรอบที่จะศึกษาแต่ละด้าน

2.3 ร่างแบบประเมินที่สร้างไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจแก้ไข

2.4 แก้ไขแบบประเมินตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมเพื่อพิจารณาความถูกต้อง

2.5 ปรับปรุงตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะ และนำแบบประเมินไปจัดพิมพ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมิน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประเมินกลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน ในระหว่างดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2. แบบทดสอบ ใช้สำหรับการทดสอบวัดความรู้ผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ

3. ใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระหว่างดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ

4. การนิเทศภายใน ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น สอบถามผู้เรียน จำนวน 20 คน จากการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ต่อการจัดการเรียนรู้ (การสอน) ของครูผู้สอนในระหว่างการทำนิตการจ้ดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 ใช้แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน ในระหว่างการนิเทศภายใน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำกรวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ เป็นการแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญโดยวิธีการแบบหลายมิติ (Triangulation) นำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการพรรณนา และเชิงปริมาณโดยวิธีการทางสถิติในเชิงปริมาณ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏ ดังนี้

การดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน ส่งผลให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้รับความรู้ความเข้าใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระได้ ผลจากการนิเทศภายในพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจ ได้รับความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อเสนอแนะ การแนะนำการแก้ปัญหา มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ และควรจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาให้มีความต่อเนื่องทุกขั้นตอน โดยเฉพาะบุคลากรที่ยังไม่มีประสบการณ์การสอนแบบบูรณาการ และนอกจากนี้การพัฒนาบุคลากรควรใช้การวิจัยปฏิบัติการให้มากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายวิธี

ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ ร้อยละ 89.33 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ ร้อยละ 58.33

2. ผลการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนแบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.65

3. ผลการพัฒนาบุคลากรให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.72

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแก้งอะฮวน อำเภอดงเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ให้มีความรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ(Action Research) ในครั้งนี้ มีผลการดำเนินการพัฒนานำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และนำแผนการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มผู้ร่วมผู้วิจัย พบว่าการวางแผน การเตรียมการประชุม การบรรยายให้ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญและความรู้ที่ได้รับจากการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มผู้ร่วมผู้วิจัยเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูในระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ผลการวางแผนการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้ร่วมผู้วิจัย มีความรู้ความเข้าใจสภาพปัจจุบันปัญหาจึงทำให้การดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการดำเนินไปด้วยดีส่งผลให้กลุ่มผู้ร่วมผู้วิจัยได้รับความรู้ความเข้าใจการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พินิดา คำปิ่น, 2561) ได้ศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา ด้วยการบูรณาการแบบสอดแทรก (NFUSION) หน่วยการเรียนรู้เรื่อง สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาแบบบูรณาการแบบสอดแทรก หน่วยการเรียนรู้เรื่อง สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 6/3 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนบูรณาการแบบสอดแทรกค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 4.38 คิดเป็นร้อยละ 84.27 และเจตคติทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม มีเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมเชิงบวก ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.84 , S.D = 1.06)

2. ผลการพัฒนาบุคลากรด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูในระดับอนุบาลถึง

ชั้นประถมศึกษาที่ 1-6 นำไปบูรณาการในหน่วยเศรษฐกิจพอเพียงและหน่วยกระบวนการคิด แต่ละหน่วยจะกำหนดเป็นหน่วยย่อยเพื่อกำหนดหัวเรื่องที่จะสอนจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาย่อย การวางแผนการสอน การปฏิบัติการสอนและการประเมินปรับปรุงและพัฒนา เพื่อไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนให้มีประสิทธิภาพบุคลากรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ มีความสามารถในการนำแผนไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติการสอน ก่อให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียนและบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นแนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มผู้ร่วมกันผู้วิจัย ได้ระดมความคิดที่หลากหลายร่วมกันคิดร่วมกันทำ ค้นหาทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาผู้เรียน เช่นเดียวกับการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ (สุรินทร์ ภูสิงห์ , 2545) กล่าวสรุปว่า การพัฒนาบุคลากรมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีการและกระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน การรู้จักนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ประกอบการสอน มีความสามารถในการวัดและประเมินผล และการปฏิบัติตัวต่อนักเรียน เมื่อครูได้รับการพัฒนาแล้วส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นได้ว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้และสามารถนำแผนการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ มีทักษะในการปฏิบัติการสอนก่อให้เกิดการเรียนรู้การสอนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้ง 5 ขั้นตอน เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับครูมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ผลการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของครูกลุ่มเป้าหมาย ปรากฏว่า ผู้เรียนมีความเห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนไปจากเดิม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ สามารถดำเนินการปฏิบัติการสอนแบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้าใจการเชื่อมโยงเนื้อหา สารวิชาต่าง ๆ บูรณาการกันได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ (ธนธรรม มีทอง, 2552) กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านร่องแซง พบว่า โรงเรียนบ้านร่องแซงได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ด้านการบริหารวิชาการใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการอนุรักษ์ และเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยโรงเรียนเน้นให้ครูได้มีกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ถ่ายทอด ปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนค่านิยมพื้นฐานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม

สรุปได้ว่า จากการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยยึดหลักศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้มุ่งสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บุคลากรมีความรู้ความ

เข้าใจ สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ และสามารถนำแผนการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ธนธรรม มีทอง. (2561). *การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านร่องแซง. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ประวิต เอราวรรณ์. (2557). *การวิจัยปฏิบัติการ : การเรียนรู้ของครูและการสร้างพลังร่วมในโรงเรียน= Action Research : Teacher Learning and School Empowerment.* กรุงเทพฯ: ดอกหญ้าวิชาการ.
- พนิดา คำปัน. (2561). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา ด้วยการบูรณาการแบบสอดแทรก (NFUSION) หน่วยการเรียนรู้เรื่อง สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2557). *ตามรอยพระยุคลบาท ครูแห่งแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สุรินทร์ ภูสิงห์. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2559). *20 วิธีจัดการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2560). *รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.*
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.*
- อภิชัย พันธเสน. (2560). *การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

Reading Achievement's Primary1 Students of 2/2021 semester

at Chonburi Primary Educational Service Area Office1

รัตนอาภา อัดโตห์^{1*} ศุภวรรณ จันทรเขต² ปริญญ์ เรืองทิพย์³

Rattana-arpha Attahi^{1*} Supawan Jantrakhet² Parinya Reantip³

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา / Graduated school Burapha University

² กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

Supervision, Monitoring and Evaluation for Educational Provision Group, Chonburi Primary Educational Service Area Office 1

³ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการทางปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา / College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University

*Corresponding author Email: analeeattahi@gmail.com

(Received: 19 May 2022, Revised: 3 June 2022, Accepted: 9 July 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่ผู้ปกครองให้ความยินยอม 1,364 คน จาก 67 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความสามารถด้านการอ่านที่ผ่านเกณฑ์การประเมินค่าอำนาจจำแนก และความสอดคล้องของการตรวจให้คะแนน. สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนแบบสามทาง และการเปรียบเทียบรายคู่ LSD. ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ด้านอ่านค่าประสมจากสระเดี่ยวเสียงยาวหนึ่งรูปของตามประเภทพยัญชนะต้น ค่าเฉลี่ย 7.52 – 7.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.82 – 2.91 2) ผลสัมฤทธิ์ด้านอ่านค่าประสมจากสระเดี่ยวเสียงยาวมากกว่าหนึ่งรูปและสระประสมเสียงยาว ของประเภทพยัญชนะต้น ค่าเฉลี่ย 5.69 – 6.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.30 – 3.39 และ 3) ผลสัมฤทธิ์ด้านอ่านค่าประสมตามประเภทพยัญชนะต้น ค่าเฉลี่ย 6.76 – 6.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.231 – 3.30. ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านค่าที่ประสมจากสระเสียงยาวต่างประเภทและผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านระดับต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่าแตกต่างกันทั้ง 6 คู่ ส่วนผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านที่ได้จากการอ่านค่าที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะต้นประเภทต่างๆ ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การอ่าน, ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน, ความสามารถด้านการอ่าน

ABSTRACT

This research aimed to compare the reading achievements of Prathomsuksa 1 students in the academic year 2021, Chonburi Primary Educational Service Area Office 1, the sample group consisted of primary school students in the second semester of the academic year 2021 who were allowed by their parents. The instrument used in the research was a reading ability assessment form that passed the criteria for evaluating discriminatory power and the consistency of the scoring. The statistics used were mean, standard deviation, three-way variance test, and LSD paired comparison. As a result, it was discovered that: 1) the reading achievement of compound words with one long monophonic vowel of the initial consonant type had a mean of 7.52-7.84 and a standard deviation of 2.82-2.91; 2) the reading achievement of compound words with more than one vowel and compound vowels with an initial consonant had a mean of 5.69-6.19 and a standard deviation of 3.30-3.39; and 3) the reading achievement of compound words with an initial consonant had a mean of 6.76–6.84 and a standard deviation of 3.30–3.30. Reading achievement of children with various reading levels and mixed words with various kinds of long vowels differed significantly ($p < 0.01$). Reading achievement was acquired by reading words beginning with distinct initial consonants that were not statistically substantially different. When compared in pairs, it was discovered to differ in all six pairs.

Keywords: Development Test: DT, Reading achievement, Reading ability

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ โดยคุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศขับเคลื่อนนโยบายปีการศึกษา 2564 “เด็กไทยวิถีใหม่ อ่านออกเขียนได้ทุกคน” ณ ห้องประชุมอาคารราชวัลลภในวันที่ 30 มิถุนายน 2564 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จึงกำหนดให้ ปีการศึกษา 2564 เป็น “ปีทองแห่งการอ่านออกเขียนได้” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2564) ความสามารถในการอ่านภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) (ลัดดา เจริญศิลป์พานิช, 2536) หากนักเรียนมีความบกพร่องหรือขาดความสามารถในการอ่านส่งผลให้การเรียนรู้ไม่ก้าวหน้าไปได้ (นิจุสตา อภินันทาภรณ์, 2558)

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเริ่มต้นในระดับปฐมวัยโดยเป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้เพื่อรู้จักชื่อสระชื่อพยัญชนะ และออกเสียงสะกดคำพื้นฐาน เช่น ผลไม้ สัตว์ วัน และเดือน การจัดการเรียนรู้การอ่านสะกดคำให้ถูกต้องตามหลักภาษาศาสตร์ (Linguistic knowledge) และกฎของการเขียน (Graphotactic rules) เริ่มจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (Kasisopa, Reilly, Luksaneeyanawin, & Burnham, 2016) ด้วยสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลให้นักเรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากโรคระบาด (Pandemic learning loss) โดยการเสื่อมถอยของความรู้ที่มีอยู่เดิมและสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ควรจะได้รับ ซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านและคณิตศาสตร์ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ไม่เปิดโอกาสให้จัดการเรียนรู้ “ซ้ำ ย้ำ ทวน” ตามหลักการจัดการเรียนรู้ภาษาศาสตร์ได้เพียงพอ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) การจัดการเรียนรู้ซ่อมเสริมทักษะด้านการอ่านควรจัดให้สอดคล้องกับภาวะถดถอยที่ปรากฏ การประเมินพัฒนาการด้านการอ่านจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ภาษาแบ่งได้ 3 ประเภท ภาษาแม่ ภาษาที่สอง และภาษาต่างประเทศ โดยภาษาแม่เป็นภาษาแรก ที่เรียนรู้เป็นภาษาแรกในชีวิต และอยู่ในสภาพแวดล้อมของภาษานั้น (รุ่งฤดี แผลงศร, 2560)

การเรียนรู้ภาษาต้องเกิดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Autonomous learning) (เด่นติ ศักดิ์ ดอกจันทร์, 2558) อนึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery learning) เกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อ นักเรียนได้สังเกตสืบค้นด้วยตนเองจากการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง (Authentic language) ที่ เพียงพอ (John and King, 1991 อ้างอิงใน เด่นติศักดิ์ ดอกจันทร์, 2558)

การเรียนรู้การใช้ภาษาในสถานการณ์จริงควรคัดเลือกคำที่ใช้งานในชีวิตประจำวัน ซึ่งเหมาะสม สำหรับนักเรียน (Vocabulary control) จากคลังข้อมูลภาษา ซึ่งเป็นไปตามรายงานการประชุมทางวิชาการ ด้านการสอนภาษาอังกฤษ The Interim Report on Vocabulary Selection for the Teaching of English as Foreign Language หรือ Camegie Report (ค.ศ. 1934 และ 1935) ซึ่งระบุว่ากำจัดการเรียนรู้ภาษา ควรใช้คำที่มีความถี่สูงเป็นหลัก เนื่องจากคำดังกล่าวเป็นความรู้ถาวร (Permanent knowledge) ที่มีความ คงทนสูง (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2545) ตัวอย่างคลังข้อมูลภาษาไทย คือ คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ในพระ ราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus: TNC)

ผู้วิจัยเลือกคำที่ใช้งานในชีวิตประจำวัน หรือคำที่มีความถี่สูง 5,000 คำแรก ของคลังข้อมูล ภาษาไทยแห่งชาติ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus) จากคำในฐานข้อมูลทั้งหมด 33,394,574 คำ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 ธันวาคม 2560) (จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2560) มาพัฒนาแบบประเมินความสามารถด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อ นำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการจัดการเรียนรู้ซ่อมเสริมพัฒนาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (ทักษะด้านการอ่าน) ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านซึ่งเกิดจากการอ่านคำขึ้นต้นด้วยพยัญชนะต้นต่าง ประเภทของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านแตกต่างกัน
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านซึ่งเกิดจากการอ่านคำที่ประสมด้วยสระเสียงยาวต่าง ประเภทของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านแตกต่างกัน
- 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านแตกต่างกัน
- 4) เพื่อตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของ พยัญชนะต้น, สระเสียงยาว และความสามารถ ด้านการอ่านของนักเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ คำที่มีความถี่สูง 5,000 คำแรกจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ใน พระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus) ตามเกณฑ์ที่ ผู้วิจัยกำหนด รายละเอียดดังภาพที่ 2

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2/2564 ของ โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 82 โรงเรียน โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในสังกัดรวมทั้งสิ้น 3,151 คน ประกอบด้วย เพศชาย 1,613 คน เพศหญิง 1,538 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2564) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2/2564 ของ โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Randomly select) นักเรียนเข้าร่วมการวัดผลโดยไม่เรียงตามลำดับเลขที่ จำนวน 67 โรงเรียน โดยนักเรียนเข้าร่วมรวมทั้งสิ้น 2,681 คน ประกอบด้วย เพศชาย 1,364 คน เพศหญิง 1,317 คน ซึ่งเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าความคลาดเคลื่อน .0076 ตามสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมของ Taro Yamane (1973)

ขอบเขตด้านตัวแปรที่วิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1) **คำสำหรับแจกลูก** หรือคำเป็น (คำเดี่ยวง่ายสระเสียงยาว สะกดในแม่กง กน กม เกย เกอว) ที่เกิดจากการประสมสระเสียงยาว 2 ประเภท ประกอบด้วย สระเดี่ยวเสียงยาว 9 เสียง และสระประสมเสียงยาว 3 เสียง ทั้งนี้

สระเดี่ยว หมายถึง สระเสียงยาว แบ่งออกเป็น 2 ประเภทตามจำนวนรูปสระ ได้แก่

สระเสียงยาวที่มีรูปสระเพียงหนึ่งรูป ได้แก่ สระอี, สระออี, สระอุ, สระเอ, สระโอ, สระอา, สระแอ และสระออ

สระเสียงยาวที่มีรูปสระมากกว่าหนึ่งรูป ได้แก่ สระเออ

สระประสม หมายถึง สระเสียงยาวซึ่งเกิดจากสระเสียงเดียวประสมผัน ได้แก่ สระเอีย, สระเอือ และสระอัว

2) **คำสำหรับสะกดคำ** หรือคำเป็น (คำเดี่ยวง่ายสระเสียงยาว สะกดในแม่กง กน กม เกย เกอว) ที่เกิดจากประสมพยัญชนะต้น 3 ประเภท (อักษรสูง, อักษรกลาง และอักษรต่ำ) ทั้งนี้การผันวรรณยุกต์ของคำที่ประสมด้วยพยัญชนะต้นสามประเภทแตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ทั้งนี้ คำดังกล่าวเป็นพยัญชนะภาษาไทยเสียงหลัก 12 เสียง ได้แก่ อักษรกลาง และอักษรต่ำ (ก, ค, ง, จ, ช, ซ, ด, ต, ท, น, บ, ป, พ, ฟ, ม, ย, ร, ล, ว, ฮ, อ) และอักษรสูงเทียบเคียงอักษรต่ำ (ข, ฉ, ถ, ผ, ฝ, ส, ห) อนึ่ง คำทั้งหมดเป็นพยัญชนะที่ควรสอนชุดที่ 1 – 4 ของ คู่มือการดำเนินงาน อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง และสื่อสารได้ (บุญเสริม แก้วพรหม, 2558)

3) **ความสามารถด้านการอ่าน** คือ การตัดสินความสามารถด้านการอ่านตามผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านหรือการอ่านออกเสียง แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับดีมาก, ดี, พอใช้ และปรับปรุง เกณฑ์การประเมินนี้สอดคล้องกับการประเมินความสามารถด้านการอ่าน (Reading Test: RT) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ดังนี้

ดีมาก	ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน หรืออ่านออกเสียงถูกต้องร้อยละ	75.00 – 100.00
ดี	ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน หรืออ่านออกเสียงถูกต้องร้อยละ	50.00 – 74.99
พอใช้	ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน หรืออ่านออกเสียงถูกต้องร้อยละ	25.00 – 49.99
ปรับปรุง	ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน หรืออ่านออกเสียงถูกต้องร้อยละ	0.00 – 24.99

ตัวแปรตาม ได้แก่ **ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน** หรือผลรวมของการอ่านออกเสียงคำที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง ซึ่งมาจากการวัดด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน 3 ชุด (คะแนนเต็มชุดละ 20 คะแนน) โดยแบบวัดผลดังกล่าวแบ่งตามประเภทพยัญชนะต้น จำนวน 20 คำ ประกอบด้วย คำโดดพื้นฐานที่เกิดจากการประสม

สระเดี่ยวเสียงยาวที่มีรูปสระหนึ่งรูป จำนวน 10 คำและสระเดี่ยวเสียงยาวที่มีรูปสระมากกว่าหนึ่งรูปและสระประสมเสียงยาวจำนวน 10 คำ

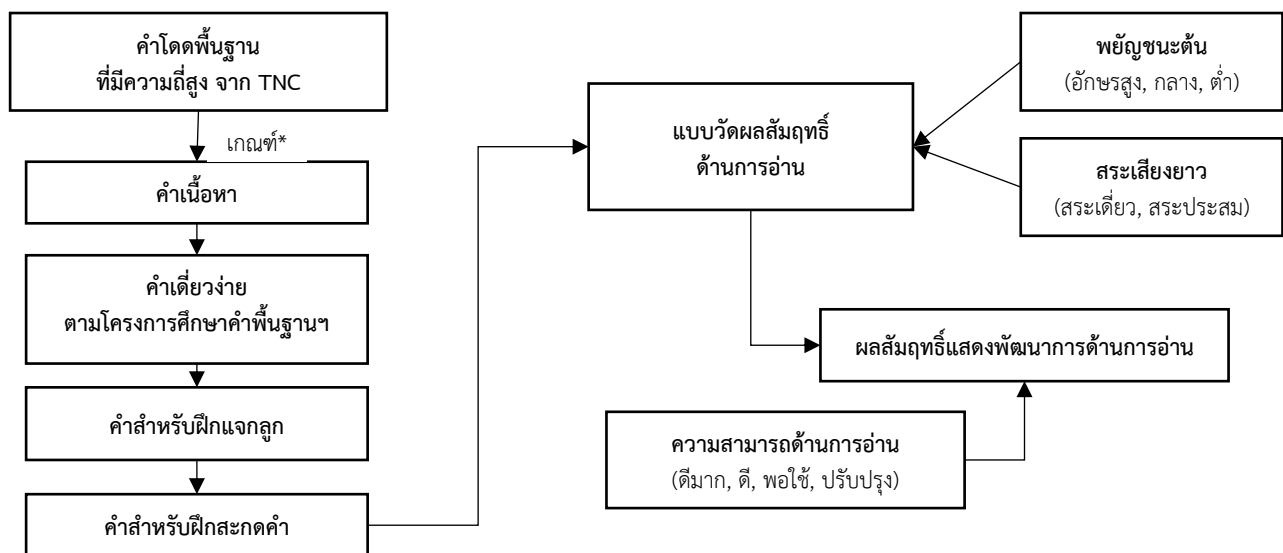
ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดให้กำหนดวัดผลและประเมินผลความสามารถด้านการอ่านในปลายภาคเรียนที่ 1/2564 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้ปกครองอนุญาต โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 15 – 26 กุมภาพันธ์ 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการศึกษาคำนี้ รายละเอียดดัง ภาพที่ 1

* อิงตามสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (COVID-19)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษาคำนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ประกอบด้วย การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน ขั้นตอนการวิจัย มีดังนี้

1. การพัฒนาแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน

1.1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน

1.2. คัดเลือกคำศัพท์พื้นฐานที่มีความถี่สูงจากฐานข้อมูล TNC ที่มีความถี่สูง 5,000 คำแรก จากจำนวนทั้งสิ้น 33,394,574 คำ ตามโครงสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น รายละเอียดดังภาพที่ 2

1.3. ผู้วิจัยนำคำ ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกมาใช้คำสำหรับพัฒนาแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน พร้อมเกณฑ์การประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม เมื่อผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงแบบวัดดังกล่าวความคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงดำเนินการคำนวณความเที่ยงตรงและค่า

ความสอดคล้องของการตรวจให้คะแนน ทั้งนี้แบบประเมินพัฒนาการด้านการอ่าน ระยะที่ 2 มีความเที่ยงตรง (CVI) 1.00 และค่าความสอดคล้องของการตรวจให้คะแนน .90

1.4. ผู้วิจัยนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านหาประสิทธิภาพเครื่องมือวิจัย โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการหาประสิทธิภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2/2564 โรงเรียนวัดบุญราศรีและโรงเรียนวัดเตาปูน จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย การหาประสิทธิภาพเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย ค่าอำนาจจำแนก, และความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ เนื่องด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านใช้เกณฑ์การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ จึงไม่ประเมินค่าความยากของข้อสอบ เนื่องจากการประเมินความยากของข้อสอบอิงเกณฑ์เป็นการวัดว่าจัดการเรียนรู้สอดคล้องวัตถุประสงค์ มิใช่การจำแนกความสามารถออกเป็นกลุ่ม (สมนึก ภัททิยธนี, 2556) คุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านมีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

มาตรฐาน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง	องค์ประกอบ (สระเสียงยาว)	ปฏิบัติจริง (จำนวนข้อ)		
		ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3
		อักษรกลาง	อักษรสูง	อักษรต่ำ
แบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน				
มาตรฐาน ท1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้ และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัด ท1.1 ป.1/1 อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง และข้อความสั้น ๆ สาระการเรียนรู้แกนกลาง การอ่านออกเสียงและบอกความหมายของคำ คำคล้องจอง และข้อความที่ประกอบด้วย คำพื้นฐาน คือ คำที่ใช้ในวัน ไม่น้อยกว่า 600 คำ รวมทั้งคำที่ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ประกอบด้วย คำที่มีรูปวรรณยุกต์ และไม่มีรูปวรรณยุกต์ คำที่มีตัวสะกดตรงมาตรา และไม่ตรงมาตรา (ตัดคำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ คำที่มีอักษรนำ)	สระเดี่ยว (รูปอักษร 1 รูป)	10	10	10
	สระเดี่ยว (รูปอักษร>1รูป) และสระประสม	10	10	10
	รวม	20	20	20
	ขอบข่ายสาระ (สิ่งเร้า) คำที่ใช้งานในชีวิตประจำวัน หรือคำที่มีความถี่สูง 5,000 คำแรก ของคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ในพระราชบัญญัติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus) จำนวนทั้งสิ้น 33,394,574 คำ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 ธันวาคม 2560) ซึ่งเป็นคำเนื้อหา (Context word), คำที่มีค่าความยาก (P) สูง หรือคำที่เดี่ยวง่ายที่เป็นสระเสียงยาว ตามโครงการศึกษาคำพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2529 – 2531, คำสำหรับฝึกแจกลูก หรือคำเป็น (คำเดี่ยวง่ายสระเสียงยาว สะกดในแม่กง กน กม เกย เกอว) และ คำสำหรับฝึกสะกดคำ หรือคำเป็น (คำเดี่ยวง่ายสระเสียงยาว สะกดในแม่กง กน กม เกย เกอว) ที่มีวงคำศัพท์เป็นคำประสมด้วยพยัญชนะ, สระและวรรณยุกต์ (คำที่มีรูปวรรณยุกต์ และไม่มีรูปวรรณยุกต์ คำที่ไม่มีตัวสะกดและมีตัวสะกดตรงมาตรา)	อักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ สระเสียงยาวที่เป็นสระเดี่ยวและมีรูปสระหนึ่งรูป อา อี อือ อุ เอ แอ โอ ออ สระเสียงยาวที่เป็นสระเดี่ยวที่รูปสระมากกว่าหนึ่งรูป เออ สระประสมเสียงยาว เอีย อัว เอือ	ข ฉ ถ ผ ฝ ส ห ก จ ด ต บ ป อ ค ง ช ซ ท น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว อ	

ภาพที่ 2 โครงสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน

ตารางที่ 1 คุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน	ค่าอำนาจจำแนก	ความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับ
ชุดที่ 1 อักษรกลาง	0.45 – 0.79	.93
ชุดที่ 2 อักษรสูง	0.36 – 0.78	.95
ชุดที่ 3 อักษรต่ำ	0.52 – 0.80	.94

หมายเหตุ: * แบบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นข้อสอบอิงเกณฑ์ มีความประสงค์จำแนกความสามารถด้านการอ่านจึงไม่คำนวณค่าความยาก

1.5. จัดทำคู่มือการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน สำหรับใช้เป็นแนวดำเนินการการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านด้วยแบบประเมินความสามารถด้านการอ่าน ประกอบด้วย ลักษณะเครื่องมือ เกณฑ์การให้คะแนน แบบบันทึกคะแนน และแบบสรุปคะแนน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2564)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน จำนวน 3 ชุด แบ่งตามประเภทพยัญชนะต้น (อักษรสูง, กลาง, ต่ำ) ชุดละ 20 คำ (คะแนนเต็มชุดละ 20 คะแนน)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1. ผู้วิจัยทำหนังสือแจ้งกำหนดการประเมินพัฒนาการด้านการอ่านให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี พร้อมมอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและคู่มือการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน

3.2. โรงเรียนในสังกัดทำการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านกับนักเรียนที่ผู้ปกครองอนุญาต และส่งรายงานผลการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

3.3. ผู้วิจัยประเมินความสามารถด้านการอ่านและวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานสำหรับการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสะกดคำโดดพื้นฐานซึ่งเกิดจากการประสมพยัญชนะต้น 3 ประเภท (อักษรสูง กลาง และต่ำ) ร่วมกับสระเสียงยาว 2 ประเภท ของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านต่างกัน (ดีมาก, ดี, พอใช้ และปรับปรุง) และปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของคำโดดพื้นฐานเหล่านั้น ด้วยวิธีการวิเคราะห์การทดสอบความแปรปรวนแบบสามทาง (3 Way- ANOVA) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม รวมทั้งการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD

ทั้งนี้ ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น (สุภมาส อังศุโชติ และ ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2563) พบว่าตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน) สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ เนื่องจากมีการสุ่มผู้เข้าร่วมทดลองในลักษณะสุ่ม (Randomly select) เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Metric variable) และตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรจัดประเภท (Categories variables) ที่มีอย่างน้อย 2 ประเภท (คำสำหรับฝึกแจกลูก, คำสำหรับฝึกสะกด

คำ และความสามารถด้านการอ่าน) ความแปรปรวนของประชากรเท่ากัน¹ และมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Randomly select) จากประชากรที่มีการแจกแจงแบบปกติ²

ผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน

ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านแยกตามชุดแบบประเมินพัฒนาการด้านการอ่าน และความสามารถด้านการอ่าน รายละเอียดดังตารางที่ 2 – 4

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเฉลี่ยตามการอ่านคำประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและมีรูปสระหนึ่งรูป ตามความสามารถด้านการอ่าน และชุดแบบประเมินพัฒนาการ

ชุดแบบประเมิน	ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านคำประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและมีรูปสระหนึ่งรูปเฉลี่ย									
	แบ่งตามความสามารถด้านการอ่าน									
	ปรับปรุง		พอใช้		ดี		ดีมาก		รวม	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ชุดที่ 1 อักษรกลาง	0.77	0.89	3.58	0.50	6.18	0.82	9.49	0.75	7.84	2.82
ชุดที่ 2 อักษรสูง	0.86	0.82	3.52	0.50	6.23	0.81	9.39	0.77	7.52	2.85
ชุดที่ 3 อักษรต่ำ	0.84	0.88	3.56	0.50	6.23	0.81	9.43	0.79	7.60	2.91

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 อ่านคำที่ขึ้นต้นด้วยอักษรกลาง, ต่ำ และสูง ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 7.52 – 7.84 และ S.D. อยู่ระหว่าง 2.82 – 2.91

นักเรียนผู้มีความสามารถด้านการอ่านระดับดีมาก มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเฉลี่ยสูงที่สุด ไม่ว่าจะเป็นคำที่ประสมด้วยพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลาง (ค่าเฉลี่ย 9.49, S.D. 0.75), อักษรสูง (ค่าเฉลี่ย 9.39, S.D. 0.77) และอักษรต่ำ (ค่าเฉลี่ย 9.43, S.D. 0.79)

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเฉลี่ยตามการอ่านคำประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและ มีรูปสระมากกว่าหนึ่งรูป, สระประสมเสียงยาว ตามความสามารถด้านการอ่าน และชุดแบบประเมินพัฒนาการ

ชุดแบบประเมิน	ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านคำประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและมีรูปสระมากกว่าหนึ่งรูป สระประสมเสียงยาวเฉลี่ย									
	แบ่งตามความสามารถด้านการอ่าน									
	ปรับปรุง		พอใช้		ดี		ดีมาก		รวม	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ชุดที่ 1 อักษรกลาง	0.88	0.83	3.49	0.50	6.05	0.82	9.29	0.85	5.69	3.38
ชุดที่ 2 อักษรสูง	1.02	0.80	3.51	0.50	6.02	0.79	9.35	0.80	6.19	3.29
ชุดที่ 3 อักษรต่ำ	0.84	0.88	3.52	0.50	6.05	0.85	9.35	0.85	6.09	3.39

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 อ่านคำที่ประสมจากสระเดี่ยวเสียงยาวที่มีรูปมากกว่าหนึ่งรูปและสระประสมเสียงยาวของคำที่ขึ้นต้นด้วยอักษรกลาง, ต่ำ และสูง ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 5.69 – 6.19 และ S.D. อยู่ระหว่าง 3.29 – 3.39

¹ คำนัยสำคัญที่ได้จากการทดสอบความแปรปรวนด้วยวิธี Duncan อยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00

² คำนัยสำคัญที่ได้จากการทดสอบการแจกแจงด้วยวิธี Kolmogorov- Smirnov คือ .091 (มากกว่านัยสำคัญ .05)

นักเรียนผู้มีความสามารถในการอ่านระดับดีมาก มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเฉลี่ยสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นค่าที่ขึ้นต้นด้วยอักษรกลาง (ค่าเฉลี่ย 9.29, S.D. 0.85), อักษรสูง (ค่าเฉลี่ย 9.35, S.D. 0.80) และอักษรต่ำ (ค่าเฉลี่ย 9.35, S.D. 0.85)

ตารางที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเฉลี่ยแบ่งตามความสามารถด้านการอ่าน และชุดแบบประเมินพัฒนาการ

ชุดแบบประเมิน	ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเฉลี่ยแบ่งตามความสามารถด้านการอ่าน									
	ปรับปรุง		พอใช้		ดี		ดีมาก		รวม	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ชุดที่ 1 อักษรกลาง	0.86	0.85	3.52	0.50	6.11	0.82	9.42	0.77	6.76	3.30
ชุดที่ 2 อักษรสูง	0.97	0.81	3.51	6.00	6.12	0.84	9.39	0.81	6.84	3.25
ชุดที่ 3 อักษรต่ำ	0.89	0.85	3.52	0.50	6.12	0.82	9.40	0.80	6.82	3.23

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 อ่านค่าที่ประสมตามประเภทพยัญชนะต้น ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 6.76 – 6.84 และ S.D. อยู่ระหว่าง 3.23 – 3.30

นักเรียนผู้มีความสามารถในการอ่านระดับดีมาก มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเฉลี่ยสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นค่าที่ขึ้นต้นด้วยอักษรกลาง (ค่าเฉลี่ย 9.42, S.D. 0.77), อักษรสูง (ค่าเฉลี่ย 9.39, S.D. 0.81) และอักษรต่ำ (ค่าเฉลี่ย 9.40, S.D. 0.80)

ตารางที่ 5 ร้อยละของนักเรียนแบ่งตามความสามารถด้านการอ่านและชุดแบบประเมินพัฒนาการ

ชุดแบบประเมิน	จำนวนนักเรียนแบ่งตามความสามารถด้านการอ่าน									
	ปรับปรุง		พอใช้		ดี		ดีมาก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชุดที่ 1 อักษรกลาง	809	15.09	601	11.20	1,143	21.32	2,809	52.39	5,362	100.00
ชุดที่ 2 อักษรสูง	710	13.24	614	11.45	1,212	22.60	2,826	52.71	5,362	100.00
ชุดที่ 3 อักษรต่ำ	774	14.43	545	10.16	1,181	22.03	2,862	53.38	5,362	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 มีความสามารถด้านการอ่านระดับดีมากมากที่สุด เมื่ออ่านค่าที่ขึ้นต้นด้วยอักษรกลาง (2,809 คน ร้อยละ 52.39), อักษรสูง (2,826 คน ร้อยละ 52.71) และอักษรต่ำ (2,862 คน ร้อยละ 53.38) รองลงมาได้แก่ นักเรียนที่มีความสามารถดี, ปรับปรุง และพอใช้ตามลำดับ ไม่ว่าค่าจะขึ้นต้นด้วยพยัญชนะประเภทใด

ตารางที่ 6 ร้อยละของนักเรียนแบ่งตามความสามารถด้านการอ่านและชุดแบบประเมินพัฒนาการ

ประเภทสระ	จำนวนนักเรียนแบ่งตามความสามารถด้านการอ่าน									
	ปรับปรุง		พอใช้		ดี		ดีมาก		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สระเดี่ยว	656	8.16	638	7.93	1,536	19.10	5,213	64.81	8,043	100.00
สระประสม	1,637	20.35	1,122	13.95	2,000	24.87	3,284	40.83	8,043	100.00

หมายเหตุ: สระเดี่ยว = ค่าประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและมีรูปสระหนึ่งรูป สระประสม = ค่าประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและมีรูปสระมากกว่าหนึ่งรูป สระประสมเสียงยาว

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 มีความสามารถด้านการอ่านระดับดีมากมากที่สุด เมื่ออ่านค่าประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและมีรูปสระหนึ่งรูป (5,213 คน ร้อยละ 64.81) และค่าประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและมีรูปสระมากกว่าหนึ่งรูป สระประสมเสียงยาว (3,284 คน ร้อยละ 40.83) รองลงมาได้แก่นักเรียนที่มีความสามารถระดับดี, ปรับปรุง และพอใช้ตามลำดับ

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบความแปรปรวนผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านแบบสามทาง (3 Way- ANOVA)

Source of variation	df	SS	MS	F	Sig.
ประเภทสระ	1	8.57	8.57	14.06	.00
ประเภทพยัญชนะต้น	2	0.65	0.32	0.53	.59
ความสามารถด้านการอ่าน	3	137,674.28	45,891.43	75,297.55	.00
ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง					
สระ * พยัญชนะต้น	2	1.43	.71	1.17	.31
สระ * ความสามารถในการอ่าน	3	22.60	7.52	12.34	.00
พยัญชนะต้น * ความสามารถในการอ่าน	6	6.07	1.01	1.66	.13
สระ * พยัญชนะต้น * ความสามารถในการอ่าน	6	9.00	1.50	2.46	.02
Error	1,6062	9,789.27	.61		
Total	16,086	916,128.00			

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าโดดพื้นฐานแบ่งตามประเภทสระ และความสามารถด้านการอ่านมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ต่างจากการแบ่งประเภทค่าโดดพื้นฐานตามประเภทพยัญชนะต้นที่ไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน ทั้งนี้ประเภทสระผู้วิจัยแบ่ง 2 ประเภท ได้แก่ สระเสียงยาวที่เป็นสระเดี่ยวและมีรูปสระหนึ่งรูป (อา อี อือ อุ เอ แอ โอ ออ) และสระเสียงยาวที่เป็นสระเดี่ยวที่รูปสระมากกว่าหนึ่งรูป เอสสระประสมเสียงยาว (เอีย อัว เอื้อ) จึงไม่วิเคราะห์การเปรียบเทียบรายชื่อ สำหรับความสามารถด้านการอ่านผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 8

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทสระและความสามารถในการอ่าน รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทสระ ประเภทพยัญชนะต้น และความสามารถด้านการอ่านจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ต่างจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทสระและพยัญชนะต้น และปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเภทพยัญชนะต้นและความสามารถในการอ่านที่ไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน จำแนกตามความสามารถด้านการอ่าน

ความสามารถด้านการอ่าน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
ปรับปรุง	0.89	0.85	-	*	*	*
พอใช้	3.52	0.50		-	*	*
ดี	6.12	0.82			-	*
ดีมาก	9.40	0.80				-

หมายเหตุ: * $p < .05$

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน จำแนก ตามความสามารถด้านการอ่าน พบว่า แตกต่างกัน 6 คู่ ดังนี้

- คู่ที่ 1 ความสามารถในการอ่านระดับปรับปรุง กับความสามารถด้านการอ่านระดับพอใช้
- คู่ที่ 2 ความสามารถในการอ่านระดับปรับปรุง กับความสามารถด้านการอ่านระดับดี
- คู่ที่ 3 ความสามารถในการอ่านระดับปรับปรุง กับความสามารถด้านการอ่านระดับดีมาก
- คู่ที่ 4 ความสามารถในการอ่านระดับพอใช้ กับความสามารถด้านการอ่านระดับดี

- คู่ที่ 5 ความสามารถในการอ่านระดับพอใช้ กับความสามารถด้านการอ่านระดับดีมาก
คู่ที่ 6 ความสามารถในการอ่านระดับดี กับความสามารถด้านการอ่านระดับดีมาก

สรุปผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเฉลี่ยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้ 1) การอ่านคำที่ประสมจากสระเดี่ยวเสียงยาวที่มีรูปหนึ่งรูปของคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะต้นประเภทอักษรกลาง, ต่ำ และสูง ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 7.52 – 7.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 2.82 – 2.91 2) การอ่านคำที่ประสมจากสระเดี่ยวเสียงยาวที่มีรูปมากกว่าหนึ่งรูปและสระประสมเสียงยาวของคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะต้นประเภทอักษรกลาง, ต่ำ และสูง ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 5.69 – 6.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 3.29 – 3.39 และ 3) การอ่านคำที่ประสมตามประเภทพยัญชนะต้น ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ระหว่าง 6.76 – 6.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 3.23 – 3.30

นักเรียนมีความสามารถในการอ่านระดับดีมากมากที่สุด เมื่ออ่านคำประสมที่ขึ้นต้นด้วยอักษรกลาง (2,809 คน ร้อยละ 52.39) , อักษรสูง (2,826 คน ร้อยละ 52.71) และอักษรต่ำ (2,862 คน ร้อยละ 53.38) รวมทั้งมีความสามารถในการอ่านระดับดีมากมากที่สุด เมื่ออ่านคำประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและมีรูปสระหนึ่งรูป (5,213 คน ร้อยละ 64.81) และคำประสมด้วยสระเดี่ยวเสียงยาวและมีรูปสระมากกว่าหนึ่งรูป สระประสมเสียงยาว (3,284 คน ร้อยละ 40.83)

เมื่อแบ่งประเภทคำตามประเภทพยัญชนะต้น และประเภทสระ และความสามารถของนักเรียนพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) เมื่ออ่านคำตามประเภทพยัญชนะ และมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) เมื่ออ่านคำตามประเภทสระ รวมทั้งมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) เมื่อแบ่งประเภทนักเรียนตามระดับความสามารถ

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ตามระดับความสามารถแล้วพบว่ามีความแตกต่าง 6 คู่ ดังนี้ คู่ที่ 1 ความสามารถในการอ่านระดับปรับปรุง กับความสามารถด้านการอ่านระดับพอใช้ คู่ที่ 2 ความสามารถในการอ่านระดับปรับปรุงกับความสามารถด้านการอ่านระดับดี คู่ที่ 3 ความสามารถในการอ่านระดับปรับปรุงกับความสามารถด้านการอ่านระดับดีมาก คู่ที่ 4 ความสามารถในการอ่านระดับพอใช้ กับความสามารถด้านการอ่านระดับดี คู่ที่ 5 ความสามารถในการอ่านระดับพอใช้ กับความสามารถด้านการอ่านระดับดีมาก คู่ที่ 6 ความสามารถในการอ่านระดับดี กับความสามารถด้านการอ่านระดับดีมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ตามประเภทพยัญชนะต้นไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติไม่สอดคล้องกับหลักการผันวรรณยุกต์ของคำตามประเภทพยัญชนะต้น อักษรกลางผันได้ 5 เสียง (สามัญ เอก โท ตรี จัตวา) อักษรสูงผันได้ 3 เสียง (จัตวา โท เอก) และอักษรต่ำผันได้ 3 เสียง (สามัญ โท ตรี) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาษาไทยเป็นภาษาแม่ นักเรียนจึงมีความรู้เรื่องเสียงโดยอัตโนมัติ (รุ่งฤดี แผลงศร, 2560) ส่งผลให้นักเรียนสามารถผันวรรณยุกต์ได้อย่างอัตโนมัติ และคำที่ใช้สำหรับประเมินพัฒนาการด้านการอ่าน ส่วนใหญ่เป็นคำที่มีความถี่สูงมีลักษณะเป็นการประสมวรรณยุกต์รูปสามัญ, เอกและโท นักเรียนจึงไม่เห็นความต่างของการผันวรรณยุกต์ตามประเภทพยัญชนะต้นได้อย่างชัดเจน

2) ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ตามประเภทสระ นั้น สระเดี่ยวเสียงยาวที่มีรูปสระมากกว่าหนึ่งรูปและสระประสมเสียงยาวที่มีรูปสระมากกว่าหนึ่งรูปมี ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเฉลี่ยต่ำกว่าสระเดี่ยวเสียงยาวที่มีรูปสระหนึ่งรูปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) สอดคล้องกับข้อบกพร่องด้านการเขียนที่พบมากที่สุดของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัย ภาษาและการค้าต่างประเทศ กวางตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เรียนภาษาไทยที่ภาควิชาภาษาไทยและภาษา ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 22 คน ซึ่งข้อบกพร่องที่พบมากที่สุด คือ การวางรูปสระไม่ถูกตำแหน่ง (จินตนา พุทธิเมตตะ, 2558) และเป็นไปตาม ผลการวิจัยของ ลัดดาเจริญศิลปพานิช (2563) ที่พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับ ความสามารถในการเขียนภาษาไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) — และ Heater H. (2010) ที่พบว่า ความซับซ้อนของสระ (Vowel combination) ส่งผลต่อความยากลำบากของการสะกดคำภาษาไทย

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลำดับการเขียนสระภาษาไทยตามเป็นลำดับทางมิติสัมพันธ์ (Spatial order) (Winskel H. , 2009) ไม่สอดคล้องกับลำดับการออกเสียงสะกด ส่งผลให้ระบบการแปลงเสียงเป็นอักษร (The phonology to orthography conversion system: POC) ตามโครงการสถาปัตยกรรมสร้างการทำงานของ ระบบสะกดคำ (A functional architecture of the spelling system) (Tainturier & Rapp, 2001) มีความ ซับซ้อนยิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่ามีกระบวนการสำคัญที่เชื่อมโยง (A process cost associated) การอ่าน และการสะกดคำ (Winskel H. , 2009) และเป็นไปตามผลการวิจัยของ Gibson, Radvansky, Johnson, & McNeerney (2012) ที่นำหลักการสหลักษณะของอักษรและสี (Grapheme-color synesthesia) หรือการแบ่ง ประเภทโครงสร้างคำด้วยสีเพื่อลดสิ่งที่ยากต่อการลงรหัสตามลำดับของคำ ผลการวิจัยพบว่าการใช้สีมีผลกับ แบ่งประเภทโครงสร้างของคำมากกว่าการแบ่งประเภทตัวเลข หรือสัญลักษณ์อื่นๆ ทั้งนี้การแบ่งสีไม่ส่งผล กระทบต่อการลงรหัสตามลำดับการสะกด ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องจากการจัดกลุ่มโครงสร้างคำด้วยสีสนับสนุน การถ่ายโอนสิ่งที่เรียนรู้ได้ดี (Watson, Blair, Kozik, Akins, & Enns, 2021)

3) ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ตามความสามารถ ด้านการอ่านของนักเรียน 4 ระดับ ได้แก่ ปรับปรุง, พอใช้, ดี และดีมาก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ($p < .01$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวการจัดการเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการด้านการอ่าน สอดคล้องกับคณินันต์ จันทูรัตน์ (2554) ที่กล่าวว่า เด็กเรียนภาษาได้เมื่อสติปัญญาพัฒนาถึงระดับที่พร้อม โดยการจัดการเรียนรู้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านควรดำเนินการตามลำดับขั้นในลักษณะ “ฝึก ช้า ย่ำ ทวน” เริ่มจากการจัดการเรียนรู้ให้รู้จักพยัญชนะ, สระ, สอนให้สะกดคำ แจกลูกในแม่ ก กา, สอนให้ผันวรรณยุกต์ คำในแม่ ก กา, สอนให้อ่านเขียนคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา, สอนให้ผันวรรณยุกต์คำที่มีตัวสะกดตรงตาม มาตรา, สอนให้อ่านเขียนคำที่สะกดไม่ตรงมาตรา, สอนให้อ่านเขียนคำควบกล้ำ, สอนให้อ่านเขียนคำที่มี อักษรนำ, สอนให้อ่านเขียนคำที่มีตัวการันต์ ฤ ฦ ฎ ฏ และคำที่มีลักษณะพิเศษ (บุญเสริม แก้วพรหม, 2558) ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ซ่อมเสริมเพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ควรจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการ

4) พบปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ระหว่างประเภทสระและความสามารถในการอ่าน และพบปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ระหว่างประเภทสระ ประเภทพยัญชนะต้น และความสามารถด้านการอ่านที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน ซึ่งเป็นไปตามความรู้เกี่ยวกับภาษาแม่ซึ่ง นักเรียนเป็นเจ้าของภาษามีความรู้และสามารถใช้ได้อย่างอัตโนมัติ ซึ่งประกอบด้วย เสียง คำ กฎเกณฑ์ทาง ภาษา และบริบท ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศที่ต้องจัดการเรียนรู้เรื่องดังกล่าว อย่างถ่องแท้ (รุ่งฤดี แผลงศร, 2560)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรประยุกต์หลักการสหลักษณะของอักษรและสี (Grapheme-color synesthesia) หรือการแบ่งประเภทโครงสร้างคำด้วยสี (Watson, Blair, Kozik, Akins, & Enns, 2021) สำหรับจัดการเรียนรู้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านคำเดี่ยวง่ายที่เกิดจากการประสมสระเดี่ยวเสียงสั้นที่ใช้รูปสระมากกว่าหนึ่งสระ และคำประสม

2. นำคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันหรือคำที่มีความถี่สูงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3. ควรจัดการเรียนรู้พัฒนาความสามารถด้านการอ่าน และ “ฝึก ซ้ำ ย้ำ ทวน” อย่างสม่ำเสมอ (บุญเสริม แก้วพรหม, 2558)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรประเมินพัฒนาการด้านการอ่านสำหรับผู้่านระดับกลางและระดับสูงซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หรือ 3 ด้วยคำประเภทเหล่านี้ คำสระเสียงสั้น คำตัวสะกดเสียงสั้น คำที่สะกดไม่ตรงมาตรา, คำควบกล้ำ, คำที่มีอักษรนำ, คำที่มีตัวการันต์ ฤ ฤา ฤา และคำที่มีลักษณะพิเศษต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (30 มิถุนายน 2564). *เสมา 2 เปิดประชุมออนไลน์ “เด็กไทยวิถีใหม่ อ่านออกเขียนได้ทุกคน”*. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565). จาก <https://moe360.blog/2021/06/30/children-literate/>
- คณินนิตย์ จันทรัตน์. (2554). *ภาษาศาสตร์ประยุกต์ในการเรียนรู้ภาษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จินตนา พุทธิเมตเต. (2558). การศึกษาข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาในโครงการความร่วมมือทางวิชาการวิชาวเอกภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 ภาควิชาภาษาไทย คณะภาษาและวัฒนธรรมตะวันออก มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศ กวางตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2552. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 23-30. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2563). จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swurd/article/view/32567>
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (5 ธันวาคม 2560). *โครงสร้างคลังข้อมูล*. เรียกใช้เมื่อ 19 เมษายน 2565 จาก Thai National Corpus คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2563). จาก <https://www.arts.chula.ac.th/ling/wp-content/uploads/tncstat-5-12-2017.pdf>
- ซีริน ชุมวรรฐายี. (2565). *ประสิทธิภาพของการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางต่อการเรียนรู้คำศัพท์และความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565). จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/9468/1/387996.pdf>
- เด่นติศักดิ์ ดอกจันทร์. (2558). คลังข้อมูลคำศัพท์: ข้อเสนอแนะด้านการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทย. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565). จาก <https://kuojs.lib.ku.ac.th/index.php/jfam/article/view/2603/1154>
- นิจุสตา อภินันทาภรณ์. (2558). บทนำ. ใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *หนังสือคู่มือการดำเนินงาน อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง* (หน้า 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- บุญเสริม แก้วพรหม. (2558). "ที่นี่... อ่านออกเขียนได้". ใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *หนังสือคู่มือการดำเนินงาน อ่านออกเขียนได้ อ่านคล่องเขียนคล่องและสื่อสาร* (หน้า 18-34). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- พรจรัส สร้อยศรีฉาย, วัฒนาพร นนลือชา. (2561). การศึกษาข้อบกพร่องด้านทักษะการเขียนภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. *วารสารพื้นถิ่นโขง ชี มูล*, 4(2), 245-282.
- รุ่งฤดี แผลงสร. (2560). *ศาสตร์การสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา เจริญศิลป์พานิช. (2536). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 5*. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565). จาก <http://www.thaithesis.org/detail.php?id=1082536000246>
- ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ. (2559). ระบบคำ. ใน ดิยุ ศรีนราวัฒน์, *ภาษาและภาษาศาสตร์* (หน้า 89 - 114). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2545). *ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล: หลักการและการใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2556). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). ภาพสนธิ์: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (10 พฤศจิกายน 2564). *ข้อมูลนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัด สพป.ชลบุรี เขต 1 (ปีการศึกษา 2/2564)*. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2564). จาก <https://www.chon1.go.th/web/>
- _____. (2564:2). *คลังสื่อและนวัตกรรม CHON1/ภาษาไทย (Thai Language)*. เข้าถึงได้จาก กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565). จาก <https://sites.google.com/chon1.go.th/supervisor/คลังสื่อและนวัตกรรม-chon1/ภาษาไทย-thai-language?authuser=0>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2532). *บัญชีคำพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ.
- _____. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565). จาก http://academic.obec.go.th/images/document/1559639270_d_1.pdf
- _____. (2553). การผันวรรณยุกต์. ใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *ภาษาไทย สาระที่ควรรู้ คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา* (หน้า 25 - 33). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2553). *ภาษาไทย สาระที่ควรรู้ คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2558). *คู่มือการเรียนการสอน การอ่าน คิดวิเคราะห์ ตามแนวทางประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2564). *คู่มือประเมินความสามารถด้านการอ่าน (RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565). จาก <https://opec.go.th/wp-content/uploads/2022/02/คู่มือ-RT-64-จัดเล่ม.pdf>
- . (ม.ป.ป.). *คู่มือการดำเนินงานขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย ปีงบประมาณ 2563*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). รายงานผลการศึกษาวาระถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 : สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565). จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1932-file.pdf>
- สุภมาส อังสุโชติ, และ ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2563). หน่วยที่ 11 การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล. ใน ศิษย์ธวัช มั่นเศรษฐวิทย์, วิจัยการตลาด. ศูนย์อิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565). จาก https://old.elearning.yru.ac.th/pluginfile.php/31356/mod_resource/content/2/การแปลผลที่%209.pdf
- Abbott, S. P., & Berninger, V. W. (1999). It's never too late to remediate: Teaching word recognition to students with reading disabilities in grades 4–7. *Annals of Dyslexia*, 49(1), 221-250.
- Gibson, B. S., Radvansky, G. A., Johnson, A. C., & McNerney, M. W. (2012). Grapheme-color synesthesia can enhance immediate memory without disrupting the encoding of relation cues. *Psychon Bull Rev*, 19, 1172-1177.
- Heather Winskel. (2010). Spelling development in Thai children. *Journal of cognitive science* 3, 11(1), 3-75. เข้าถึงได้จาก https://www.researchgate.net/publication/237067401_Spelling_development_in_Thai_children/link/0c96051b262a1c5c9b000000/download
- Kasisopa, B., Reilly, R. G., Luksaneeyanawin, S., & Burnham, D. (2016). Child readers' eye movements in reading Thai. *Vision Research*, 123, 8-19.
- Marie-Jospehe Tainturier, และ Brenda Rapp. (2001). The Speeing Process. ใน Brenda Rapp, *The handbook of cognitive neuropsychology: what deficits reveal about the human mind* (หน้า 263-289). Philadelphia: Psychology Press.
- Watson, M. R., Blair, M. R., Kozik, P., Akins, K. A., & Enns, J. T. (2021). Grapheme-color synesthesia benefits rule-based category learning. *Consciousness and cognition*, 21(3), 1533-1540.
- Winskel, H. (2009). Reading in Thai: The case of misaligned vowels. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 22(1), 1–24.
- Yamane. (1973). *Statistics: An introductory statistics*. (2nd. ed.). New York: Harper & Row.

**การประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม
สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้รูปแบบ CIPPIEST
Assessment of a Project to develop quality inclusive education at the inclusive
school under the Ministry of Education in Ubon Ratchathani province Assessment
Using the CIPPIEST Assessment Model.**

จิตตวดี ทองแก้ว | Chittawadee Thongthua

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี

Supervisor, Ubon Ratchathani Provincial Education Office

Corresponding Author email: chitta_th@hotmail.com

(Received: 28 June 2022, Revised: 3 August 2022, Accepted: 5 August 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน การถ่ายโยงการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 25 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานจัดการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียน 1 คน และครูผู้สอนทั่วไป 1 คน ทั้งสิ้น 75 คน และกรรมการบริหารโครงการที่แต่งตั้งโดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 105 คน การประเมินประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ใช้เครื่องมือประเมินทั้งสิ้น 6 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ สำหรับการศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการก่อนการเสนอขออนุมัติโครงการ ฉบับที่ 2 ประเมินด้านบริบท ฉบับที่ 3 ประเมินปัจจัย ฉบับที่ 4 ประเมินกระบวนการ ฉบับที่ 5 ประเมินผลผลิต และฉบับที่ 6 ประเมินผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน การถ่ายโยงการเรียนรู้ ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน และความเชื่อมั่น ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 ระยะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเทียบกับเกณฑ์ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการประเมินพบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\mu=4.02$) ซึ่งเป็นผลการประเมินที่ผ่านเกณฑ์การตัดสินเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีผลการประเมินในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบริบท ($\mu=4.20$) ด้านกระบวนการ ($\mu=4.14$) ด้านปัจจัย ($\mu=4.07$) ด้านผลผลิต ($\mu=4.03$) ด้านประสิทธิภาพ ($\mu=4.03$) ด้านการถ่ายโยงความรู้ ($\mu=3.87$) ด้านผลกระทบ ($\mu=3.99$) และด้านความยั่งยืน ($\mu=3.84$)

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, รูปแบบ CIPPIEST, การจัดการศึกษาเรียนรวม, โรงเรียนเรียนรวม

Abstract

This research aims to assess the project to develop quality inclusive education at the inclusive school under the Ministry of Education in Ubon Ratchathani province on the context, factors, processes, productivity, impact, effectiveness, sustainability, and learning transfer. The target for the assessment was that schools randomly selected 3 participants for a school from 25 schools participants, consisting of one school Administrator, one teacher in charge of inclusive education at the school or one intern teacher who is teaching students who had learning disabilities, and one general teacher, 75 people and 30 project management committees appointed by the Ubonratchathani provincial Education office, 105 participants. The assessment applied the CIPPIEST assessment Model. The five-level education scale has passed the quality of content by 7 Experts and reliability by finding the alpha coefficient according to Cronbach's Method. (Cronbach's Alpha Coefficient). Data collection was conducted in 5 phases. Phrase 1, Gather contextual information before submitting the proposal for project approval information. Phase 2, before starting the project, collects data on factors. Phrase 3, during project implementation gathering process information. Phase 4 focuses on completing the project, and collecting productivity data. Phrase5, six months after the project is completed, collects data on impact, effectiveness, sustainability, and knowledge transfer. The mean and standard deviation were used to analyze the data, analysis, and compared with the criteria, an average of 3.5 or higher, and content analysis. According to the assessment summary, the result of the assessment of the project for developing quality education at inclusive school under the Ministry of Education in Ubon Ratchathani had a high average ($\mu=4.02$) which was the assessment that passed the judging criteria. Considering each aspect, it was found that the assessment results were at a high level in all aspects in descending order: context ($\mu=4.20$), process ($\mu=4.14$), factor ($\mu=4.07$), productivity ($\mu=4.03$), effectiveness ($\mu=4.03$), knowledge transfer ($\mu=3.87$), impact ($\mu=3.99$), and sustainability ($\mu=3.84$).

Keywords : project evaluation, CIPPIEST Model, inclusive education , inclusive school

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) คือหลักการการศึกษาที่สืบเนื่องมาจากการประชุมระดับโลกขององค์การยูเนสโก ธนาคารโลกและองค์การยูนิเซฟร่วมกับรัฐบาลไทย เมื่อ พ.ศ. 2533 โดยมี คำประกาศรับรองปฏิญญาจอมเทียนประกาศว่า “Education for all”และ “All for Education” หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) กล่าวคือ การศึกษาเป็นสิทธิอันพึงมีสำหรับประชากร ทุกเพศ ทุกวัย และทุกสถานะทางสังคม โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม (All for Education) การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเกิดขึ้นภายใต้ปรัชญาการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for A) ตามปฏิญญาสากลของประชาคมโลกองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ซึ่งทุกประเทศเห็นพ้องร่วมกันว่า การศึกษาเป็นสิทธิที่ประชากรโลกทุกคนพึงได้รับเพื่อการพัฒนาตนเองให้อยู่ในสังคมโลกได้อย่างเข้มแข็ง โดยทุกประเทศต้องกำหนดนโยบายและเร่งรัดจัดการศึกษาให้แก่ประชากรของตนอย่างทั่วถึงและไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางร่างกาย สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือข้อจำกัดอื่นใด (UNESCO, 2005)

สำหรับประเทศไทยมีการสนับสนุนการศึกษาแบบทั่วถึงและเท่าเทียม โดยได้ดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อสนองต่อข้อตกลงปณณญาจอมเทียนมาอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในนั้นคือ นโยบายการจัดการเรียนรวมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพทางการศึกษาไว้ในมาตรา 49 ความเป็น "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกับบุคคลอื่น และการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ" (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550) และต่อมาในปี พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ที่ได้ประกาศใช้ ณ วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2551 ซึ่งให้คำนิยาม "คนพิการ" ว่า หมายถึงบุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็นการได้ยินการเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไปและคำว่า "การเรียนรู้รวม" หมายถึง การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2551)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในรูปแบบการเรียนรวมโดยการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการบริหารโรงเรียนเรียนรวม เพื่อเน้นหนักการพัฒนาในเชิงคุณภาพที่อาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 4 ด้าน (เบญจา ชลธารันนท์, 2546) คือ ด้านนักเรียน (S : Students) ได้แก่ การเตรียมความพร้อมนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไปด้านสภาพแวดล้อม (E : Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดการเรียนการสอน (A : Activities) ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การตรวจสอบทางการศึกษา เทคนิค การสอน การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน การประกันคุณภาพ การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน การจัดตารางเรียน การประสานความร่วมมือ การนิเทศติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงงานด้านเครื่องมือ (T : Tools) ครอบคลุมทั้งนโยบาย วิสัยทัศน์พันธกิจ งบประมาณ ระบบการบริหารจัดการ กฎกระทรวง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ตำรา ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ครู การศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มโอกาสให้เด็กพิการทุกคนได้เข้าเรียน และเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนที่จัดการเรียนรวมทุกแห่ง ให้เด็กพิการทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพในรูปแบบโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม (Inclusive schools) (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2560) การบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้าง SEAT ถือเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่นำมาใช้ในการบริหารโรงเรียนเรียนรวม เพื่อเน้นหนักการพัฒนาในเชิงคุณภาพที่อาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนพิการที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สอดคล้องตามเจตนารมณ์ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และ

นโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพปลอดจากอุปสรรคและตั้งอยู่บนฐานของสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, (2560) ได้รายงานสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย พบว่ามีคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษามีจำนวน 616,783 คน คิดเป็นร้อยละ 37.55 สำหรับคนพิการที่ได้รับการศึกษา พบว่า มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวนมากสุด รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา และรายงานข้อมูลนักเรียนพิการเรียนร่วมในระบบบริหารจัดการข้อมูลโรงเรียนเรียนรวมโดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2561) มีจำนวนเด็กพิการ 386,823 คน โดยโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนนักเรียนเรียนรวมโดยจำแนก ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 1,422 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำนวน 2,240 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 1,797 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำนวน 656 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 1,414 คน และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 904 คน สังกัดเอกชน 50 คน ซึ่งจำนวนนักเรียนโดยรวมถือว่ามีความสูง โดยมีนักเรียนพิการเรียนร่วมกระจายอยู่ในโรงเรียนทุกสังกัดในจังหวัดอุบลราชธานี และมีผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีแนวโน้มเป็นเด็กพิเศษมากขึ้นในเรื่องการเรียนรู้ ซึ่งรัฐบาลต้องดูแลจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาสนับสนุนผู้เรียนกลุ่มนี้ให้ได้รับการศึกษาตามศักยภาพและความพร้อมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญขั้นต้นในการนำนโยบายการจัดการเรียนรวมไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานีมีความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเรียนรวม จึงถือเป็นนโยบายสำคัญในการจัดดำเนินโครงการ เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี” จึงได้ส่งโครงการเสนอขอทุนวิจัยและได้รับงบประมาณดำเนินงานจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ ซึ่งได้จัดทำแผนงานบูรณาการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้มีการวิจัยทางการศึกษา พัฒนานักวิจัยและยกระดับคุณภาพการศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ของหน่วยงาน ในปีงบประมาณ 2562 เพื่อนำนวัตกรรมที่ได้จากการวิจัยไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ผสานกับความมุ่งหวังในการพัฒนาให้โรงเรียนได้เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารตามกรอบแนวคิด 2 ประการ คือ การบริหารจัดการทั้งระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการบริหารโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) สร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน และระดับจังหวัด โดยมีเป้าประสงค์เพื่อเพิ่มโอกาสให้เด็กพิการทุกคนได้เข้าเรียนในโรงเรียนดีใกล้บ้านที่อยู่ในเขตบริการ และโรงเรียนมีการให้บริการการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ผู้วิจัยพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการหลายปัจจัย และจากการที่ได้ดำเนินโครงการ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิด ที่จะประเมินโครงการการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี และจากการสังเคราะห์โมเดลการประเมินของนักวิชาการทางด้านการประเมิน โครงการ พบว่าโมเดล CIPP_{EST} ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจตามแนวคิดของ Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP model และต่อมาได้มีการขยายผลโดยเพิ่มเติม IEST เข้ามา (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) จึงเป็นรูปแบบการประเมินที่มีความสมเหตุสมผลครอบคลุมการประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยง

ความรู้ มีการพิจารณาความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการอย่างรอบคอบ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) โดยผลที่ได้จากการประเมินครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาปรับปรุง และเสริมจุดแข็งของโครงการต่อไป จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะประเมินโครงการพัฒนาการ ตัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจะ ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง หรือพัฒนาโครงการให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมมากยิ่งขึ้น ต่อไป

วัตถุประสงค์การประเมิน

เพื่อประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านบริบท ด้านปัจจัย ด้าน กระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโอนความรู้

ขอบเขตการประเมิน

การประเมินครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพ ของโรงเรียนเรียนรวมใช้เพื่อประเมินในระยะที่ 1 ก่อนการเสนอขออนุมัติโครงการ ผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย ศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี รองศึกษาธิการ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำ การจัดการศึกษาเรียนรวมจังหวัดอุบลราชธานี และครูผู้รับผิดชอบงานการจัด การศึกษาเรียนรวมโรงเรียนแกนนำ การจัดการศึกษาเรียนรวมจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 10 คน (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1-5 เขตละ 2 โรงเรียน) รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 13 คน

2. กลุ่มเป้าหมายเพื่อการประเมิน เนื่องจากเป้าหมายเชิงปริมาณของโครงการพัฒนาการจัดการ ศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุบลราชธานี ครั้ง นี้มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 25 โรงเรียน การดำเนินงานการประเมินโครงการจึงทำการศึกษาจาก โรงเรียนเป้าหมายทุกโรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยของการประเมิน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียน หรือครูผู้สอนเด็กพิการที่เรียนรวม 1 คน และ ครูผู้สอนทั่วไป 1 คน (โรงเรียนละ 3 คน) โดยทั้งหมดถือเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการ ทั้งสิ้น 75 คน

3. กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกรรมการบริหารโครงการที่แต่งตั้งโดยสำนักงานศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 คน ซึ่งทุกคนมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการนี้ทุกระยะของการดำเนินงาน

รูปแบบการประเมิน

การประเมินครั้งนี้ ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP_{EST} ของ Daniel L. Stufflebeam ประกอบด้วย 8 ด้าน (Stufflebeam. & Shinkfield, 2007) ได้แก่

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation-C) เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจใน การวางแผน กำหนดเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวัง และเป้าหมายของโครงการ ความต้องการของหน่วยงาน ซึ่งจะ นำไปสู่การออกแบบโครงการ แผนงาน

2. การประเมินปัจจัย (Input Evaluation-I) เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ ตลอดจนระบบการบริหารจัดการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation-P) เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงาน โครงการ ความก้าวหน้า การใช้งบประมาณ ระยะเวลา ปัญหา และอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation-P) เพื่อให้ได้สารสนเทศความสำเร็จตามแผนงานที่วางไว้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าเพียงใด สำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการ เป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง

5. การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation- I) เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายหลักตามความคาดหวังของโครงการ สิ่งที่ได้รับผลประโยชน์ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายที่จะได้รับตอบสนองความต้องการคืออะไรบ้าง แม้สิ่งนั้นจะเป็นไปในทางบวก หรือทางลบ

6. การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation-E) เพื่อให้ได้สารสนเทศสำคัญที่เกิดขึ้นทั้งผลที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง แผนงาน/โครงการตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย

7. การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation-S) เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นความคงอยู่ของความสำเร็จอย่างต่อเนื่องเมื่อดำเนินโครงการสำเร็จ รวมถึงวิธีการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการ ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ และการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

8. การประเมินการถ่ายทอดความรู้ (Transportability Evaluation-T) เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ การถ่ายทอดความรู้หรือขยายองค์ความรู้ไปสู่ผู้อื่น และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์กร

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งสิ้น 6 ฉบับ ดังนี้ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวม ฉบับที่ 2 แบบประเมินโครงการ ด้านบริบท ฉบับที่ 3 แบบประเมินโครงการ ด้านปัจจัย ฉบับที่ 4 แบบประเมินโครงการ ด้านกระบวนการ ฉบับที่ 5 แบบประเมินโครงการ ด้านผลผลิต ฉบับที่ 6 แบบประเมินโครงการ ด้านผลกระทบ โดยแบบประเมินฉบับที่ 2-6 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยได้นำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มคนที่ไม่ได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียน ครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องที่เรียนรวม ครูผู้สอนทั่วไป ในโรงเรียนแกนนำการจัดการศึกษาเรียนรวม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 40 คน มีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ ฉบับที่ 2 เท่ากับ 0.93 ฉบับที่ 3 เท่ากับ 0.86 ฉบับที่ 4 เท่ากับ 0.84 ฉบับที่ 5 เท่ากับ 0.81 ฉบับที่ 6 เท่ากับ 0.83 ตามลำดับ

ระยะเวลาการประเมิน

การประเมินได้กำหนดระยะเวลาการประเมินเป็น 5 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ประเมินก่อนการอนุมัติโครงการ รวบรวมข้อมูลด้านบริบท ระยะที่ 2 ประเมินก่อนเริ่มดำเนินงานตามโครงการ รวบรวมข้อมูลด้าน

ปัจจัย ระยะที่ 3 ประเมินระหว่างดำเนินงานโครงการ รวบรวมข้อมูลด้านกระบวนการ ระยะที่ 4 ประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ รวบรวมข้อมูลด้านผลผลิต ระยะที่ 5 ประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการผ่านไปแล้ว 6 เดือน รวบรวมข้อมูลด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่วงโยงความรู้

ผลการประเมิน

ผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ผลการประเมินอย่างย่อ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาเรียนรวมควรใช้แนวดำเนินงานตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) สรุปแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม ดังนี้

ด้านนักเรียนควรดำเนินการดังนี้ 1) ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเพื่อให้เกิดทักษะในการช่วยเหลือตนเองของบุตรหลานทั้งในด้านอารมณ์ สังคม พัฒนาการเรียนรู้ และควรเตรียมความพร้อมให้นักเรียนปกติ มีความเข้าใจนักเรียนพิการเรียนรวมในโรงเรียน 2) เสริมสร้างทักษะนักเรียนปกติให้สามารถดูแลช่วยเหลือเพื่อนพิการในชั้นเรียนอย่างเหมาะสม 3) จัดเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และด้านวิชาการให้กับนักเรียน เตรียมความพร้อมผู้เรียนด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กปกติและเด็กพิการเรียนรวม กระจ่ายเด็กพิการเข้าเรียนรวมในทุกห้อง จัดตารางการช่วยเหลือดูแลเพื่อน จัดให้มีระบบการให้รางวัลนักเรียนทั่วไปที่อาสาสมัครช่วยเหลือเพื่อน ครูผู้สอนร่วมวางแผนการพัฒนาเด็กพิการเรียนรวมกับผู้ปกครองและคณะครูผู้เกี่ยวข้อง และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมหรือวิถีปฏิบัติที่ดี

ด้านสภาพแวดล้อมควรดำเนินการดังนี้ 1) จัดอบรมสร้างความเข้าใจ ให้บุคลากร ครูในโรงเรียน ให้ความรู้ ความเข้าใจและเห็นความจำเป็นในการปรับสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โดยคำนึงถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท 2) นำเสนอข้อมูลนักเรียนพิการให้ฝ่ายบริหารรับรู้เพื่อการบริหารจัดการทั้งในเรื่องการจัดตารางเวลาเรียนและห้องเรียน การวางแผนงบประมาณสนับสนุน มีการประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียนสร้างความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องและมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง 3) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัยและเอื้อต่อการพัฒนานักเรียนพิการตามศักยภาพ อบรมให้ความรู้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 4) สร้างขวัญกำลังใจแก่โรงเรียนและบุคลากรที่จัดการเรียนรวม จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรดำเนินการดังนี้ 1) สร้างความเข้าใจให้บุคลากรครูในโรงเรียน ให้ความรู้ความเข้าใจการคัดกรองผู้เรียนเพื่อแยกประเภทของผู้เรียน การวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตั้งแต่การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จนถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลาย และเข้าใจมาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียน การปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปมาใช้กับนักเรียนพิการ 2) ควรปรับหลักสูตรการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเภทและพัฒนาการของผู้เรียน พัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม เสริมทักษะที่จำเป็นทั้งในและนอกห้องเรียน ครูปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และมีแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ปรับปรุงเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีแผนงานโครงการจัดการศึกษาพิเศษเรียนรวมและนำแผนไปใช้โดยมีเป้าหมาย สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย วัดผล ประเมินผลเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน มีการรายงานความก้าวหน้า ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ

ด้านเครื่องมือควมมีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) สร้างทีมงานและเครือข่ายการทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ จัดหาสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการทางการศึกษา 2) ปรับปรุงระบบฐานข้อมูล และสารสนเทศของโรงเรียน 3) กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ทิศทางการปฏิบัติงาน และระบบการให้บริการที่ชัดเจน จัดตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนรวมประจำโรงเรียน กำหนดงบประมาณเพื่อการจัดการเรียนรวม กำหนดการให้บริการ ด้านสื่อเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนบริการต่าง ๆ ตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด 4) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวม ปรับปรุงฐานข้อมูลการจัดการเรียนรวมให้กับเด็กพิการ มีการประชุม วางแผนการใช้ฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษเรียนรวม

2. ผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี ภาพรวม

รายการ	รวม (n=105)		
	μ	σ	ระดับ
1. ด้านบริบท	4.20	0.82	มาก
2. ด้านปัจจัย	4.07	0.47	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.14	0.46	มาก
4. ด้านผลผลิต	4.03	0.37	มาก
5. ด้านผลกระทบ	3.99	0.31	มาก
6. ด้านประสิทธิผล	4.03	0.74	มาก
7. ด้านความยั่งยืน	3.84	0.35	มาก
8. ด้านการถ่ายทอดความรู้	3.87	0.79	มาก
รวม	4.02	0.12	มาก

ผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\mu=4.02$) ซึ่งเป็นผลการประเมินที่ผ่านเกณฑ์การตัดสิน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีผลการประเมินในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบริบท ($\mu=4.20$) ด้านกระบวนการ ($\mu=4.14$) ด้านปัจจัย ($\mu=4.07$) ด้านผลผลิต ($\mu=4.03$) ด้านประสิทธิผล ($\mu=4.03$) ด้านผลกระทบ ($\mu=3.99$) ด้านการถ่ายทอดความรู้ ($\mu=3.87$) และด้านความยั่งยืน ($\mu=3.84$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี แยกตามกลุ่มเป้าหมาย

รายการ	กรรมการบริหาร โครงการ (n=30)			ผู้บริหารโรงเรียน (n=25)			ครูที่รับผิดชอบงาน การจัดการศึกษาเรียนรวม (n=25)			ครูทั่วไป (n=25)		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
1. ด้านบริบท	4.23	0.60	มาก	4.16	0.75	มาก	4.27	0.90	มาก	4.13	0.83	มาก
2. ด้านปัจจัย	4.13	0.37	มาก	4.05	0.49	มาก	4.09	0.51	มาก	4.01	0.81	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.39	0.22	มาก	4.03	0.47	มาก	4.01	0.48	มาก	4.07	0.55	มาก
4. ด้านผลผลิต	4.09	0.76	มาก	4.02	0.89	มาก	4.06	0.18	มาก	4.07	0.28	มาก
5. ด้านผลกระทบ	4.04	0.20	มาก	3.96	0.27	มาก	3.98	0.35	มาก	3.98	0.42	มาก
6. ด้านประสิทธิภาพ	4.08	0.76	มาก	3.99	0.70	มาก	4.01	0.45	มาก	4.03	0.43	มาก
7. ด้านความยั่งยืน	3.87	0.77	มาก	3.92	0.77	มาก	3.75	0.33	มาก	3.81	0.40	มาก
8. ด้านการถ่าย โยงความรู้	3.83	0.80	มาก	3.89	0.83	มาก	3.87	0.76	มาก	3.89	0.79	มาก
รวม	4.08	0.18	มาก	4.00	0.08	มาก	4.01	0.15	มาก	4.00	0.10	มาก

1. ผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม ตามความคิดเห็นของกรรมการบริหารโครงการมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\mu=4.08$)

2. ผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\mu=4.00$)

3. ผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม ตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียน หรือครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องที่เรียนรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\mu=4.01$)

4. ผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม ตามความคิดเห็นของครูทั่วไปมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\mu=4.00$)

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context) มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.20$) เมื่อเทียบผลการประเมินกับเกณฑ์ พบว่าผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และ มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากก่อนการดำเนินงานผู้ประเมินได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย คือโรงเรียน ที่จัดการเรียนรวมในจังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการสอบถาม สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาประกอบในการจัดทำแผนงานโครงการ รวมทั้งจัดทำแนวทางการพัฒนาเพื่อให้บรรลุตามแผนงานโครงการดังกล่าวด้วยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยแนวดำเนินการนี้สอดคล้องกับ พิชิต ฤทธิ์จรูญ, (2555) ที่กล่าวว่าการประเมินบริบทเป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการวางแผนกำหนดเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการ หรือวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การประเมินบริบทเป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย ความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวม (Inclusive School) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดอุบลราชธานีในครั้งนี้ได้ทำการประเมินบริบท ก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อจะใช้ผลจากการประเมินนำข้อมูลสารสนเทศมาช่วยจัดลำดับความสำคัญและกำหนดเป้าหมายของโครงการ และเพื่อเป็นข้อมูลว่าโครงการจะช่วยให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร

2. ด้านปัจจัย (Input) มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.07$) เมื่อเทียบผลการประเมินกับเกณฑ์ พบว่าผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และ มากที่สุด การประเมินด้านปัจจัยของโครงการเป็นการดำเนินงานตามแนวคิดของ พิชิต ฤทธิ์จรูญ, (2555) ที่กล่าวว่าการประเมินปัจจัยเป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการ เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นว่ามีปัจจัยพร้อมที่จะดำเนินการหรือไม่ โครงการที่เสนอเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงส่วนใด สารสนเทศที่ได้สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อเลือกแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดเพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการดำเนินการประเมินด้านปัจจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามที่กล่าว โดยทำการประเมินในระยะที่ 2 (ก่อนเริ่มดำเนินงานตามโครงการ) สอดคล้องกับแนวคิดของจรรยา ชื่นเกษม และกัลยา ชนะภักย์, (2558) ที่กล่าวว่าสิ่งสำคัญในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องจัดเตรียมบุคลากรรวมทั้งเจตคติของบุคลากรที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพราะในการพัฒนาเด็กต้องอาศัยบุคลากรหลายด้าน หลายสาขาอาชีพ ซึ่งต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวและชุมชน การมีส่วนร่วมของเครือข่าย บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการช่วยเหลือให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เร็วที่สุด

3. ด้านกระบวนการ (Process) มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.14$) เมื่อเทียบผลการประเมินกับเกณฑ์ พบว่าผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และ มากที่สุด การประเมินกระบวนการผู้ประเมินได้ทำการประเมินในระยะที่ 3 คือ ระหว่างดำเนินงานโครงการซึ่งเป็นการประเมินตามแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์, (2556) ที่เสนอแนะว่าการประเมินกระบวนการเป็นการตรวจสอบการนำแผนงานหรือโครงการไปใช้ หรือตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ ให้ได้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ปฏิบัติงาน ในโครงการนั้น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการว่าเป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่ การใช้งบประมาณมี

ประสิทธิภาพเพียงใด นอกจากนั้นยังเป็นการประเมินเพื่อชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในการปรับปรุง การใช้งบประมาณและแนวทางการดำเนินงานของโครงการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพในโรงเรียนเรียนรวมนี้ มีกิจกรรมสำคัญที่ถือเป็นกระบวนการของโครงการ ได้แก่ การจัดระบบข้อมูล สารสนเทศ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ การกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้นการประเมินด้านกระบวนการจึงให้ความสำคัญ ต่อผลการประเมินด้านกระบวนการผลการประเมินนี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมพา ตามี, (2562) ที่ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวม ที่พบว่าด้านวัตถุประสงค์ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องการการนิเทศเพื่อช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนและการช่วยเหลือนักเรียน ด้านเนื้อหา คือ เทคนิคการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนรวมและการพัฒนา นวัตกรรมจัดการศึกษาเรียนรวม ด้านกระบวนการนิเทศ การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติให้เกิดทักษะและความชำนาญ การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือในการปฏิบัติงานและการมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่บ่อยครั้ง ด้านผู้นิเทศ ต้องการการนิเทศจากศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการผู้มีความรู้ด้านการศึกษาพิเศษและ ครูแกนนำที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ ตามลำดับ

4. ด้านผลผลิต (Product) มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.03$) เมื่อเทียบผลการประเมิน กับเกณฑ์ พบว่าผ่านเกณฑ์ การประเมินผลผลิตเป็นการนำแนวคิดการประเมินของรัตนะ บัวสนธ์, (2556) ที่ได้ กล่าวไว้ว่าวัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลผลิตเพื่อสอบวัด ความสำเร็จ และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ แผนงานว่าตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้รับประโยชน์หรือไม่ นอกจากนั้นการประเมินผลผลิตยังต้อง ประเมินผลลัพธ์ ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและทางลบอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังขยายขอบเขตการประเมินผลผลิต ไปสู่การประเมินในสิ่งที่เรียกว่าผลลัพธ์ระยะยาวอีกด้วย ในการประเมินผลผลิตของโครงการนี้จึงเป็นการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามกรอบแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างเป็นระบบ ตามโครงสร้าง SEAT (SEAT Framework) ที่เป็นเป้าหมายของการดำเนินงานโครงการ มีผลการประเมินราย ด้านเรียงลำดับ คือด้านนักเรียน ($\mu=4.14$) ด้านสภาพแวดล้อม ($\mu=4.06$) ด้านเครื่องมือ ($\mu=4.06$) และด้าน การจัดการเรียนการสอน ($\mu=4.00$) ทั้ง 4 ด้านมีผลการประเมินระดับมาก เมื่อเทียบกับเกณฑ์พบว่าผ่านเกณฑ์ ทุกด้าน ผลการประเมินนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉราภรณ์ บัณวล, (2551) ที่ได้ศึกษารูปแบบ การบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท พบว่า การบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือ พบว่า ด้านนักเรียนเป็น การดำเนินงานที่สำคัญที่สุด นักเรียนทั่วไปควรได้รับการเตรียมความพร้อมในด้านการยอมรับ และช่วยเหลือ เพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ ขณะที่ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับโสภณ คำปาเชื้อ, (2550) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวม พบว่าสภาพการจัดการศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมผู้บริหารโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ การจัดการเรียนรวมประจำโรงเรียน เพื่อกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรวม ประชุม ชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ มีการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพความบกพร่องของเด็กอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเบญจา ชลธารันนท์ (2546) ที่กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรวมไว้ว่า การใช้ อาคารสถานที่ที่เหมาะสมหากโรงเรียนมีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ต้องใช้เก้าอี้ รถเข็นขณะเรียน รวม อาจต้องจัดให้นักเรียนทุกห้องย้ายลงมาอยู่ชั้นล่างของอาคารแทน ประกอบกับพระราชบัญญัติการจัด การศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 5 ว่า สถานศึกษาทุกสังกัดต้องจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและช่วยเหลือ อื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ในสัดส่วนหรือจำนวนที่เหมาะสม สอดคล้อง

กับอัจฉราภรณ์ บัววล (2551) ที่ศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท พบว่า ด้านเครื่องมือมีการดำเนินงานที่สำคัญที่สุด คือ จัดสื่อสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทและแต่ละระดับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ 2 ลักษณะคือ แยกเรียนและเรียนร่วม กรณีแยกเรียนเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะทางหรือพิการเฉพาะทาง ส่วนเด็กเรียนร่วมคือเด็กที่มีความบกพร่องไม่มาก สอดคล้องกับบุษบา ตาไว (2550) ที่ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านเครื่องมือมีการจัดการในระดับมาก การวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดการเรียนร่วมสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการโดยใช้โครงสร้างซีทส่งผลให้เด็กพิเศษได้รับการช่วยเหลือด้านเครื่องมือทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพสามารถดำเนินงานได้อย่างมีมาตรฐานบรรลุถึงการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างแท้จริงประสบผลสำเร็จ สามารถนำไปใช้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมได้ผลดี

5. ด้านผลกระทบ (Impact) มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.14$) เมื่อเทียบผลการประเมินกับเกณฑ์ พบว่าผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความเฉลี่ยในระดับปานกลาง มาก และ มากที่สุด การประเมิน ผลกระทบเป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายหลักตามความคาดหวังของงาน โครงการ โดยมุ่งหาคำตอบว่าสิ่งที่ผู้รับผลประโยชน์ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายความต้องการที่จะได้รับตอบสนองตามความต้องการจำเป็นนั้นคืออะไรบ้าง ไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่าที่กำหนดไว้วันนั้นจะเป็นไปในทางบวก หรือทางลบก็ล้วนแต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้น (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) ขณะที่แนวคิดของ จรรยา ชื่นเกษม และกัลยา ชนะภัย (2558) กล่าวว่าสิ่งสำคัญในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องจัดเตรียมบุคลากร รวมทั้งเจตคติของบุคลากรที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพราะในการพัฒนาเด็กต้องอาศัยบุคลากรหลายด้าน หลายสาขาอาชีพ ซึ่งต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวและชุมชน การมีส่วนร่วมของเครือข่าย บทบาทของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนาช่วยเหลือให้มีสมรรถภาพพึ่งพาตนเองได้ ลดระดับความพิการลงได้เร็วที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของอรรถัย แสนชัย (2559) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมที่พบว่าในมาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนมีการจัดทำแผนงาน/โครงการการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรวม ครูผู้สอนมีการใช้แหล่งเรียนรู้มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเครือข่าย

6. ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) มีผลประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.99$) เมื่อเทียบผลการประเมินกับเกณฑ์ พบว่าผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง มาก และ มากที่สุดการประเมินประสิทธิผลเป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับผลสำเร็จที่เกิดขึ้นทั้งผลที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง ซึ่งอาจพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบของงาน/โครงการ โดยเน้นผลการประเมินว่าโครงการที่ดำเนินการบรรลุผลตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) ผลการประเมินนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณัฐ ประมวลการ (2557) ที่พบว่า การส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความบกพร่องได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือตนเองโรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนเรียนรวมและนักเรียนทั่วไปได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อลดช่องว่างระหว่างค่านักเรียนเรียนรวมและนักเรียนทั่วไป อาจเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรวมหรือนักจิตวิทยาเด็กมาให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรวมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรวมและนักเรียนทั่วไปสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมล จันทราศรี (2553) ที่ทำการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) พบว่า โดยภาพรวมสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับอรรถัย แสนชัย (2559) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียน

ต้นแบบการเรียนรู้รวม ที่พบว่า ครูผู้สอนต้องมีการจัดทำสื่อ และพยายามหากิจกรรมที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และครูผู้สอนยังมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7. ด้านความยั่งยืน (Sustainability) ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.84$) เมื่อเทียบผลการประเมินกับเกณฑ์ พบว่าผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง มาก และมากที่สุด การประเมินความยั่งยืนผู้ประเมินได้ทำการประเมินในระยะที่ 5 หลังจากเสร็จสิ้นโครงการผ่านไปแล้ว 6 เดือน เพื่อศึกษา ถึงความยั่งยืน ร่องรอยของการดำเนินงานการจัดการศึกษาเรียนรู้รวมในโรงเรียนเรียนรู้รวมที่เข้าร่วมโครงการ เป็นการประเมินถึงความพึงพอใจของผู้ได้รับประโยชน์และความคงอยู่ของความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาถึงการลดปัจจัยเสี่ยงที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ มุ่งหาคำตอบว่าแนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้รวมที่ปฏิบัติอย่างเป็นระบบได้นำไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร จากประเด็นดังกล่าวมุ่งประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จรวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2558) การประเมินนี้มีสนองตอบพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ที่กำหนดให้สถานศึกษาในทุกสังกัด จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ขณะที่ พลรพี ทูมมาพันธ์, พรทิพ ภา สิริยะ, ปิยวรรณ ทศนาญชลี, อรรธนา เส้นเกษ (2563) ได้ทำการศึกษาโครงสร้าง หน้าที่ และช่องว่างของการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างและหน้าที่ของการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประกอบด้วย หน่วยงานกลุ่มคน ที่เกี่ยวข้อง 4 ส่วนใหญ่ ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันและดำเนินงานร่วมกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก เพื่อให้มีงานทำและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้แก่ หน่วยงานเชิงนโยบายมีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายและกำกับติดตามการจัดการศึกษา หน่วยงานจัดการศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาระดับต่าง ๆ หน่วยงานสนับสนุน เช่น สมาคม มีหน้าที่ให้การสนับสนุนครอบครัวและการดำเนินงานของหน่วยงานที่จัดการศึกษา และครอบครัว/ชุมชนมีหน้าที่ดูแลเด็ก ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยความทั้งร่วมมือกับหน่วยงาน ที่จัดการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ

8. ด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportability) มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.87$) เมื่อเทียบผลการประเมินกับเกณฑ์ พบว่าผ่านเกณฑ์ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยในระดับมาก และมากที่สุด การประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้เป็นการประเมินถึงความเหมาะสมในการนำผลการดำเนินงานไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ แล้วยังสามารถสร้างผลสำเร็จได้ไม่ต่างกัน โดยมุ่งหาคำตอบว่ามีการนำโครงการที่ประสบความสำเร็จไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรงค์ อัมพรภาค (2550) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การให้ความรู้แก่พ่อแม่และผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาของบุตรหลาน และเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับบ้านในฐานะหุ้นส่วนด้วย ผู้ปกครองควรเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้รวม เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งที่บ้านและโรงเรียนเป็นการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนให้ชัดเจนมากขึ้น อัญชลา เกลี้ยงแก้ว (2560) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยผ่านการอบรมสัมมนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคคล การเตรียมความพร้อมการวางแผนพัฒนาครู นักเรียน และผู้ปกครองในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย ครู ผู้ปกครองและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดทำแผนการศึกษาาร่วมกัน ทำให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาเรียนรู้รวม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนเรียนรวมในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อเทียบผลการประเมินกับเกณฑ์ พบว่าผ่านเกณฑ์ทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผลการประเมินด้านความยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยกว่าด้านอื่นๆ หน่วยงานต้นสังกัดจึงควรให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ปัจจัยนำเข้าด้านความยั่งยืนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนเรียนรวม เช่น การวางระบบวิธีการจัดระบบ/โครงสร้างการบริหารจัดการเรียนรวม การเตรียมความพร้อมบุคลากรทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพ การสร้างเจตคติ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องทักษะในการจัดการเรียนรวมแก่บุคลากรและผู้ปกครอง การพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในแต่ละแห่ง การสนับสนุนอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2560) *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 – 2564* (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 26 มกราคม 2561). จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER28/DRAWER042/GENERAL/DATA0000/00000138.PDF>.
- จรรยา ชื่นเกษม และกัลยา ชนะภัย. (2558). *เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา การศึกษาพิเศษ (Special Education)*, กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ณรงค์ อัมพรภาค.(2550). การศึกษาคุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต1 และ 2.ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการศึกษาพิเศษ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- บุษบา ตาไว. (2550). *การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการบริหารงานจัดการเรียนรวมโดยใช้ โครงสร้าง ชีทของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรวมจังหวัดสุโขทัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- เบญจา ชลธารนนท์. (2546). *คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างชีท (SEAT)*. กรุงเทพฯ : เพทายการพิมพ์.
- พลรพี ทุมมาพันธ์., พรทิพา สุริยะ., ปิยวรรณ ทศนาญชลี., อรรันดา เส้นเกษ. (2563). การศึกษาโครงสร้าง หน้าที่ และช่องว่างของการดำเนินงานการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 12(33), 101-114.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2555). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พิมพ์พา ตามี. (2562) *การพัฒนาแบบการนิเทศการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, กรุงเทพฯ.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2556). การประเมินโครงการ : การวิจัยเชิงปริมาณ. กรุงเทพฯ: คอมแพคปรีน.
- วิมล จันทราศรี. (2553). แนวทางการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท. (SEAT) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วรนุช ประมวลการ. (2557). การจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีทของโรงเรียนยางฮอมวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2558). ทฤษฎีการประเมิน พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบการเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักการบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (2560). รายงานการวิจัยเรื่อง ความทั่วถึงและเท่าเทียมของการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.
- โสภณ คำปาเชื้อ. (2550). การศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อรทัย แสนชัย. (2559). การจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 10(2): 251-260.
- อัคราภรณ์ บัวนวล. (2551). สภาพการดำเนินงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัญชลี เกลี้ยงแก้ว. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.
- UNESCO. (2005). *Overcoming Exclusion through Inclusive Approaches in Education*. A Challenge And A Vision. Conceptual Paper for the Education Sector.
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation: Theory, models and applications*. San Francisco: Jossey-Bass.

หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะ Core Curriculum and Competency Based Curriculum

ชัยพงษ์ ชันวงศ์เดือน^{1*} วรณรดา บสนาน²
Chatsaphon Chanwongduen¹ Warinrada Banhan²

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

² โรงเรียนบ้านหลักร้อย จังหวัดนครราชสีมา
Banlakroi School, Nakhonratchasima Province

*Corresponding author, e-mail: surapanyo@hotmail.com

(Received: 21 October 2021, Revised: 16 August 2022, Accepted: 18 August 2022)

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สามารถพัฒนาผ่านหลักสูตรโดยตรง ขณะเดียวกันหลักสูตรแกนกลางของไทยที่ใช้ในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับปรุงให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ดังนั้น บทความวิชาการนี้ จึงใช้หัวข้อ “หลักสูตรแกนกลางหลักสูตรฐานสมรรถนะ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเสนอมุมมองในองค์ความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะ หลักสูตร หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรฐานสมรรถนะ พร้อมทั้งเปรียบเทียบข้อมูลทั้ง 2 หลักสูตร เพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนผ่านการค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ แล้วเสนอด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ได้ข้อค้นพบว่า สมรรถนะเป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่แฝงในตัวบุคคล สามารถพัฒนาผ่านการเรียนการสอน ขณะที่หลักสูตรเดิม ได้กำหนดสมรรถนะไว้ แต่เน้นที่เนื้อหาสาระ การเรียนการสอนมีกรอบชัดเจน มีการวัดและประเมินผล หลายระดับ ส่วนหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงจากหลักสูตรเดิม มีการกำหนดสมรรถนะไว้เป็นกรอบการปฏิบัติ ลดเนื้อหาสาระให้น้อยลง การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่เน้นสมรรถนะโดยตรง ทั้งนี้ ทั้งสองหลักสูตรมีส่วนเหมือนกันบ้าง แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่

คำสำคัญ: หลักสูตรแกนกลาง, หลักสูตรฐานสมรรถนะ, การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ABSTRACT

At present, the instruction aims to develop students' competency. The development of competency through curriculum, at the same time, the core competency-based curriculum is required for Thailand. So, this leads to this academic article titled "Core curriculum to competency-based curriculum." This academic article aims to analyze, synthesize, and present points of view for knowledge the concepts of competency, curriculum, core curriculum, and competency-based curriculum and compare the information from the two curriculums to create a clear understanding from academic papers through content analysis. It was found that the competency was knowledge, ability, skills, and attitudes in latent attributes of the person. It can be developed through instruction. At the same time, the core curriculum has competency definition but focus content, instruction with a clear framework, and there are several

levels of measurement and evaluation. The competency-based curriculum improved upon the core curriculum. There was a framework for practice, less content, instruction, measurement, and evaluation of competency. However, the two curriculums have some parts in common and are mostly different.

Keywords: Core curriculum, Competency-based curriculum, Competency-based curriculum development

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตร ที่จัดเรียนการสอนให้กับผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เริ่มใช้กับโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียน ที่มีความพร้อมในปีการศึกษา 2552 และปีการศึกษา 2554 ใช้หลักสูตรกับทุกชั้นปี ส่วนโรงเรียนทั่วไป เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2553 และปีการศึกษา 2555 ใช้หลักสูตรทุกชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) หลักสูตรแกนกลางมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และพัฒนาสังคม ให้ดีขึ้น โดยกำหนด วิชาแกนที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนเหมือนกัน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559) ตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เกณฑ์การจบ ในหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) อย่างไรก็ตาม เมื่อหลักสูตรใช้ผ่านไปช่วงเวลาหนึ่ง จำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตร (Taba, 1962; Saylor and Alexander, 1974) เพื่อให้เหมาะสมกับระบบโรงเรียน จุดหมายการเรียนการสอน หลักสูตร วิธีสอน การประเมินผลหรือเปลี่ยนแปลง คือ ดัดแปลง ให้แตกต่างจากเดิม (Good, 1973; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559)

การปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในปัจจุบันมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ เพราะให้ผู้เรียน ได้ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ที่อยู่ในตนเองเพื่อทำงาน หรือแก้ปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จ ผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรม และวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะถ้าได้รับการกระตุ้น หรือเรียนรู้ ที่เหมาะสม และส่งเสริม จะส่งผลทำให้มีความสามารถที่สูงขึ้น ดังนั้น หลายประเทศจึงจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ โดยผ่านระบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน แล้วนำมาใช้ทำงาน แก้ปัญหา และการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งประเทศไทยกำลังดำเนินการปรับปรุงอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ต้องเน้นสมรรถนะของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น

ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการกำหนดแผนปฏิบัติการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยแบ่งแผนปฏิบัติการออกเป็น 2 ประการ 1) นำแผนหลักสูตรไปใช้ คือ ปีการศึกษา 2565 เริ่มใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษาในโรงเรียนที่มีความพร้อม ปีการศึกษา 2566 ใช้กับโรงเรียนที่มีความพร้อม และทุกโรงเรียนในระดับประถมศึกษา และ ปีการศึกษา 2567 ใช้หลักสูตรกับทุกโรงเรียน 2) ปรับปรุงสมรรถนะ โดยการพิจารณาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยในปัจจุบัน จากเดิม 5 ด้าน เป็น 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการตนเองอย่างมีความสุข การคิดขั้นสูง และการเรียนรู้ การสื่อสารด้วยตนเอง การจัดการและการทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและ การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาศาสตร์อย่างยั่งยืน เน้นคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงได้ปรับเวลาเรียนและปลดล็อกตัวชี้วัด ลดสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้ กำลังอยู่ในขั้นนำร่องทดลองใช้หลักสูตร

สมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (เดลินิวส์ออนไลน์, ม.ป.ป) อย่างไรก็ตาม หลักสูตรฐานสมรรถนะยังอยู่ในขั้นทดลองใช้ อนาคต อาจมีการปรับเปลี่ยนส่วนต่างๆ จนกว่าจะมีการประกาศใช้จริง

ด้วยเหตุผลสำคัญ จำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะ ผนวกกับหลักสูตรแกนกลางที่ใช้ในปัจจุบัน จำเป็นต้องปรับปรุงสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมถึงผู้เขียนเองมีบทบาทหน้าที่ในแวดวงการศึกษา จึงมีความประสงค์จะศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเสนอมุมมองเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านสมรรถนะ หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรฐานสมรรถนะ พร้อมทั้งเปรียบเทียบทั้ง 2 หลักสูตรให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างกัน เพื่อสร้างความเข้าใจภาพรวมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงนำองค์ความรู้ ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะให้มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

สมรรถนะ

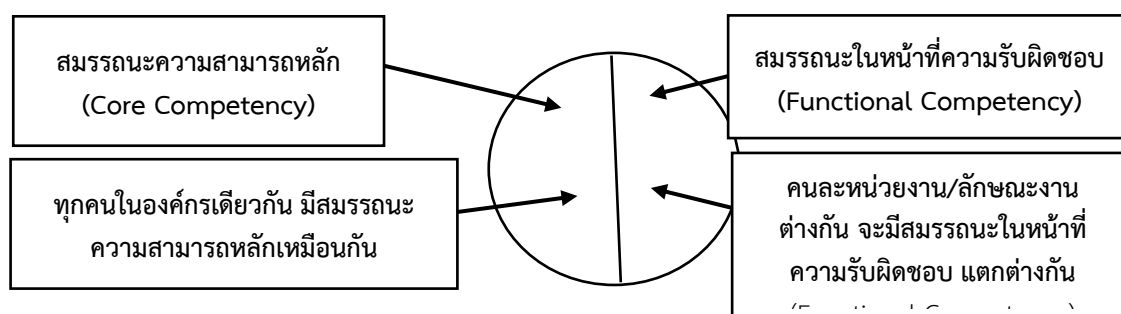
ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะ (Competency) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1970 หรือประมาณ 51 ปีที่ผ่านมาจากการนำเสนอบทความวิชาการของ David McClelland ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา โดยเขาให้ความหมายสมรรถนะว่า เป็นบุคลิกที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล สามารถผลักดันให้เกิดการสร้างผลงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ในสมรรถนะของงานต่างๆ ที่ตนเองรับผิดชอบ (สุกัญญา รัตมิตธรรมโชติ, 2549; David McClelland, 1973) สมรรถนะ ถือว่าเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลงานที่มาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้อย่างโดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงาน คนอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2547) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า สมรรถนะมีความหมายครอบคลุมคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ดังที่ อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547) ประจักษ์ ทรัพย์อุดม (2550) กระทรวงศึกษาธิการ (2562) มีประเด็นส่วนที่เหมือนกันคือ สมรรถนะครอบคลุมความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic of Attributes) ได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพและอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่จำเป็น และทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบได้ดีกว่าบุคคลอื่นๆ สมรรถนะเกิดจากพรสวรรค์ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติ และสามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวม ของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่นๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน อย่างไรก็ตาม บุคคลนั้นต้องมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะต่างๆ ที่มีอยู่ในตนเอง จึงปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

สรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นบุคลิกที่ซ่อนอยู่ในแต่ละบุคคล สามารถผลักดันให้นำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จได้ โดยการใช้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ เจตคติ จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ และต้องสามารถประยุกต์ใช้สมรรถนะในการทำงานด้วย ทั้งนี้ ผู้เขียน มีความคิดเห็นต่อความหมายของสมรรถนะว่า เป็นคุณลักษณะประจำตัวภายในของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ บุคลิกต่างๆ ที่สามารถสังเกตได้และไม่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของตนเอง หรือการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของสมรรถนะ

ประเภทของสมรรถนะ มีนักวิชาการหลายท่านได้กำหนดไว้เหมือนกันและแตกต่างกัน เช่น อารังศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2550) กำหนดสมรรถนะไว้ 2 ประเภท 1) สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง คุณลักษณะ สมรรถนะ ความสามารถ คุณสมบัติที่ทุกคนมีในองค์กรจะต้องมี เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สมรรถนะในหน้าที่ความรับผิดชอบ (Functional Competency) เป็นคุณลักษณะ สมรรถนะ ความสามารถ คุณสมบัติของคนทำงานในตำแหน่งต่างๆ จะต้องมีความสามารถทำงานในตำแหน่งงานนั้นๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ ถ้าตำแหน่งงานต่างกัน หรือทำงานต่างหน่วยงาน สมรรถนะประเภทนี้ จะมีความแตกต่างกัน เพราะลักษณะงานที่ทำนั้นมีแตกต่างกัน ประเภทของสมรรถนะ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ประเภทของสมรรถนะ
ที่มา : อารังศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2550)

ส่วนประเภทของสมรรถนะที่เสนอโดย เทียน ทองแก้ว (2550) แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1) สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competencies) คือ สมรรถนะแต่ละคนที่เป็นความสามารถเฉพาะตัว คนอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ เช่น การต่อสู้ป้องกันตัว ความสามารถทางดนตรี นักกายภาพและนักกีฬา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้หรือพยายามสูง 2) สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) เป็นสมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่ง หรือบทบาทเฉพาะ เช่น นักสำรวจต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลข การคำนวณ บัญชี เป็นต้น 3) สมรรถนะองค์การ (Organization Competencies) เป็นความสามารถเฉพาะองค์การนั้นๆ 4) สมรรถนะหลัก (Core Competencies) เป็นความสามารถที่บุคคลต้องมี หรือต้องทำให้บรรลุ 5) สมรรถนะในงาน (Functional Competencies) เป็นความสามารถของบุคคลตามหน้าที่รับผิดชอบตามหน้าที่

สรุปได้ว่า ประเภทของสมรรถนะข้างต้น เป็นสมรรถนะแบบทั่วไป ได้แก่ สมรรถนะหลัก สมรรถนะเฉพาะงาน สมรรถนะในงาน สมรรถนะบุคคล สมรรถนะองค์การ ส่วนผู้เรียนต้องมีสมรรถนะ การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าทุกคนจำเป็นต้องมี 3 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะประจำบุคคล คือ การแสวงหาความรู้ การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การแก้ปัญหาชีวิต ทักษะการใช้ชีวิต การใช้เทคโนโลยี การปรับตัว คุณธรรม จริยธรรม 2) สมรรถนะ การประยุกต์ใช้ความรู้ คือ ความสามารถในการนำสมรรถนะที่ได้ฝึกฝน พัฒนา หรือประจำแต่ละบุคคลสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) สมรรถนะประจำงาน คือ ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มอบหมาย

การพัฒนาสมรรถนะ

การพัฒนาสมรรถนะสามารถทำได้หลายวิธี ดังที่ อาภรณ์ ภูววิทยาพันธ์ (2551) สมาน อัสวภูมิ (2549) เสนอวิธีการพัฒนาสมรรถนะในภาพรวมทั่วไป ได้แก่ การฝึกอบรมในขณะที่ทำงาน (On the Job Training) การสอนงาน (Coaching) การให้คำปรึกษาแนะนำ (Consulting) การหมุนเวียนงาน (Job Rotation) การทำกิจกรรม (Activity) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning) การดูงานนอกสถานที่ (Visiting) การเข้าร่วมการประชุมสัมมนา (Meeting and Seminar) การศึกษาต่อ (Continuous Studying) การฝึกงานและการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ (Counterpart) การเพิ่มคุณค่าในงาน (Job Enrichment) การเพิ่มปริมาณงาน (Job Enlargement) การเฝ้าติดตาม/สังเกตพฤติกรรม (Job Shadowing) และ การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) การเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษา เอกสารและสื่อที่เกี่ยวข้อง การเรียนรู้ผ่านการวิจัย และการปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่าง จากที่ได้ศึกษามา ทำให้พบว่า จำเป็นจะพัฒนาสมรรถนะด้านประจำบุคคล ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ และด้านสมรรถนะประจำสายงานของผู้เรียน ทั้งนี้ การพัฒนาที่เหมาะสมกับผู้เรียน สามารถดำเนินการผ่านการเรียนการสอนโดยตรง

ส่วนหลักการพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้ 1) สมรรถนะหลักทุกด้านสามารถพัฒนาผู้เรียนได้โดยการพัฒนาผ่านกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือกิจกรรมประจำวันในโรงเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรม ในชั้นเรียน 2) สมรรถนะหลักทุกด้านสามารถพัฒนาผ่านเนื้อหาสาระต่างๆ ในกลุ่มสาระ แต่อาจจะได้ไม่เท่ากัน รวมถึงพัฒนาผ่านเรื่องราว เหตุการณ์และประเด็นในปัจจุบัน บริบท ประสบการณ์ และกิจกรรม การออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอาจจะผสมผสานและบูรณาการหลายสมรรถนะ ทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะย่อย 4) การออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะใด ๆ นั้น ผู้สอนต้องวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้แก่ ความรู้ที่จำเป็นต่อการเกิดสมรรถนะที่ต้องการ โดยเลือกมาจากเนื้อหาสาระ มโนทัศน์ ในศาสตร์นั้นๆ ทักษะ ที่จำเป็นต่อการเกิดสมรรถนะที่ต้องการ เจตคติ คุณลักษณะนิสัย แรงจูงใจ ฯลฯ ที่จำเป็นต่อการเกิดสมรรถนะ และสถานการณ์ต่างๆ ที่จะนำสมรรถนะที่ต้องการไปใช้ จากนั้นนำสมรรถนะมาแตกเป็นสมรรถนะย่อยระดับการเรียนรู้ เพื่อออกแบบผลการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะ และนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

สรุปได้ว่า การพัฒนาสมรรถนะข้างต้นนั้น เป็นการพัฒนาสมรรถนะให้กับคนทำงานทั่วไปและผู้เรียน โดยทั่วไปจะเป็นการพัฒนาสมรรถนะเพื่อให้ทำงานนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การอบรม สัมมนา การฝึกงาน ให้คำแนะนำ การเรียนรู้ผ่านพี่เลี้ยง การทำกิจกรรม การให้คำปรึกษา เป็นต้น ส่วนการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน โดยที่ผู้สอนดำเนินการผ่านกิจกรรมประจำวัน และกิจกรรมในชั้นเรียน ทั้งนี้ ผู้เขียนมีเห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะสามารถทำได้โดยผ่านกิจกรรมประจำวัน การเรียนการสอน (เช่น การอบรม การทำกิจกรรม เป็นต้น) การทำกิจกรรมเฉพาะสมรรถนะนั้นๆ การเรียนรู้จากพี่เลี้ยงหรือ ผู้สอน การเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการให้คำปรึกษา

หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ประเด็นหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เสนอในหัวข้อนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ทั้งเรื่องความหมายของหลักสูตร และองค์ประกอบของหลักสูตรในระดับเบื้องต้น รวมถึงผู้เขียนจะนำส่วนขององค์ประกอบไปใช้เป็นกรอบเสนอในหัวข้อต่อไป

หลักสูตร หมายถึง ศาสตร์ทางการเรียนรู้อัน เพื่อนำไปใช้กำหนดวิถีทางหรือทิศทางการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ (สุเทพ อ่วมเจริญ, 2555) โดยเป็นมวลประสบการณ์ ทาง การเรียนการสอนทั้งหมด ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2559) กล่าวว่า หลักสูตร เป็นมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่เป็นแนวทางการเรียนการสอนที่จัดให้กับผู้เรียนหรือแนวทางสำหรับโรงเรียนที่จัดให้กับผู้เรียน สามารถดำเนินการได้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ทั้งแบบทางตรงและทางอ้อม เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ ประสบการณ์ หรือวิชา หรือแผนงาน หรือโครงการทั้งหมด เป็นสิ่งที่ได้จะต้องเรียนรู้ทั้งหมดตามที่โรงเรียนได้วางแผนเอาไว้ (Tyler, 1949; Oliva, 1992) ทั้งหมดจะอยู่ภายใต้การดำเนินการของโรงเรียน มีแผนดำเนินการต่างๆ ที่เขียนไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร มีขอบข่ายกว้าง หลากหลาย เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม นอกจากนั้น หลักสูตรยังหมายถึง หน่วยการเรียนรู้ รายวิชา รายวิชาย่อย แผนงาน หรือโครงการ (Oliva, 1992) ทั้งนี้ หลักสูตรทุกหลักสูตรจะมีองค์ประกอบที่ชัดเจน เพื่อให้รู้ว่าส่วนไหนจะเสนอข้อมูลเกี่ยวกับอะไรในหลักสูตรนั้น

หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นแล้วจะมีประสิทธิภาพต้องมีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่นักการศึกษาเสนอไว้ ทั้งนี้ องค์ประกอบของหลักสูตรมีผู้เสนอไว้เหมือนและแตกต่างกัน ตามมุมมองของตนเองหรือประสบการณ์ของนักการศึกษา โดยหลักมีองค์ประกอบของหลักสูตรจะมี 4 ประการ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร (Educational Purpose) เป็นส่วนที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนบรรลุผล 2) ประสบการณ์ทางการศึกษา (Educational Experience) เป็นส่วนที่โรงเรียนจะจัดประสบการณ์อย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด 3) วิธีการจัดประสบการณ์ (Organizational Educational Experience) เป็นส่วนที่โรงเรียนจัดประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร และ 4) วิธีการประเมิน (Determination of what to Evaluate) เป็นการตรวจสอบผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (Tyler, 1971) ทั้งนี้ องค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 4 ประการนี้ ถือว่าครอบคลุมส่วนต่างๆ ของหลักสูตร

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอองค์ประกอบที่แตกต่างกันตามมุมมองของตนเอง เช่น อารัง บัวศรี (2542) เสนอไว้มากถึง 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) เป้าหมายและนโยบายทางการศึกษา เป็นส่วนที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา 2) จุดหมายของหลักสูตร เป็นผลรวมที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรแล้ว 3) รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร เป็นลักษณะและแผนผังที่แจกแจงวิชา หรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ 4) จุดประสงค์ของวิชา เป็นผลที่ต้องการให้เกิดผู้เรียนหลังจากที่เรียนแล้ว 5) เนื้อหา เป็นความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ 6) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียน มีทักษะ และความสามารถหลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้ 7) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ 8) การประเมินผล เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตรและ 9) วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เทคโนโลยี

การศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้กับผู้สอนและผู้เรียน นอกจากนั้นมี สุมิตร คุณานุกร (2550) และ Taba (1962) กำหนดไว้ 4 ประการเหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่เป็นคำนาม หรือคำกริยา ได้แก่ ความมุ่งหมาย หรือการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาหรือการเลือกเนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง วิชา หรือโครงการ หรือหน่วยการเรียนรู้ หรือแผนงานหรือ มวลประสบการณ์ทางการเรียนการสอนทั้งหมดที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้ว หลักสูตรประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ จุดหมายของหลักสูตร ประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีการจัดประสบการณ์ และการประเมินผล ส่วนผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักสูตร หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่กำหนดไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรของหน่วยงานระดับนโยบาย เพื่อเป็นกรอบปฏิบัติสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทุกระดับ โดยเฉพาะสถานศึกษาต้องนำมากำหนดมวลประสบการณ์ทั้งหมดอย่างเป็นระบบระเบียบเชื่อมโยงกัน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และสมรรถนะตามเป้าหมายหลักสูตร ส่วนองค์ประกอบของหลักสูตรที่ผู้เขียนจะนำไปใช้เป็นกรอบนำเสนอในหัวข้อถัดไป ได้แก่ จุดหมาย สมรรถนะ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

หลักสูตรแกนกลาง

หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรที่มีจุดหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติ ในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น หลักสูตรกำหนดให้มีวิชาแกนที่ทุกคนต้องเรียนเหมือนกัน โดยมีลักษณะ คือ ข้อหนึ่ง มีสัดส่วนรายวิชาตามความต้องการของผู้เรียนครบทุกคน ข้อสอง มีวิชาร่วมที่ทุกคนต้องเรียน เช่น วิชาภาษา วิชาสังคม วิชาเลข เป็นต้น ข้อสาม เนื้อหาวิชาแกนเป็นลักษณะการแก้ปัญหา ข้อสี่ จัดเวลาเรียนสำหรับแกนกลางประมาณ 2-3 คาบ โดยให้ผู้สอนคนอื่นๆ มาช่วยจัดกิจกรรม ข้อห้า กระตุ้นให้ผู้สอนวางแผนร่วมกับผู้เรียน และข้อหก มีการแนะแนวผู้เรียน (สังัด อุทรานันท์, 2530) ส่วนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขึ้นเพื่อใช้พัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหลักสูตรมีองค์ประกอบ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์กลางการจบหลักสูตร ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบทิศทางพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนเป็นพลเมืองดีของชาติ และดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ สังคม และวิทยาการในโลกยุคปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ข้อมูลที่สำคัญในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้เขียนได้สรุป ข้อมูลส่วนสำคัญในหลักสูตรมานำเสนอ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553; กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

1. หลักสูตรแกนกลางกำหนดจุดหมายเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ค่าของ ตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรม เศรษฐกิจพอเพียง ความรู้อันเป็นสากลและการสื่อสาร การ คิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีสุขอนามัยและการออกกำลังกาย รักชาติ ความเป็นพลเมืองไทยและโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบ

ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย พัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2. หลักสูตรกำหนดสมรรถนะไว้ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3. หลักสูตรแกนกลางกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนเรียนเหมือนกัน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

4. การจัดการเรียนการสอน คือ การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือการเรียนรู้เป้าหมาย การเรียนรู้แบบบูรณาการ การสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ประสบการณ์จริง การปฏิบัติ การลงมือทำ การจัดการ การวิจัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาคุณลักษณะนิสัย ส่วนการออกแบบการเรียนการสอน คือ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะ แล้วออกแบบ การเรียนการสอน โดยใช้วิธีสอน เทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับชั้นเรียน ผู้สอน เป็นผู้ดำเนินการประเมินผู้เรียน โดยใช้วิธีที่หลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน เป็นต้น สามารถประเมินได้ทั้งผู้สอน ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนและผู้ปกครอง 2) ระดับสถานศึกษา คือ การตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค โดยการอ่านคิด วิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ความต้องการพัฒนาของผู้เรียน การนำผลการเรียนไปใช้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา รวมถึงนำมาใช้ปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ วิธีการจัดการเรียน การสอน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การประกัน การรายงานผลต่อคณะกรรมการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) ระดับเขตพื้นที่การศึกษา คือ การประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร เพื่อใช้ข้อมูลพัฒนาเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้เครื่องมือที่เป็นมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการในระดับเขต หรือร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) ระดับชาติ คือ การจัดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 เข้ารับการประเมิน เพื่อนำข้อมูลไปใช้เทียบเคียงคุณภาพการศึกษา ใช้วางแผน เพื่อยกระดับการศึกษา และการตัดสินใจในระดับนโยบาย

สรุปได้ว่า ปัจจุบันประเทศไทยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดให้ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนเหมือนกันทั่วประเทศ มีจำนวน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยมีจุดหมายเพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่ดี มีวินัย การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ทักษะชีวิต รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งเกิดสมรรถนะด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ส่วนการจัดการเรียนการสอนจะเริ่มที่ผู้สอนศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจชัดเจน แล้วนำมาออกแบบให้ครอบคลุม เน้นผู้เรียน ใช้กระบวนการที่หลากหลาย พร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ จากข้อมูลที่เสนอข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักสูตรแกนกลางได้ใช้มาเป็นเวลานาน

มีข้อจำกัดที่มีเนื้อหาสาระให้เรียนจำนวนมาก เรียนเหมือนกันทั่วประเทศ ควรปรับปรุงหลักสูตรใหม่ให้มีความยืดหยุ่น เน้นทักษะ เน้นการคิดขั้นสูง เน้นสมรรถนะ เชื่อมโยงชีวิตจริง และนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตให้มากยิ่งขึ้น

หลักสูตรสมรรถนะ

หลักสูตรสมรรถนะมีประเด็นที่สำคัญและรายละเอียด ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562; กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพป.นครปฐม เขต 2, 2564)

หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-Based Competence) เป็นหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนลงมือกระทำ มากกว่าหลักการ หลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และปรับเปลี่ยนตามความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน และสังคม ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติ เพื่อใช้แก้ปัญหาสถานการณ์ ที่ผู้เรียนเผชิญในชีวิตประจำวัน ตามแนวโน้มกระแสโลกในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ ลักษณะสำคัญของหลักสูตร ฐานสมรรถนะมีความแตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางที่มีเป้าหมายมุ่งไปที่สมรรถนะของผู้เรียน คือ ผู้เรียนจะต้องทำอะไรได้ เน้นทักษะ ขณะที่หลักสูตรแกนกลางมีมาตรฐานและตัวชี้วัดจำนวนมากเน้นเนื้อหาสาระ (Content) ดังนั้น หลักสูตรฐานสมรรถนะ จึงยึดความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้เป็นหลัก เพื่อประกันว่า เมื่อจบการศึกษาระดับหนึ่งๆ จะมีทักษะและความสามารถด้านต่างๆ ตามที่ต้องการ ทั้งนี้ หลักสูตรฐานสมรรถนะกำลังอยู่ทดลองใช้ สามารถนำองค์ประกอบส่วนที่สำคัญมาสรุป มีดังนี้

1. หลักสูตรฐานสมรรถนะมีจุดหมาย 4 ประการ ได้แก่ 1) สุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ 2) ฉลาดรู้ เท่าทันสื่อและการเปลี่ยนแปลงของโลก 3) มีคุณธรรมและจริยธรรมและ 4) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและ มีความฉลาดทางด้านอารมณ์

2. ขอบข่ายการเรียนรู้ในหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ขอบข่ายการเรียนรู้ด้านสุขภาวะกายและจิต ด้านภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม ด้านโลกของงานและการประกอบอาชีพ ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านสังคมและความเป็นมนุษย์

3. หลักสูตรได้กำหนดสมรรถนะเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน แบ่งออกเป็น 2 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 สมรรถนะหลัก (Core Competency) มีลักษณะเป็นสมรรถนะข้ามวิชา หรือ ค่อมวิชา คือ เป็นสมรรถนะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลาย หรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้สาระต่างๆ ได้ดีขึ้น ลึกซึ้งขึ้น สมรรถนะในลักษณะนี้ เป็นสมรรถนะที่มีลักษณะเป็น Content-Free คือ ไม่เกาะติดเนื้อหาหรือไม่ขึ้นกับเนื้อหา ตัวอย่างสมรรถนะประเภทนี้ เช่น การคิดขั้นสูง การทำงานแบบรวมพลัง ทักษะชีวิต สมรรถนะเหล่านี้ สามารถใช้เนื้อหาสาระ ได้ทั้งหมดในการพัฒนา เพียงแต่ว่าสมรรถนะบางสมรรถนะอาจพัฒนาได้ดีกว่าในบางเนื้อหา

ประการที่ 2 สมรรถนะเฉพาะ (Specific Competency) เป็นสมรรถนะเฉพาะวิชา/สาขาวิชา โดยจำเป็น สำหรับวิชานั้นๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจะมีสมรรถนะเฉพาะวิชา เช่น การพูด ในโอกาสต่างๆ การประพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีการวางภาพ การปั้น การประดิษฐ์ ทั้งนี้ สาระวิชาต่างๆ จะมีสมรรถนะเฉพาะวิชานั้นๆ เป็นทักษะ ถ้าผู้เรียนฝึกทักษะจนชำนาญจะใช้งานได้ดี และประยุกต์ใช้ได้

อย่างไรก็ตาม สมรรถนะทั้ง 2 ประเภท ต่างมีระดับสมรรถนะตั้งแต่ง่ายไปถึงยาก ซึ่งหลักสูตรจะกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบไต่ระดับไปตามระดับความสามารถของตนเอง เช่น สมรรถนะหลัก

ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การคิดที่มีการใช้วิจารณญาณพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน ก่อนการตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาจะเริ่มตั้งแต่ระดับง่าย ๆ คือ สามารถคิดจำแนกข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และเป็นข้อคิดเห็นก่อน จึงเพิ่มระดับกว้างและครอบคลุมขึ้น

ทั้งนี้ สมรรถนะที่กำหนดในหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย 5 สมรรถนะหลัก ดังนี้

ข้อที่ 1 การจัดการตนเอง (Self-Management) เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ตั้งเป้าหมายชีวิตและกำกับตนเอง การจัดการอารมณ์และความเครียด จัดการปัญหาและภาวะวิกฤต การฟื้นคืนสู่สภาวะสมดุล และมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดี

ข้อที่ 2 การสื่อสาร (Communication) เกี่ยวกับการรับและส่งสารบนความเข้าใจ เคารพความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตัดสินใจ เลือกใช้สื่อ สร้างสื่อ และกลวิธีการสื่อสารแบบวันภาษาหรืออวัจนภาษาได้อย่างเหมาะสม และรับผิดชอบต่อสังคม ใช้ภาษาไทยได้ดี มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ ภาษาที่ 3 สื่อดิจิทัล และสื่อผสมได้เป็นอย่างดี

ข้อที่ 3 การรวมพลังทำงานเป็นทีม (Teamwork and Collaboration) เกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน การเป็นสมาชิกที่ดี มีภาวะผู้นำ ใช้กระบวนการกลุ่มแบบร่วมมือ รวมพลัง มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ประสานความคิด การตัดสินใจร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และขจัดความขัดแย้ง ในสถานการณ์แบบปกติและซับซ้อน

ข้อที่ 4 การคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) เกี่ยวกับการแก้ปัญหา หรือพัฒนาชิ้นงานด้วย นวัตกรรมแปลกใหม่ หรือต่อยอดจากของเดิมให้เหมาะสมต่อการนำไปใช้ได้จริง เปรียบเทียบแหล่งข้อมูลประเมินผลกระทบของปัญหาด้วยวิธีที่เหมาะสม สะท้อนความคิดเกี่ยวกับเนื้อหาและการเรียนจากปัญหา

ข้อที่ 5 การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เกี่ยวกับการรับผิดชอบต่อในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและโลก เคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น กติกา กฎหมาย การมีส่วนร่วมทางสังคม การอยู่ร่วมกับคนอื่น ที่หลากหลาย เห็นคุณค่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การตัดสินใจ สร้างการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ยึดความ เท่าเทียมกัน เป็นธรรม ค่านิยม ประชาธิปไตย และสันติวิธี

4. การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency-Based Instruction) มีมาตรฐานสมรรถนะและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นลำดับ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายช่วยพัฒนา ให้ผู้เรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่กำหนด) ผู้สอนต้องวิเคราะห์ว่าผู้เรียนจำเป็นต้องรู้อะไรจึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้ การบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ผู้เรียนต้องได้รับความรู้ และฝึกใช้ความรู้ในการลงมือทำ รวมถึง การพัฒนาคุณลักษณะการทำสิ่งนั้นให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับที่กำหนด ผู้สอนจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้เกิดการคิด การปฏิบัติ การลงมือทำ และคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดสมรรถนะในระดับที่ต้องการ ผู้เรียนอาจจะใช้เวลาในการเรียนรู้ต่างกัน

5. การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ (Competency-Based Assessment) เป็นการช่วยให้ เห็นความสามารถที่เป็นองค์รวมของผู้เรียน โดยการทดสอบพฤติกรรมปฏิบัติ (Performance Assessment) ของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria) เน้นการประเมินองค์รวมของสมรรถนะ ด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม และประเมินเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมที่จะรับการประเมิน หากประเมินผ่านแล้ว ผู้เรียนสามารถก้าวสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ขั้นต่อไปได้ หากไม่ผ่านต้องได้รับการสอนซ่อมเสริมจนกระทั่งบรรลุผล ผู้เรียนแต่ละคนจะก้าวหน้าไปตามความสามารถของตนเอง

สรุปได้ว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะกำหนดขอบข่ายการเรียนรู้ 5 ด้าน เกี่ยวกับสุขภาพกายและจิต ภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม งานและการประกอบอาชีพ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมและความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ หลักสูตรกำหนดจุดหมายด้านสุขภาพกายและใจ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม จริยธรรม ทำงานร่วมกัน และความฉลาดทางอารมณ์ พร้อมทั้งกำหนดสมรรถนะไว้ ได้แก่ การจัดการตนเอง การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การคิดขั้นสูง และพลเมืองที่เข้มแข็ง สมรรถนะพัฒนา ผ่านการจัดการเรียนการสอน โดยมีการกำหนดกรอบและวัตถุประสงค์สมรรถนะไว้เป็นลำดับขั้นตอน มุ่งเป้าหมายกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนต้องทำอะไรได้ การบูรณาการข้ามศาสตร์ การฝึกใช้ความรู้ การลงมือทำ การเรียนเชิงรุก กระบวนการคิด และนำความรู้ไปใช้จริง การเรียนการสอนมีการวัดและประเมินผล แบบองค์รวม เน้นพฤติกรรม ดำเนินการเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม เมื่อผ่านจึงเรียนรู้ในลำดับต่อไป ถ้าผู้เรียน ไม่ผ่าน จะต้องมีการสนับสนุนเสริมในขอบข่ายการเรียนรู้ หรือสมรรถนะนั้นๆ ประเด็นข้อมูลในหัวนี้ ผู้เขียน มีความคิดเห็นว่า หลักสูตรสมรรถนะที่จะนำมาใช้เป็นหลักสูตรในการเรียนการสอนในอนาคต เป็นแนวทาง ที่ควรดำเนินการ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาที่เป็นสมรรถนะมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับปัจจุบันและสามารถ นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริง หรือเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

การเปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะ

การเปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นการเปรียบเทียบองค์ประกอบของหลักสูตร 5 ส่วน ได้แก่ จุดหมาย สมรรถนะ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล จากทั้ง 2 หลักสูตร เพื่อให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างกัน ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะ

หลักสูตรแกนกลาง	หลักสูตรฐานสมรรถนะ
จุดหมาย ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะ วินัย การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ทักษะ ชีวิต รักความเป็นไทย และจิตสาธารณะ	จุดหมาย คือ สุขภาพกายและใจที่ดี รู้เท่าทัน การ เปลี่ยนแปลง คุณธรรม จริยธรรม ทำงานร่วมกัน และความฉลาดทางอารมณ์
สมรรถนะ ได้แก่ การสื่อสาร การคิด การ แก้ปัญหาทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี	สมรรถนะ คือ การจัดการตนเอง การสื่อสาร การ ทำงานเป็นทีม คิดขั้นสูง และพลเมืองเข้มแข็ง
เนื้อหาสาระ 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และ เทคโนโลยี และ ภาษาต่างประเทศ	เนื้อหาสาระ 5 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกายและจิต ภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม งานและการประกอบ อาชีพ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมและความเป็นมนุษย์
การจัดการเรียนการสอนดำเนินการตาม มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ใน	การจัดการเรียนการสอนดำเนินการตามกรอบ และวัตถุประสงค์ของสมรรถนะที่กำหนดเป็น ลำดับ เพื่อตอบว่าผู้เรียนทำอะไรได้ เน้นการ

หลักสูตร เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และใช้กระบวนการเรียนรู้ ที่หลากหลาย	บูรณาการข้ามศาสตร์ การฝึกปฏิบัติ เรียนแบบเชิงรุก การคิดขั้นสูง และการนำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้จริง
การวัดและประเมินผลกำหนดในระดับชั้นเรียน สถานศึกษา โดยใช้วิธีการที่หลากหลายว่า ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัดหรือไม่ รวมถึงดำเนินการระดับ เขตพื้นที่การศึกษา และประเทศ	การวัดและประเมินผลผู้เรียนแบบตรวจสอบ พฤติกรรมแบบองค์รวม ดำเนินการเมื่อผู้เรียน มีความพร้อม เมื่อผ่านจึงสามารถเรียนลำดับถัดไปมี การสอนซ่อมเสริม เมื่อผู้เรียนไม่ผ่าน

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรฐานสมรรถนะทั้ง 4 องค์ประกอบที่นำมาเปรียบเทียบมีทั้งส่วนที่เหมือนกันบ้าง และแตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ โดยที่หลักสูตรฐานสมรรถนะจะเน้นการพัฒนาสมรรถนะให้กับผู้เรียนโดยตรง เนื้อหาสาระน้อยลง ขณะที่หลักสูตรแกนกลางยึดเนื้อหาตัวชี้วัดเป็นหลัก

บทสรุป

ปัจจุบันประเทศไทยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนเหมือนกันทั่วประเทศ มีแตกต่างบ้างบางส่วนของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีการสะท้อนปัญหาจากการใช้หลักสูตรจำนวนหนึ่ง เช่น มีเนื้อหาสาระมากเกินไป การเรียนการสอนเน้นเนื้อหา กำหนดชั่วโมงเรียนจำนวนมาก ขาดความยืดหยุ่นตามบริบทและสถานศึกษา เป็นต้น นอกจากนั้น เป็นหลักสูตรที่เข้ามาแล้วเป็นเวลานาน อาจมีการปรับปรุงบ้างเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่ยังยึดกรอบโครงสร้างเดิม อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคม ยุคสมัย สถานการณ์เปลี่ยนไป หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันและการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การใช้ชีวิตต้องเน้นทักษะ หรือสมรรถนะมากขึ้น การเรียนรู้ต้องนำไปสู่การใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุง หรือพัฒนาหลักสูตรเดิม คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรใหม่ เรียกว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะ ทั้งนี้ ผู้เขียนอยู่ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เสนอมุมมอง และเปรียบเทียบระหว่าง 2 หลักสูตร ตามองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดหมาย สมรรถนะ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เพื่อให้เข้าใจครอบคลุมถึงองค์ความรู้ภาพรวมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและ ให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของ 2 หลักสูตร จึงได้ข้อสรุปในภาพรวมตามมุมมองผู้เขียนว่า สมรรถนะ เป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติของแต่ละบุคคลที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานนั้นให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องพัฒนาให้กับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ขณะเดียวกันเมื่อนำ ทั้ง 2 หลักสูตรมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นว่ามีส่วนเหมือนกันบ้าง และส่วนที่แตกต่างกันมากพอสมควรตาม 4 องค์ประกอบ โดยหลักสูตรสมรรถนะมีความต่างที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะให้กับผู้เรียนโดยตรง เนื้อหาสาระน้อยลง และยึดสมรรถนะเป็นกรอบการพัฒนาการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ ปัจจุบันหลักสูตรฐานสมรรถนะยังอยู่ในขั้นตอนทดลองใช้ เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนจริง ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามเจตนารมณ์ที่

ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในหลักสูตรฐานสมรรถนะ นอกจากนั้น ขณะที่ใช้หลักสูตรเดิมในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนเน้นที่สมรรถนะได้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะเพิ่มขึ้น รวมถึงเตรียมความพร้อมทั้งผู้สอนและผู้เรียน เพื่อใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในอนาคตที่จะมีการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอันใกล้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2553). *นิยามคำศัพท์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2562). *เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชนและเข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครูผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เซ็นจูรี่.
- _____. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: เซ็นจูรี่.
- กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพป. นครปฐม เขต 2. (2564). *หลักสูตรฐานสมรรถนะ*. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2564). จาก <http://chaisri-nites.hi-supervisory5.net/home/smrthna>
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (ม.ป.ป). *ขงปรับแผนทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ*. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2564) จาก <https://www.dailynews.co.th/news/155832>
- เทือน ทองแก้ว. (2550). *สมรรถนะ (Competency): หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- อามร บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธนอักษรพิมพ์.
- อามรศักดิ์ คงสวัสดิ์. (2550). *Competency ภาคปฏิบัติ เขาทำอย่างไร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ส.ส.ท.
- ประจักษ์ ทรัพย์อุดม. (2550). *แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: อาร์แอนด์ปรี้นท์.
- สัจจ อูทรานันท์. (2530). *ทฤษฎีหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาน อัครภูมิ. (2549). *การบริหารการศึกษาลสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริการทรัพยากรมนุษย์*. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องสมรรถนะของข้าราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.

- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2549). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2555). *การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมิตร คุณานุการ. (2550). *หลักสูตรและการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชวนชม.
- อาภรณ์ ภูวิทยาพันธ์. (2551). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- อานนท์ ศักดิ์วีระชัย. (2547). *แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency: เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- David McClelland, C. (1973). Testing for Competence Rather Than for Intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. (3rd ed). New York: McGraw Hill.
- Oliva, F. P. (1992). *Developing Design and Curriculum*. Toronto: Little, Brown & Company Limited.
- Saylor, J. G., & Alexander, W. M. (1974). *Planning Curriculum for School*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace & World, INC.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.
- _____. (1971). *Basic principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.